Poštnina plačana v gotovini

Leto XI., št. 24 („JUTRO“ XXI., št. 139 a) Ljubljana, ponedeljek 10. junija 1940 Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knaflijeva 5 — Telefon št. 3122 3123, 3124, 3125 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor Grajski trg 7. Telefon št. 2455.
Podružnica Celje Kocenova ulica 2 — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baumgartnerja

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:
Ljubljana, Knaflijeva ul. 5. Telefon št. 3122, 3123 3124, 3125 in 3126. Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj. — Naroča se posebej in velja po pošti prejemana Din 4.- po raznašalcih dostavljena Din 5.- mesečno.
Maribor Grajski trg št. 7. Telefon št. 2455.
Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Borba milijonov na življenje in smrt

Nemška ofenziva se je včeraj razširila na vso fronto od morja do Maginotove linije — Francozi pričakujejo, da bo sedaj vzplamtela tudi ob Maginotovem utrjenem pasu vse do švicarske meje — Bitke se udeležuje več milijonov vojakov

Velika bitka v Franciji, ki jo poročila po pravici označujejo za največjo bitko vseh časov, se po najnovejših vesteh približuje odločitvi. Včeraj so Nemci obnovili napade na vseh odsekih, kjer so pritiskali na francoske postojanke že v soboto, ter jih razširili še na ostale odseke, tako da je vzplamtela v orjaškem spopadu vsa fronta od morja do Maginotove linije.

Francoski vrhovni poveljnik general Weygand je v svojem pozivu, ki ga je včeraj izdal na francosko vojsko in v katerem bodri čete, naj do skrajnosti vztrajnosti na svojih mestih, celo napovedal, da se bo borba razširila še na Maginotovo linijo samo vse do švicarske meje.

V bitki sodeluje že sedaj na obeh straneh najmanj tri milijone vojakov ter več tisočev tankov in letal. Nemci so tako po številu čet kakor po množini modernega vojnega materiala v premoči, ter potiskajo srdito se braneče francoske oddelke korak za korakom nazaj.

Najhujši boji so se včeraj bili na srednjem odseku fronte severno od Pariza in na vzhodnem odseku, kjer bi Nemci, ako se jim posreči prodor, prišli za hrbet Maginotove linije.

Weygandovo povelje vojski:

„Vzdržati do kraja!“

Nemška ofenziva se bo razširila vse do Švice

Pariz, 9. junija. br. (Havas). General Weygand je izdal davi na francosko vojsko dnevno povelje, v katerem pravi med drugim:

Nemška ofenziva se je začela na vsej fronti od morja pa vse do Montmedyja. Jutri bo razširjena vse do Švice. Za vsakega posameznega vojaka velja zato načelo: boriti se brez vsake misli na umik, pogumno in odločno, vsak na onem mestu, kamor ga je postavilo vrhovno poveljstvo. Izražajoč najvišje priznanje hrabrosti in brezprimernemu pogumu, s katerim sta francoska vojska in francosko letalstvo v zadnjih štirih dneh odbijala sovražne napade, naglaša Weygand, da zahteva Francija od svojih vojakov še več. »Varnost naše države zahteva, da se vsak Francoz bori ne samo pogumno, marveč z železno odločnostjo in da se bori v onem duhu, ki ga je sposobna Francija. Sovražnik je imel v teh štirih dneh ofenzive ogromne izgube in bo kmalu na koncu svojih moči. Sedaj se pričenja zadnja faza. Zato vzdržite do kraja!«

New York, 9. junija. AA. (Havas) Francoski veleposlanik v Washingtonu Saint Quentin je imel na sestanku ameriškega združenja francoskih profesorjev govor, v katerem je med drugim dejal, da bo Francija odbila Nemce, kakor je to napravila že šestkrat v toku zadnjih 150 let. Dodal je, da Francozi ne želijo vojne, toda če je treba braniti državo, zagrabijo vsi za orožje.

Zaupanje v Weyganda

Curih, 9. jun. z. »Neue Zürcher Zeitung« poroča, da sovjetski tisk slej ko prej rejavnosti veliko zaupanje v Weygandovo vodstvo. Posebno naglašajo, da je Weygandu doslej uspelo s skrajno elastičnim premikanjem čet preprečiti vsak odločilen prodor nemških motoriziranih oddelkov. Weygand ima čvrsto v roki obrambo proti nemški ofenzivi. V Parizu se zavedajo, da je stopila bitka v odločilno fazo. Nemčija je vrgla v boj vse svoje moči, da bi prebila fronto.

Ruska rezerviranost

Curih, 9. jun. z. »Neue Zürcher Zeitung« poroča, da sovjetski tisk srej ko prej rezervirano presoja položaj na bojišču. Vsi sovjetski listi naglašajo, da bo vojna trajala še dolgo. »Izvestja« mentijo, da ni utemeljeno nemško upanje na nagli konec vojne. Glasilo sovjetske armade »Rdeča zvezda« piše, da se je vojna sedaj šele začela, da pa razvoj operacij na zapadnem bojišču lahko prinese vsak trenutek veliko presenečenje. Listi kritizirajo zaveznike, da se niso v zadnjih letih ničesar naučili glede modernega načina bojevanja, kar so morali sedaj drago plačati.

Zavrnitev nemških vesti o postopanju z ujetniki

Pariz, 9. junija. AA. (Havas). Francosko vrhovno poveljstvo je izvršilo anketo zaradi ugotovitve resničnosti trditev nemškega tiska, in poluradne nemške poročevalske agencije, da se z nemškimi ujetniki grdo postopa. Agencija Havas je pooblaščena izjaviti na osnovi izvedene ankete, da omenjeni napadi ne odgovarjajo stvarnosti, ker se z vojnimi ujetniki postopa po predpisih mednarodnega prava. Na koncu se trdi, da je francoska vlada pripravljena omogočiti nevtralnim državam ugotoviti točno stanje in postopanje z nemškimi ujetniki v Franciji.

Ameriško javno mnenje

New York, 9 junija AA (Havas). Po *najnovejših dogodkih v Evropi je nastala v ameriškem javnem mnenju globoka sprememba. Ameriško javno mnenje zahteva, da se zaveznikom da čimprej učinkovito pomoč.* »New York Times« piše o činiteljih ki so povzročili to spremembo v toku zadnjih dveh mesecev, ter pravi da je nevtralnost Zedinjenih držav slonela na prepričanju, da Nemčija ne bo napadla nevtralnih držav in da se lahko Amerika bavi zaradi tega samo z lastnimi zadevami. Drugič je slonela ameriška nevtralnost na prepričanju, da bodo zavezniki gotovo dobili vojno, ker je Nemčija preslaba, da bi lahko izvedla svoje nove ambicije. »Newyork Herald Tribune« pravi, da so »Rooseveltovi napori miroljubni« in da zasužnjio vso podporo članov kongresa ne glede na njihovo politično prepričanje. List zahteva od republikanske stranke, naj podpre Roosevelta.

Francosko vojno poročilo

Včeraj ob zori se je pričel nov, dosedaj najbolj srdit napad, ki se je razširil na vso severno fronto

Pariz, 9 junija AA. (Havas). Uradno poročilo z dne 9. junija se glasi:

Borba se nadaljuje z enako srditostjo na položajih, ki so bili napadeni pred nekoliko dnevi. Borba se je razširila proti vzhodu do Argonov. Ob zori je sovražnik začel nov izredno močan napad na bojišču med pokrajino Chateau-Porcienom in St. Populerjem.

Pariz, 9. jun br. Havas javlja, da je sovražnik z vsemi razpoložljivimi četami davi ob zori prešel v napad na vsej fronti. V tem napadu, ki se razvija od morja pa vse do Aragonov, sodeluje najmanj 100 sovražnih divizij. Uspeh, ki ga je sovražnik dosegel v soboto, je v primeri s številom uporabljenih čet in z ogromnimi izgubami naravnost malenkosten.

Pariz, 9 AA (Reuter) Predstavnik vojaških krogov je izjavil dopisniku agencije Reuter: Bitka se nadaljuje. Njenega rezultata še ne vemo, toda položaj je zadovoljiv. Ni govora o umiku. Gre samo za strategične premike na črti Noyon-Omal.

Pariz, 9 junija AA. (Havas) S svojim umikom so napravile francoske čete strategično potezo, kar je imelo za posledico, da so se izognile smrtnemu udarcu, ki ga je imel sovražnik namen jim prizadeti s strahovitimi napadi. Francosko vrhovno povelistvo je z umikom čet na določene položaje izigralo Nemce in nemške namene, ki so šli za tem, da se vsili odločilna bitka na mestu in v času, ki ga je določil nemški vrhovni generalni štab. Sam značaj borbe kaže, da je nemško vrhovno povelistvo hotelo za vsako ceno in tudi za ceno največjih žrtev vsiliti odločilno borbo. Borba, ki je nastala, je zares velika po svojem obsegu. Kar se tiče izgub na nemški strani, jim ni mogoče najti enakih v svetovni vojni, kjer so Nemci imeli najbolj krvave izgube pri Verdunu. Nemci so na relativno ozkem prostoru, t. j. bojišču, širokem 150 km, vrgli v borbo 4.000 tankov in 500.000 mož ter so hoteli prebiti bojišče med Noyonom in Aumaleom. Istotako so Nemci strahovito pritisnili na Aisni. Značilnost teh borb je v prvi vrsti v tem, da so Nemci na zapadnem bojišču vršili proboje na relativno ozkih bojiščih, pri čemer so vrgli v borbo zelo veliko število svojih čet. V tem oziru obstoja velika razlika med operacijami na Poljskem in operacijami na zapadnem bojišču. Na Poljskem se je raztezalo bojišče na blizu 2.000 km, medtem ko na zapadnem bojišču samo na 500 km.

Po štiridnevni borbi

Pariz, 9 junija AA. (Havas). Končal se je četrti dan bitke, toda njena srditost se ni zmanjšala, temveč je nasprotno postala še hujša. Listi pravijo, da so Nemci lahko samo z ogromnimi žrtvami zasedli nekaj ozemlja. Charles Morris pravi v »Petit Parisienu«, da ni treba biti niti prevelik optimist niti pesimist, temveč da je treba gledati na položaj z največjo hladnokrvnostjo. »Journal« pravi, da je zelo verjetno, da je ogorčena bitka privlekla v svoje območje tudi one nemške divizije, ki so bile namenjene za druge operacije. List zahteva, naj Francija vrže v borbo vso svojo silo. General Duval izraža v »Journalu« priznanje francoskim četam, ki so s svojo odpornostjo omogočile, da se sovražnik izčrpa zaradi velikih naporov. Curiški dopisnik »Journala« pravi, da se nemško vrhovno poveljništvo zelo zanima za to, ali je general Weygand rezerviral sveže čete, ki bi bile sposobne za nenadno nepričakovano ofenzivo. Nemško vrhovno poveljništvo želi tudi vedeti, kakšna je morala francoskega prebivalstva. Pisec članka pravi, da ta morala ni niti najmanj omajana in to tudi ne zaradi neodločnega stališča Italije.

Nemško vojno poročilo

Borba se nadaljuje na vsej fronti — Poročilo o potopitvi angleške matične ladje „Glorious“

Berlin, 9. junija. br. (DNB) Nemško vrhovno poveljstvo je objavilo danes popoldne naslednje vojno poročilo:

V štiridnevni bitki na področju Somme in Aisne so naše pešadijske in oklopne divizije v tesnem sodelovanju z letalstvom razbile močne sovražne sile ter druge deloma na novo v borbo poslane sovražne čete prisilile k umiku. Poskus sovražnika da bi nemški napad za vsako ceno zadržal, se je izjalovil. V smeri spodnje Seine so bile prebite tudi sovražnikove črte v ozadju ter zaplenjene velike zaloge in razne naprave za preskrbo sovražnih čet. Letalstvo je podpiralo prodor čet južno od Somme. Topništvo je močno bombardiralo sovražne kolone vseh vrst ter zbirališča čet in sovražnih tankov, ki jih je razgnalo. Dalje proti vzhodu zasledujejo naše divizije sovražnika. Na obeh straneh Soissonsa je Aisna v borbah prekoračena. Davi so na nadaljnjem odseku nemške fronte v Franciji prešle nemške divizije v napad.

Luka Cherbourg je bila ponovno uspešno bombardirana. Prav tako so nemška letala bombardirala več letališč severno in južnovzhodno od Pariza ter ceste in železniške proge severozapadno od Pariza. Izgube sovražnika v zraku so znašale včeraj 58 letal in 1 opazovalni balon. 39 letal je bilo sestreljenih v zračnih bitkah. 13 od protiletalskega topništva, ostala pa so bila uničena na tleh. 9 lastnih letal pogrešamo.

Nemško vojno brodovje, med katerim sta tudi bojni ladji »Gneisenau« in »Scharnhorst«, operira pod vodstvom admirala Marschala v razbremenitev v Narviku borečih se čet v Severnem morju. Pri tem sta bila dne 8. junija od ene skupine tega brodovja potopljena angleška matična ladja za letala »Glorious« (22.500 ton) in 1 sovražni rušilec. Druga skupina je uničila veliko transportno ladjo »Orama« (21.000 ton) in angleški petrolejski parnik »Oilpioneer« (9.100 ton) ter 1 moderni čoln za borbo proti podmornicam. Pri tem so ujeli več sto sovražnikov. To vojno brodovje nadaljuje svojo operacijo.

Tudi v pretekli noči so sovražna letala poletela nad zapadno Nemčijo, vendar pa niso povzročila nobene škode na vojaških objektih.

Berlin, 9. junija. AA. »Völkischer Beobachter« objavlja članek o posledicah nemške zmage v Flandriji ter pravi, da se močni vtisi te zmage še niso polegli, ko so se začeli veliki nemški napadi na Sommi. V članku se nato pravi, da glavno breme borb pade na Francijo in da se udeležujejo angleške čete borb edino na levem krilu bojišča.

Zanimiva novost v nemški vojski

Berlin, 9. junija. AA. (DNB). Vrhovno poveljstvo nemške državne oborožene sile je uvedlo novost katere namen je omogočiti mobiliziranim vojaškim obvezancem, ki se nahajajo na samem bojišču, ohranitev vsaj gotove zveze z njihovim poklicem in stroko. S tem se želi ublažiti v gotovi meri pojave, ki so jo opazili za časa minule vojne, ko so številni vojaki ki so se vrnili z bojišča, govorili, da so popolnoma izgubili duševno zvezo s svojim civilnim poklicem. Na pobudo vrhovnega poveljstva so bila uvedena sedaj takozvana vojaška pisma za strokovno izpopolnitev. Ta pisma se razpošiljajo vsakih 14 dni. V njih se razpravlja o raznih strokovnih vprašanjih ter tehničnih in organizacijskih novostih v raznih strokah. V teh pismih se daje strokovni pouk vsake vrste. Za zdaj so uvedene šti-

Nadaljevanje na 2. strani

Danes bo govoril Mussolini

Za drevi je napovedan Mussolinijev govor italijanskemu narodu — Po rimskih napovedih pa tokrat še ne bo objavil vojne, marveč samo postavil ultimativne zahteve Angliji in Franciji

Rim 9. jun. br. DNB **Danes se je izvedelo, da bo imel Mussolini jutri zvečer že dolgo pričakovani govor, v katerem bo obrazložil stališče Italije in postavil konkretne zahteve glede ureditve odnošajev v Sredozemlju. Vse fašistične organizacije so dobile nalog, naj pripravijo vse potrebno, da bodo vsi ljudje poslušali Mussolinijev govor. Že prejšnje dni so zlasti po mestih, posebno pa v Rimu postavili zvočnike na trgih. Za Mussolinijev govor vlada razumljivo veliko zanimanje. Ni pa še gotovo, ali bo že pri tej priliki proglasil vstop Italije v vojno.**

Rim, 9. jun. br. (Stefani) **Mussolini je snoči zapustil Rim ter se odpeljal v svojo letno rezidenco, kjer bo ostal do jutri popoldne. Domnevajo, da bo izkoristil ta odmor za sestavo svojega jutrišnjega govora. Pred svojim odhodom je imel dolga posvetovanja z vodilnimi generali ter z zunanjim ministrom grofom Cianom.**

Švicarske informacije

Curih, 9. jun. z. »Neue Zürcher Zeitung« poroča, da je v prihodnjih dneh, **verjetno že jutri pričakovati objavo ultimativnih zahtev Italije napram Franciji in Angliji. Ena glavnih italijanskih zahtev in kot predpogoj za mirno ureditev obstoječih sporov bo sklenitev separatnega miru med Francijo in Nemčijo. Če bodo te zahteve odklonjene, potem bo Italija končnoveljavno določila svoje stališče.** V rimskih krogih naglašajo, da sicer razumejo stališče Sovjetske Rusije in Turčije in da ga upoštevajo kot važen faktor, **vendar pa ničesar ne more odvrniti Italije od njene začrtane poti.**

Nemška sodba

Berlin, 9. junija. AA. Nemška diplomatična politična korespondenca prinaša članek o položaju na Sredozemskem morju. V članku se med drugim pravi, da propaganda zapadnih velesil postaja tembolj nerazumljiva in protislovna, čimbolj se slabša vojaški položaj teh držav. Tako članek navaja francosko-angleški poizkus opozoriti Španijo na gotove dozdevne izdajniške namene onih sil, ki so s krvjo svojih sinov v španski državljanski vojni dokazale svoje prijateljstvo do nacionalne Španije. **Pisec članka pravi, da je očividno namen teh** poizkusov obrniti pozornost z nesmiselnimi obtožbami drugih z lastnih nerazčiščenih računov. Nato pravi članek, da so še bolj absurdne podobne poteze proti Italiji. Pisec članka pravi, da trdijo sedaj merodajni krogi v Parizu, da so bili vedno pripravljeni pogajati se z Italijo o odprtih problemih, toda splošno znano je, da sta zapadni velesili preveč pogosto z grozečimi govori in gestami dokazovale nasprotno. Zapadni velesili poskušata sumničiti Italijo, češ da poskuša prenesti nemir v druge dele Evrope. Nato razpravlja korespondenca o posestvih zapadnih evropskih velesil na Sredozemskem morju in pravi, da smatrajo v Parizu in Londonu ta posestva kot oporišča, potrebna za ohranitev miru in reda na svetu, medtem ko so ta posestva stvarno orožje za imperialistične cilje zapadnih evropskih velesil ter za brezobzirno pomorsko vojskovanje v nasprotju z določbami mednarodnega prava.

Pritožbe nad blokado

Rim, 9. junija br. (Stefani) Vsi današnji listi objavljajo poročilo šefa gospodarskega urada o nevzdržnih razmerah, ki so nastale zaradi angleško-francoskih blokadnih ukrepov. Poročilo navaja, da je bilo kljub nasprotnim zagotovilom samo v mescu maju zadržanih v kontrolnih lukah nad 300 italijanskih ladij, s čimer je bila povzročena ne samo velika škoda italijanski plovbi, nego je trpel tudi ugled in prestiž Italije. V svojih komentarjih naglašajo, listi, da je to postopanje nevzdržno in da razkriva namero Anglije in Francije, da ohromita italijansko industrijo ter preprečita Italiji, da bi si pripravila rezerve za primer, da vstopi v vojno. Nedeljska izdaja »Giornale d'Italia« objavlja svoj komentar pod naslovom »Izzivanje« ter poudarja, da dokazuje postopanje zapadnih velesil njune napadalne namene proti Italiji, ker ustavljajo italijanske ladje ne samo na svetovnih morjih, marveč tudi na poti iz Italije v Albanijo, torej tam, kjer nimata Anglija in Francija prav ničesar iskati. Italijanski narod je trdno odločen, da napravi temu konec.

Rim, 9. junija. z. Italijanska motorna ladja »Italia«, ki se je vračala z italijanskimi izseljenci iz Maroka, je bila od angleških vojnih ladij zaustavljena in odvedena v Gibraltar.

Mexico, 9. junija. AA. (Havas). Po odredbi italijanske vlade se je v luki »Tampico« vsidrala petrolejska ladja »Fede« (9.500 ton), v Pueorto Mexico sta se vsidrali petrolejski ladji »Vienor« in »Gencalo«. Pričakujejo tam še dve italijanski petrolejski ladji.

Železniški promet s Francijo ustavljen

Rim, 9. junija. p. Od včeraj med Italijo in Francijo ni več direktne železniške zveze mednarodnega značaja. Italijansko ministrstvo za promet je odredilo, da naj vozijo mednarodni italijanski vlaki v smeri proti Franciji samo do švicarskih obmejnih postaj. Zato se ustavljajo italijanski vlaki na postajah Ventimiglia do Domodossola in Laussane.

Poziv za prostovoljno evakuacijo

Milan, 9. jun. z. Organizacija za protiletalsko obrambo je danes izdala v vseh gornjeitalijanskih mestih ter v krajih vzdolž italijansko-francoske meje poziv, naj se vsi, ki niso neobhodno vezani na bivanje v teh krajih, čimprej izsele. Evakuiranci imajo na železnicah 70 odstotni popust. Organizacija priporoča, naj se ljudje iz severozapadnih italijanskih pokrajin izsele v pokrajine Novara, Videm, Gorica, Bolcan in Bari.

Vatikan zaprt

Rim, 9. junija. br. (Stefani). Danes so bile zaprte za občinstvo vse vatikanske knjižnice in druge ustanove razen enega muzeja, ki ima poseben vhod. Važnejše umetnine so spravili na varno. V Vatikanu grade zaklonišča in podzemske skladišča, kamor spravljajo dragocene dokumente. Od danes dalje je nepoklicanim zabranjen vstop v Vatikan. Straže okrog Vatikana so povečane. V primeru, da vstopi Italija v vojno, bodo izdani še nadaljnji varnostni ukrepi. Omejene so tudi oddaje vatikanskega radia.

Franco o stališču Španije

Madrid, 9. junija. AA. (Reuter). O priliki današnje predaje akreditivnih pisem novega angleškega poslanika sira Samuela Hoara je imel general Franco govor v katerem je v glavnem dejal: Lahko računate na mojo državo, da bo z vami sodelovala tako, da bodo odnošaji med našima dvema državama sloneli na pravici in viteštvu, kar predstavlja edine osnove dobrih mednarodnih odnošajev.

vi izdaje teh pisem za tele glavne skupine: 1. trgovsko-bančna skupina, 2. obrtno-tehniška skupina, 3. poljedelska skupina in 4. skupina za splošno izobrazbo. Ta pisma so za sedaj prirejena za potrebe mladih začetnikov. Ako bi se pokazalo, da je imela ta novost ugodne rezultate se bo razširilo na potrebe vojaških obveznikov, ki so že strokovnjaki v civilnih poklicih. Istočasno se bodo ta pisma še bolj diferencirala po posameznih strokah.

Italijanska sodba o položaju

Rim, 9. jun. z. Italijanski listi v svojih nedeljskih številkah prikazujejo položaj na zapadnem bojišču in pravijo, da je general Waygand sicer spretno uporabil vsa sredstva obrambe, vendar pa je spričo strahovitega navala nemških čet težko pričakovati kaj več, kakor samo rešitev francoske vojaške časti. **Francija je v tej gigantski bitki navezana zgolj na svojo lastno vojaško moč. Anglija jo lahko podpira samo z letalstvom.** Nova taktika generala Weyganda se je dosedaj izkazala za zelo uspešno. **V nemških krogih računajo po informacijah italijanskega tiska s skorajšnjim padcem Pariza, kar pa bo bolj moraličnega, kakor vojaškega pomena.** V Berlinu pa računajo, da bi padec Pariza tako zelo vplival na razpoloženje francoske javnosti, da bo **Francija prisiljena skleniti separatni mir.**

Nastop francoskega veleposlanika pri Vatikanu

Rim, 9. junija. AA. Havas. Predaja akreditivnih pisem novega veleposlanika francoske republike pri Sv. stolici se je izvršila danes z običajnim ceremonielom. Sv. oče je ostal z novim veleposlanikom Vladimirom d'Ormessonom v razgovoru celo uro. Govor, ki ga je imel ob tej priliki Vladimir d'Ormesson ter odgovor sv. očeta ne bosta objavljena z ozirom na sedanje izredne razmere. Kolikor se izve, je francoski veleposlanik naglasil v svojem govoru velika načela krščanske civilizacije, za katera se francoski narod bori v sedanjem spopadu. Sv. oče je izrazil svojo očetovsko zaskrbljenost, da francoski narod preživlja tako težko trpljenje. Po avdienci pri sv. očetu je francoski veleposlanik obiskal državnega podtajnika kardinala Maglionea nato pa je prisostvoval svečanemu obredu beatifikacije nove francoske svetnice Marije Emilije de Roda.

Angleška vojna poročila

„Položaj je zelo resen" — Nemško ofenzivo vodi Hitler osebno? — Silen pritisk proti Parizu — Na nemški strani se borita 2 milijona vojakov Postopno francosko umikanje

London, 9. junija. s. (Reuter). Zastopnik francoskega vojnega ministrstva je izjavil danes v Parizu, da je **treba smatrati današnji dan za najhujši dan v bitki ob Sommi in Aisni. Položaj za francosko vojsko sicer ni brezupen, je pa zelo resen.**

Davi zgodaj so Nemci obnovili napade ne samo na onem delu fronte, kjer se je doslej razvijala glavna bitka, temveč so operacije razširili vse do Maginotove linije pri Montmedyju. Sodijo, da je **davi prešlo v napad 95 do 100 nemških divizij, to je do dva milijona vojakov. Nadalje sodeluje v borbi po zaveznikih cenitvah na nemški strani najmanj 3500 tankov. Mislijo, da so Nemci poslali v boj sedaj vse svoje razpoložljive sile na zapadni fronti, tako v moštvu kakor tudi v materialu. Zavezniški vojaški krogi sodijo, da vodi novo nemško ofenzivo osebno kancelar Hitler, ki se nahaja na fronti.**

Davi se je pričela nova nemška ofenziva tudi ob zgornjem toku reke Aisne. Nemci so prešli v napad med Chateau Porcienom in Chesne Populeusom v Argonskem lesu. Že vse zadnje tri dni je bil tu nemški topovski ogenj posebno močan. **Davi ob petih pa je prešla v napad na tem odseku fronte v širini 50 kilometrov tudi nemška pehota v masah. Pred napadom je nemško topništvo štiri ure bombardiralo francoske postojanke na levem bregu Aisne z zapornim ognjem. Do večera še ni bilo mogoče dobiti podatkov o razvoju bitke na tem odseku fronte.**

Od Chateau Porciena proti zapadu je bojišče nekako v širini 30 kilometrov razmeroma mirno. Dalje proti zapadu **pa se spet razvija drug nemški napad, ki je izredno silovit. Že včeraj se je Nemcem posrečilo tu prekoračiti Aisno in danes se razvijajo boji na platoju, ki se razteza južno od Aisne med Soissonsom in Rethelom.** Nemci so prodrli preko Aisne vzhodno in zapadno od Soissonsa v dolino 15 km. Napadi so bili tu zelo siloviti že včeraj. Davi so se ponovili s še večjo silo in v boj so posegle na nemški strani močni novi oddelki.

Na zapadnem delu fronte med Oiso in morjem je v akciji **45 do 50 nemških pehotnih divizij, torej približno polovica vse nemške vojske, ki napada na vsej 300 km dolgi fronti od morja do Maginotove linije. Tudi tu se razvijajo še danes napadi v glavnem v istih smereh kakor včeraj.** Fronta poteka kakor je razvidno že iz sinočnjega francoskega vojnega poročila nekako med Aumaleom ob gornjem teku Bresle in Noyonom. **Eden glavnih nemških pritiskov gre od Perronea proti jugu. Tu je bilo v akciji že prve dni nemške ofenzive okoli 20 nemških divizij, danes pa so poslali Nemci v boj novih 15 do 20 pehotnih divizij, tako da napada samo v tem odseku nad 30 nemških pehotnih divizij. Podpira jih več oklopnih divizij. Drugi nemški napad na tem delu fronte je šel od Amiensa proti jugu. Nemcem je tu uspelo prodreti po dolini reke Noye do točke, ki je oddaljena samo 30 kilometrov od Beauvaisa.**

Nemški oklopni oddelek, ki je po včerajšnjih poročilih prodrl preko Bresle do Forges les Eaux, je štel po zavezniških cenitvah 300 tankov. Sistematični napadi zavezniških, zlasti francoskih bombnikov so ta oddelek zdaj že skoraj popolnoma uničili. Manjšim skupinam tankov iz tega oddelka pa se je vendar **posrečilo dospeti do Seine južno-zapadno od Forges les Eauxa.**

Angleži zanikajo potopitev „Gloriousa"

London, 9. junija. s. (Ass. Press.) V merodajnih angleških krogih pravijo, da je neresnična nemška vest, da je bil nosilec letal »Glorious« potopljen.

Priprave za vojaško obveznost na Irskem

London, 9. junija. (C. Z.) Irska vlada v Dublinu je pričela s pripravami za uvedbo obvezne vojaške službe na Irskem.

Srditi letalski napadi na fronti in v zaledju

Na obeh straneh posega letalstvo v največjem obsegu v borbo

London 9. junija. AA. (Havas). Ministrstvo za letalstvo sporoča: V petek so naši bombniki ves dan vznemirjali sovražne čete, ki so se udeleževale bitke ob Sommi. Naše letalske formacije so v stalnih presledkih napadalne koncentracije čet in oklopnih kolon neposredno za bojiščem med Amiensom in Treportom. Vsi železniški vozli so bili sistematično bombardirani. Porušene so bile vasi in uničene ceste, kjer se je zbiral sovražnik. Na mesto Terene, ki leži med Sommo in Breslo in kjer so se zbirale sovražne čete, je bilo v treh minutah vrženih 800 eksplozivnih in zažigalnih bomb. Nekoliko ur pozneje je bilo mesto ponovno napadeno ter so bile ob tej priliki bombardirane oklopne kolone, ki so se nahajale na cesti v bližini mesta ter železniške proge. Druge močne formacije srednjih bombnikov so napadle istočasno položaje v neposrednem ozadju sovražnika. Bombardirale so kolone tovornih avtomobilov, rezervoarjev, konjenico, vagone za preskrbo ter koncentracije pehote. Severnovzhodno od Bresle so naši bombniki bombardirali velika skladišča municije v gozdovih ob reki. Letalo, ki je bombardiralo ta skladišča, se je spustilo na 100 m nizko ter s svojo strojnico spravilo k molku topove protiletalske obrambe. Na več krajih so se sovražna lovska letala uprla našim napadom.

London, 9. junija. AA. Havas. Letalsko ministrstvo sporoča: V toku noči so bile izvršene razne operacije na važnih krajih sovražnega ozadja. Napravljena je bila velika škoda v okolici Firsona. Angleška letala so bombardirala in s strojnicami obstreljevala nemške čete, ki so se tu zbirale. V Abbevillu je bilo opaziti več eksplozij in požarov. Težko je poškodovano bilo tudi letališče. Vsa letala so se vrnila nepoškodovana v svoja oporišča. Formacije težkih bombnikov so izvršile napade na vojaške objekte v severozapadni Nemčiji. Vsi aparati so se vrnili nepoškodovani s teh operacij. Letala so bila aktivna tudi na samem bojišču. Uničenih je bilo 17 sovražnih letal. Naših letal se 12 ni vrnilo. Sporočila, ki so doslej prišla, pravijo, da so naši srednji bombniki povzročili težke izgube sovražnim motoriziranim silam.

Düsseldorf bombardiran

Berlin, 9. junija. br. (DNB). **Uradno poročajo, da so sovražna letala v pretekli noči med drugimi kraji v zapadni Nemčiji bombardirala tudi industrijsko središče v Düsseldorfu. Šest bomb je padlo na važne tovarniške objekte in povzročilo veliko škodo. Šest oseb je bilo ubitih. Nekaj bomb je padlo tudi na stanovanjsko četrt.**

Napadi na bencinska skladišča v Hamburgu

London, 9. junija. s. (Reuter). Angleški letalski strokovnjak, ki poroča v angleškem radiu o angleških bombnih napadih na nemške vojaške objekte, ceni, da se je posrečilo Angležem uničiti že eno tretjino bencinskih zalog v Hamburgu. Petrolejski rezervoarji v Hamburgu so največji v Nemčiji in lahko sprejmejo poldrug milijon ton petroleja.

Letalski napadi na Anglijo

London, 9. junija. (C. Z.) Sinočnji »Evening Standard« opozarja v zvezi z letalskimi napadi, ki so jih izvedla nemška letala na Anglijo zaporedoma več zadnjih noči, da mora Anglija pričakovati še napade v večjem obsegu, kakršen je bil n. pr. oni na Pariz. Toda vsakdo v Angliji, pravi dalje list, se zaveda, da ni samo potrebno, da so močno branjene tovarne v Angliji, temveč tudi da mora Anglija poslati vso pomoč Franciji. Kajti življenje vsakega vojaka je večje vrednosti nego življenja mnogih civilistov doma.

Evakuacija otrok

Pariz, 9. junija, br. (Havas). Zaradi nevarnosti nadaljnjih letalskih napadov na Pariz je vlada na svoji včerajšnji seji sklenila pospešeno evakuacijo otrok. Z današnjim dnem so začeli odvažati iz Pariza s posebnimi vlaki otroke do 14. leta starosti. Deloma lahko otroke, zlasti manjše, spremljajo tudi matere. Del otrok bo poslan v južno Francijo, nekaj pa jih gre v tujino. S Španijo se vodijo pogajanja, da bi sprejela začasno 200.000 otrok francoskih in belgijskih beguncev. Nekaj otrok bo poslanih v prekomorske kolonije, kjer bodo ostali do konca vojne. Anglija se pogaja s kanadsko vlado, ki je pripravljena sprejeti takoj 100.000, pozneje pa še več otrok iz Anglije in Francije. Tudi druge britanske in francoske kolonije bodo sprejele večje število otrok.

Letalski spopadi v Švici

Bern, 9. junija. AA. Švicarska časopisna agencija poroča: V soboto 8. t. m. je 6 nemških letal nenadoma napadlo nad Porantrijem neko našo izvidniško letalo ter ga sestrelilo. Oba člana posadke sta našla smrt. Malo pozneje je neka nemška eskase je razvila v zraku, je bil en naš letalec ranjen, toda posrečilo se mu je spustiti se na bližnje letališče. Stanje letalca ni brezupno. Neko drugo nemško letalo je istotako letelo nad Porantryjem, toda prisiljeno je bilo spustiti se v gorah solernske Jure. drila letela nad Sen Legierom. V borbi, ki Oba člana posadke, v katerih je bil eden lažje ranjen, sta bila internirana. Švicarska patrolna letala so zbila še neko nemško letalo, ki je preletelo mejo. Nemško letalo se je moralo spustiti v kantonu Lucernu ter je zgorelo.

Amerika in Japonska

Washington, 9. junija AA. (Havas). O priliki sprejema novinar. je Sumner Welles izjavil, da je ameriška vlada vedno želela vzdrževati prijateljske zveze z vsemi državami, če politika teh držav to omogoča. Ta izjava Sumnerja Wellesa se tolmači tako, da obstoja možnost za zbližanje med Japonsko in Zedinjenimi državami pod pogojem, da se ohrani na Tihem oceanu sedanje stanje.

Nova kubanska ustava

Havana, 9. jun. br. Kubanski parlament je sprejel novo ustavo, ki daje vladi skoro neomejena pooblastila. Po določbah ustave lahko vlada ureja vse zadeve narodnega gospodarstva in posega tako v poslovanje industrije, kakor trgovine in kmetijstva. Ustava pooblašča vlado, da omeji veleposestva na minimum in da izvede širokopotezno agrarno reformo. Po novi ustavi so vsi državljani brez razlike plemena enakopravni. Ustava določa tudi splošno starostno zavarovanje, 40urni delovnik ter državno rento za nezakonske otroke.

Turčija in Sovjetska Rusija

Skupna želja po ohranitvi miru na Balkanu je dovedla do tesnejšega sodelovanja

Beograd, 9. junija. r. »Politika« objavlja iz Carigrada naslednje poročilo svojega dopisnika:

Kakor govore tukaj, so angleško-ruski odnosi krenili zaradi najnovejših dogodkov v Evropi v drugo smer ter so na dobri poti. Listi poudarjajo, da se je jasno pokazalo, da želi Anglija pogajati se s Sovjetsko Rusijo. Imenovanje Crippsa za angleškega veleposlanika v Moskvi z izredno misijo so pozdravili v Turčiji z zadovoljstvom ter je bila izražena želja, da bi se odnosi med obema državama zboljšali in dobili drug značaj. Vzpostavitev kakršnekoli hegemonije v Evropi, pravi »Tanc«, ni v interesu Sovjetske Rusije niti Amerike. V sedanjem času, ko je v teku velika borba na zapadu, ima ta diplomatska aktivnost poseben pomen.

Prav tako ugotavljajo, da se opaža, v kolikor se množe znaki, da bo Italija šla v vojno, ista težnja tudi v Ameriki. Ameriška odločitev, da se nudi zaveznikom pomoč v vojnem materialu, se tolmači kot posebno jasen dokaz za to. Pisanje italijanskih listov o Balkanu, ki je ostal izven vojne, ne razburja mnogo duhov. Vest, da se bo Sovjetska Rusija uprla vsaki agresivnosti na Balkanu, je izzvala veliko zadovoljstvo. Tu opozarjajo na pisanje moskovskih »Izvestij« kot na najbolj resno opozorilo in sklepajo, da se bo mir na jugovzhodu Evrope ohranil.

Tudi vestem o zaključitvi rusko-jugoslovenskega sporazuma pripisujeta tisk in javnost velik pomen. Jugoslovensko-ruske zveze bodo odstranile vsako nevarnost na Balkanu. Turčija, pravi narodni poslanec Jalčin, je sklenila kakor tudi vse druge države Balkanske zveze, da ne bodo dopustile približanja nevarnosti Balkanu. Njene zveze z balkanskimi državami, in varstvo nad Dardanelami, da se ne bi skalil mir na Sredozemskem morju, kakor tudi prijateljstvo s Sovjetsko Rusijo, so najvažnejši činitelji turške politike.

Tu govore, da bi vsaka intervencija Italije potegnila Turčijo v vojno in da se Turčija tem dalje bolj pripravlja za pomoč zaveznikom, čim bolj se približuje dan vstopa Italije v vojno.

Potovanje predsednika turške republike Izmeta Inenija v Tracijo, kjer je prišel v stik s prebivalstvom in vojsko in kjer je pregledal posamezne posadke, je izzvalo zadovoljstvo med narodom. Uradno so objavili, da to potovanje predsednika republike nima političnega značaja, nego predstavlja samo njegovo želja, da pride v stik z narodom in vojsko. Vsi ostali komentarji v inozemstvu se smatrajo kot odveč ter izrečno v zvezi s tem poudarjajo, da je prvo načelo Turčije glede na mednarodni položaj delati za ohranitev miru.

Listi poudarjajo v razpravah o vojni na zapadu, da je od sedanjih bojev odvisna usoda Evrope in da je to veliko zgodovinsko nalogo prevzela naše Francija. Poudarjajoč, da je na Balkanu izzval veliko zadovoljstvo odpor Rusije proti vsakršnemu napadu na Balkan, pristavljajo, da se je poslednje dni ojačilo tudi prijateljstvo med Sovjetsko Rusijo in Turčijo in da je bila vest o umiku vojske z obeh strani na vseh skupnih mejah sprejeta prav tako z zadovoljstvom. Politični krogi v Carigradu opozarjajo pri tem na važnost Dardanel, katerih pomen je zaradi njihovega geografskega položaja v tem, da je vsakdo, kdor je sovražnik Turčije, tudi sovražnik Rusije.

London, 9. junija. (C. Z.) Dopisnik »Evening Standarda« iz Carigrada javlja, da je pričakovati sedaj ožjega sodelovanja med Turčijo in Rusijo. Posebni sovjetski odposlanec je že dospel v Ankaro, da se pogaja s turško vlado. V turških diplomatskih krogih so bila sprejeta z velikim zadovoljstvom ruska svarila Italiji glede morebitne intervencije na Balkanu. Turški listi naglašajo sedaj, da bi bila edina razumna politika sodelovanje med zavezniki, Rusijo in balkanskimi državami.

Prof. Cankov rektor sofijske univerze

Sofija, 9. julija. AA. (Havas). Profesor Cankov je bil izvoljen za rektorja sofijske univerze.

Konferenca pri dr. Mačku

Zagreb, 9. junija. o. Danes dopoldne sta imela dr. Maček in Večeslav Vilder dolgo konferenco. Zvečer je dr. Maček odpotoval Beograd, kamor mu bo jutri z letalom sledil tajnik SDS Sava Kosanović.

Dva nova vodovodna rezervoarja za Beograd

Beograd, 9. junija. p. V prisotnosti zastopnika Nj. Vel. kralja kapetana Dragotina Žerjava, ministra dr. Kreka, patriarha Gavrila in mnogoštevilnih drugih uglednih osebnosti in zastopnikov oblasti so danes posvetili v Beogradu na Dedinju in Mirjevski cesti dva nova rezervoarja, ki sta namenjena za preskrbo Beograda z vodo.

Potres v Dubrovniku

Dubrovnik, 9. jun. o. Danes ob 12.20 so občutili v Dubrovniku precej močan potresni sunek, vendar potres nikjer ni napravil omembe vredne škode.

Zemunska: Pretežno oblačno vreme. Več jasnosti bo v severozapadnih krajih. Možnost nalivov in neviht. Temperatura bo nekoliko padla.

Maribor čez nedeljo

Maribor, 9. junija.

V parku na promenadnem koncertu je mladi Maribor danes pokazal poletno modo. Vneti ljubitelji prirode so se odpeljali z mestnimi avtobusi že dopoldne na Mariborski otok, kjer je bilo danes precej razgibano vrvenje. Seveda je bilo zelo živahno tudi na raznih pohorskih postojankah, kamor so jo mahnili navdušeni planinci že včeraj popoldne in davi peš in z avtobusom po novi pohorski avtomobilski cesti.

Večer slovenske umetne pesmi

je bil sinoči v dobro zasedeni veliki dvorani Narodnega doma. V uvodu je prof. Vrabec prečital tehtno predavanje prof. Vasilija Mirka o razvoju slovenske umetne pesmi. Sledile so pevske točke, ki jih je odpel naš znani tenorist Angel Jarc s svojim dobro šolanim in baritonsko zvenečim tenorjem. Z zanosom je odpel Volaričevi »Pregovorjeno otožnost« in »Bisere«, Gerbičevi »Trubadurko« in »Nihče ne ve«, Adamičevo »Grešnikova molitev«, Mirkovi »Mojo ljubav« in »Sam«, nadalje Lajovčevo »Zacvela je roža«, Osterčevo »Belokrajinsko«, Škerjančevo »Večerno impresijo«, Kogojevo »Sprehod po zimi«, dr. Benjamina Ipavca »Mak žari« in »Oblaku«, Krekovo »Jaz nimam več palm« in Pavčičevo »Mlado pesem«. Pri klavirju je spremljala solista ga. Vrabčeva smiselno in skladno. Občinstvo ni štedilo s priznanjem predavatelju, spremljevalki pri klavirju in tenoristu Jarcu. Slednja sta prejela tudi krasna šopka.

Novo kopališče v Studencih

Za danes dopoldne je bila napovedana slovesna otvoritev kopališča Rdečega križa v Studencih. Novo kopališče je obnovljeno svoječasno Katrino kopališče, ki bo v poletni vročini prijetno zatočišče Studenčanov in Studenčank. Za obnovo kopališča so si pridobili zasluge vrli odborniki studenškega Rdečega križa, predvsem Kac, Lintner, Kontler, Plevanč in Černelšek. Kakor so Studenčani pokazali živahno iniciativnost z ustanovitvijo lastnega trga, tako priča tudi novo kopališče Rdečega križa ob Dravi o pobudnosti, ki se opaža v zadnjem času na vseh področjih studenškega življenja.

V nabito polnem gledališču

sta bili zaključni predstavi v letošnji sezoni za naše vojake, ki so dodeljeni mariborski garnizji. Ob »Vdovi Rošlinki« so se imenitno zabavali. Igralci in igralke so se v svojem podajanju zelo potrudili, da so nudili hvaležnemu občinstvu čim več zabave. Nocoj pa je bila zaključna letošnja predstava z vprizoritvijo znane angleške operete »Gejše«. Gostoval je v vlogi čajarnarja Wunshija g. Josip Povhe.

Usoden padec z lestve

60-letna perica Amalija Plajnškova iz Mlinske ulice 47 je padla z lestve, po kateri je hotela na podstrešje, in obležala na tleh v nezavesti. Ko so jo z umetnim dihanjem obudili k zavesti, so jo prepeljali v splošno bolnišnico. Njeno stanje je precej resno.

Vse kradejo

Raznašalcu kruha Antonu Novaku iz Gornjega Radvanja so odpeljali kolo znamke »Waffenrad« z evid. štev. 2-125121. Med vožnjo z železnico s Pragerskega do Maribora je spreten zlikovec izmaknil železničarju Antonu Klariču denarnico, v kateri je bilo 200 din gotovine. Žepna ura je bila ukradena mizarju Josipu Vogrinu iz Spodnjega Dupleka.

Siromašna vdova prejela dediščino iz Amerike

Subotica, 9. junija.

V ameriški državi Arkansasu je umrl leta 1937. Juraj Šanić, ki se je bil takoj po svetovni vojni izseilil iz okolice Subotice v Ameriko in tam kupil večjo farmo. Ta mu je tako uspevala, da si je prihranil razmerno lepo vsoto. Ko je omenjenega leta umrl, je zapustil blizu 13.800 dolarjev. Po odbitku raznih stroškov in taks je ostalo še blizu 8000 dolarjev.

Ta denar je podedovala vdova rajnkega, ki je živela v zelo siromašnih razmerah. Te dni je dobila znesek izplačan na sreskem sodišču v Subotici. V naši valuti je prejela okoli 256.000 din, kar je za siromašno kmečko rodbino vsekakor lepa vsota.

Hitro prijeta tatova v vlaku

Split, 9. junija

Orožništvo je prijelo tatova, ki sta v petek ponoči okradla v vlaku Zagreb-Split v bližini Vrhovin več potnikov za večje zneske. Tatova sta 21-letni trgovski pomočnik Joso Jakovljević iz okolice Banjaluke in 29-letni šofer Kemal Salijević iz Gostivara. Jakovljević je tatvino takoj priznal, med tem ko je Salijević zanikal. Pri Jakovljeviću so našli 4200 din in prav toliko vsoto tudi pri Salijeviću. Ta skupna vsota doseza v glavnem vsoto, ki je bila ukradena potnikom na vlaku.

Naše gledališče

DRAMA

Ponedeljek, 10.: zaprto.
Torek, 11.: zaprto.
Sreda, 12.: Revizor. Red sreda.

OPERA

Ponedeljek, 10.: Plesni večer šole Mete Vidmarjeve. Izven.
Torek, 11.: Madame Butterfly. Gostovanje gospe Zlate Gjungjenčeve. Red B.

OPERA

V ponedeljek zvečer bo v operi produkcija plesne šole Mete Vidmarjeve, kjer bodo kakor vsako leto nastopile vse mlajše in starejše gojenke in pokazale sad svojega vseletnega truda. Posebna zanimivost tega nastopa bo glasbeni del vseh plesnih točk, ki ga je v celoti skomponiral mladi komponist Jože Osana. Ta bo oskrbel tudi klavirsko spremljavo. Na sporedu bo osem daljših solističnih in skupinskih plesnih točk. Občinstvo opozarjamo na ta nastop šole naše priznane plesne pedagoginje ter priporočamo pravočasno nabavo vstopnic v naprej pri dnevni blagajni v opernem gledališču.

Nova grobova

Preminila je ga. Evgenija *Endlicherjeva*, poštna uradnica v pokoju. Pogreb bo v torek ob 16.30 na pokopališče v Ribnici. — V Mariboru je umrla ga. Anica *Kruščeva*, rojena Müllerjeva. Pogreb bo danes ob 16. v Mariboru. — Rajnkima blag spomin, žalujočim naše sožalje!

V domu turjaškega rodu

Kratek sprehod po sobanah in spominih, ki žive za zidovi Turjaškega gradu

Pogled na Turjak

So pri nas skriti, čudovito lepi in idilični kosi zemlje, za katere nas upravičeno zavida vsak tujec. Ali se vam ne zdi, da nekam premalo, vse preveč površno poznamo svojo ožjo domovino z vsemi svojimi tisočimi posebnostmi, z redkimi lepotami narave, z vsem tistim pač, kar nam oplaja srce in daje oddiha trudnim silam duha in telesa.

Nemara ne bo napak, če se pobliže seznanimo z edinstvenim delom dolenjske pokrajine, z okolico in mogočnim gradom Turjačanov, starim, zgodovinskim rodnim gnezdom slavne, plemenitaške rodovine grofov Auerspergov, katere predniki so skozi ves čas fevdalne dobe najbolj krepko in najbolj vidno posegali v zgodovino našega naroda.

Od Ljubljane do Turjaka

Od Ljubljane do Turjaka je vsega skupaj komaj 26 kilometrov poti. In to je, zlasti zdajle, na pomlad, močno kratkočasna in romantična pot, ki ti na slehernem koraku odpira nov pogled v nove zelene, cvetoče pokrajine bogatih gozdov bukev in smrek, gričev in gričkov, idiličnih dolinic, belih vas in ljubkih gorskih cerkvic. To je svet, ki se ga še ni dotaknila tista slaba stran napredujoče civilizacije z avtomobilskim hrupom in z zemljo, čez noč preorano in nasilno preurejeno človeškim muham in navadam tega mehaniziranega stoletja gole, suhe stvarnosti.

Preko barja so speljane bele, ravne ceste vsevprek, razkošno se je razbohotila plodna barjanska zemlja, da ti utone pogled v morju pestrobarvnih poljskih rož na prostranih travnikih. Od Škofljice sem nas pelje cesta v smeri Želimelj, prijazne vasi, od koder se ti odpira pogled na široki hrbet kopastega Krima. In ko se potlej spenjaš od Pijave gorice po strmih serpentinah navzgor, te spremljajo na eni strani visoki griči Krimskega pogorja s Kureščkom, lahko pa se nazaj še lep čas poslavljaš od Barjanske ravnine, od Ljubljane, ki je v dalji velika komaj za dlan, in od venca gorskih vršacev, ki ti jih naklonjeno sončno nebo odkriva v vsej njihovi veličini in švicarski krasoti. Visoko te že speljejo serpentine, dokler ne zagledaš pred seboj, sredi doline, od vseh strani stisnjene in posejane z bogatimi gozdovi smrek — mogočne zidove turjaškega gradu. Ne tod se ni od minulih stoletij sem prav nič izpremenilo. Vse je še tako, kakor je bilo pred sto, dve sto leti. Grad sam in stara rimska cesta spodaj. Le zgoraj nad gradom, ob glavni cesti, mimo trga Turjaka valovi življenje tega časa. Pred staro gostilno Turjaškega birta se ustavljajo izletniki. Ponosna hiša z velikanskim hlevom, zidana iz kamna. Zdaj pravijo hiši pri Vozlu, svoj čas so rekli pri Prajerju in je bila to imenitna gostilna, kjer so se ustavljali vozniki, katerih dober glas in kupčijska vnema sta zamrla šele po izpeljani železnici, ki 6 km stran pelje skozi Velike Lašče. Takrat se je dobro živelo. Še danes živi v svoji hišici zraven gostilne nekdanji hlapec, ki je tiste čase zaslužil po 2 goldinarja in pol na dan in ki zdaj s prisluženim denarjem mirno živi svojo pozno starost. Zdaj pa izpod gostoljubne strehe starih kostanjev Vozlove gostilne navzdol k gradu!

Zgodovinska tla

Tla, koder turjaški grad stoji, so zgodovinska že po postanku. Saj poroča rimski zgodovinar Strabo, da je tod že za časa Rimljanov stala rimska naselbina Auruponum ali Aurupium. To naselbino, ki je bila, po njeni strateški legi sodeč, najbrž tudi trdnjava, je potlej leta 451 razdejal hunski kralj Atila. Prvotni grad doseljene bavarske rodbine Auerspergov je stal niže od sedanjega in so od trdnjavskega stolpa še danes ohranjeni ostanki razvalin. To je bilo v letu 1067. Bila pa je prvotna grajska zgradba najbrž pretesna in zgradili so pozneje na sedanjem mestu — vrh strmega, bujno zaraslega griča novo, mogočno grajsko poslopje, ki še dane slikovito dominira nad dolino.

V resnici, ne moreš odtrgati pogleda od orjaških grajskih stolpov najstarejšega dela gradu, ko se mu bližaš od zapadne strani. Spodaj, pod starim obzidjem, se stiska kup slamnatih, bornih bajtic, pa ti to nasprotje močno pade v oči ob misli na dni blestečega fevdalstva in bednega tlačanstva. Da, v tehle bajticah so svoje dni prebivali grajski tlačani odnosno grajski dninarji in muzikantje, kakor se jim je že reklo. Čez dan so opravljali na gradu težaška ali poljska dela — nosili so žlico za štebali, za škornji. Vsako opoldne in zvečer pa so igrali gospodi pri pojedinah na pihala in godala vesele in razposajene. Kajti mogočni turjaški gospodje so si pač v svojem knežjem dostojanstvu in razkošnem življenju kaj takšnega mirne duše privoščili. Na starost so muzikante vtaknili v nekakšno skupno zavetišče, tudi pod gradom, kjer so potlej za silo živeli in hodili v cerkev molit za izveličanje svojih gospodov. Rekli so jim maliki; njihovo zavetišče — takratni »špital«, še danes stoji pred glavnim vhodom v osrednje grajsko poslopje.

Stojiš pred zidinami stražnega stolpa, na katerega pročelju je vklesan velikanski grb črnega tura — grb grofov Auerspergov. O postanku grba pripoveduje stara pravljica tole: Ko so se Auerspergi doselili v te kraje in si zidali grad, so našli v prostranih gozdovih krog in krog množice divjih turov. Orjaški voli, črni turi, so zidavo gradu močno ovirali, napadali so zidarje, tako da se je sam grof s trumo hlapcev dolge mesce boril proti njihovi škodljivi zalegi. Lov je bil uspešen, kajti vse ture so pobili — razen enega, največjega. Pet dni ga je grof zaman zalezoval, šesti dan pa ga je živega ujetega pripeljal pred grad. Zidarji so ga hvalili v en glas ter prerokovali grofu slavno, junaško bodočnost njegovega rodu. Tako prijetno počaščen po srečnih prerokbah je vzel grof črnega tura v svoj grb.

Sprehod po gradu

Tudi nad glavnim portalom visi grb črnega tura. Čudovit je pogled na grajska poslopja in na dolino spodaj s ploščadi, ki jo na kraju zapira velikanska lipa — nema priča davnih stoletij. Grajska kronika ji pripisuje starost 800 let. Kakšen pester niz dogodkov so videle košate veje in krone njenih vrhov. Njeno orjaško deblo bi komaj objeli štirje možje. Z jekleno žico so morali zvezati stranske veje z deblom, da se od starosti ne odkrhnejo. Nad portalom je vklesana letnica 1637. Najbrž so grad takrat prenovili in se ni od tistih dob prav za prav v ničemer izpremenil. Stopiš na kamnitno dvorišče, kjer te sprejme ustrežljivo razlagalka, uslužbena pri grofovi družini. Tu je grajska kapela, danes farna cerkev turjaške župnije. S tegale balkona je svoje dni grajski sodnik razglašal sodbe obsojenim tlačanom. Kaj pa tale kamnitni relief ženske z otrokom, vzidan na dvoriščno kamnitno ograjo. To je lik neke turjaške grofice, ki je tod na dvorišču pokopana z otrokom vred. Najbrž se je hudo pregrešila proti postavam rodu, da so jo pokopali zunaj rodbinske grobnice. Zdaj pa kar lepo za menoj v pritlične sobane starega dela gradu, kjer so zdaj prostori turjaškega muzeja, ki je javnosti zmerom uslužno odprt. Najprej znamenita Lutrova kapela izza časa reformacije. Danes je podolgovata kapela prazna, ostale pa so na stenah prelepe starinske freske samih svetopisemskih motivov. Po stropu in na stenah so križem kražem razvrščeni grbi vseh komtes, barones, ki so se zvezale s turjaško hišo. To je pester rodovni seznam dolgih stoletij slave in moči turjaških gospodov. Na koru protestantovske kapele vidiš lahko ohranjeno celico, v kateri je za časa protireformacije prevajal protestantovsko sveto pismo predikant Jurij Dalmatin, nazvan Jurij Kobila. Tu sem so gostorej zazidali, da bi ga skrili pred pre[illegible]anjem, saj so gradovi najdelj ohranili [illegible] nauk protestantizma, kateremu so k[illegible]liki napovedali neusmiljen boj. Ves v duhu davne zgodovine stopiš potlej v srednji prostor, kjer so nekoč mučili tlačane. Še danes so ohranjene v steno vdolbene ozke celice, kamor so kovali na steno nesrečne obsojence in jih mučili. Okovi še zmerom vise ob steni in ohranjena so š. tudi mučilna orodja. Skoraj z grozo otipavaš razstavljene stiskalnice, palice z žeblji na koncu in se ti kar zazdi, da se jih še zmerom drži prelita kri nedolžnih tlačanov, katerih bedna življenja so bila na milost in nemilost izročena vsemogočnim fevdalnim oblastnikom. Skozi zamrežena okna padajo snopi luči na pisano razstavljeno šaro, vse to so reči, ki so jih tod nanizala in zapustila minula stoletja v spomin in kot zgovoren dokument blesteče, pa tudi mračne dobe srednjega veka. Tu vidiš spretno odlite modele miniaturnih topov, ki so jih turjaški gospodje odvzeli Turkom. Ohranjena je priprava za obleganje utrdb — nekakšna prožna deska za kamnitne krogle, tako imenovani metalci kamenja. Potlej stara svetilka za vosek, ogromen pečatnik v obliki škarij, primitivni kolovrat, ki je nekoč prej stal v grajskih sobanah.

Izza turških dni

Naslednja dvorana nas povede v zgodovino turških bojev pri nas, v katere so turjaški gospodje junaško posegali s svojo železno roko in si pridobili zraven neminljivih zaslug. Po stenah vise v mnogih slavnih bitkah zaplenjeni turški handžari, turške sablje, jekleni oklepi za turške konje, celo drago zaplenjene turške zastave s polumescem. Poleg docela ohranjena viteška oprava turjaškega gospoda, ki jo je nosil v bitkah. Šlem, železna srajca, jeklen oklep. Viteški meč, ki ga je nosil plemenitaš ob slavnostnih prilikah. V dragoceni skrinjici iz cipresovega lesa zagledaš dve nagačeni glavi odnosno samo koži, že docela porjaveli od starosti. Prazno buljijo vate odprtine oči, ust in nosu. To sta glavi Herberta Turjaškega, slavnega poveljnika Vojaške krajine v bojih proti Turkom, in kneza Friderika Višnjegorskega. Leta 1575. sta plemiča napadla turškega pašo Ferhada pri Budački, toda bila sta premagana, ubita in njuni odsekani glavi sta bili poslani sultanu v dar. Herbertovega sina pa so ujeli in moral je korakati v zmagoslavnem sprevodu po carigrajskih ulicah. Takratni cesarski poslanik pri turškem sultanu baron Ungnad ta sprevod takole opisuje:

»Dne devetega decembra je bil tu žalosten in sramoten sprevod. Najprej so jezdili nekateri ponosni Turki z meje v svojih kapah z dolgimi konci. Za njimi sta nesla dva Turka dve zastavi, nato dva druga na dolgih drogovih glavi Herberta Turjaškega in Friderika Višnjegorskega. Glava deželnega glavarja je bila širokega, prijaznega obraza z rdečkasto in sivkasto brado in posivelimi lasmi.. Zdelo se nam je, kakor da bi imela rano pod licem. Glava Friderika Višnjegorskega je bila brez brade in podolgastega obraza. Tisti, ki so jima odsekali glave, so jih tudi nosili. Deli Pernana, ki je obglavil Turjaškega, je postal zaim (nižji poveljnik) in se mu je plača izboljšala z 250 tolarji. Postal bo gotovo še alori ali sansabeg. Deli Regie, ki je nosil glavo Višnjegorskega, je tudi postal zaim in ima na leto 2000 asperov. Za temi so nosili štiri zastave. Potem je šel ujeti stotnik z ogrskim klobukom in hrvatskimi škornji, po imenu Lovrenc Petričević, oskrbnik gospoda Jošta Turna na Žumberku, za njim dva ujeta trobentača in en piskač, nato 20 ujetnikov z verigami okrog vratu, sami mladi in močni ljudje. In skoraj zadnji je šel mladi Turjaški s širokimi rokavi in usnjenimi hlačami, z zelenim in modrim peresom za klobukom. Nessimi Tihaja, dvornik Ferhad paše je iz Bosne pripeljal hrvatske in kranjske ujetnike in je zato postal čauš na dvoru.«

Muzej orožja

Kožo z glav obeh plemičev so potlej Turjačani odkupili za 30.000 cekinov. Danes si lahko ogledaš te redke priče turške in srednjeveške grozovitosti. Ogromen, tri metre dolg rog stoji zraven. S tem rogom so klicali tlačane na delo z grajskega obzidja. Naslednja dvorana te seznani z novejšim orožjem in intimnejšo opravo odnosno zapuščino Turjačanov. Po stenah vise puške, od najstarejših na kresilo do novejših lovskih. V omarah so lepo razvrščene paradne obleke grofov, vse z zlatom obšite, razkošne, kakor je bilo razkošno in bogato plemiško življenje tistega časa. Še danes se bleščijo paradni oklepi in šlemi turjaških imenitnikov, z zlatom okovani parадni meči. Eden turjaških grofov je bil papežev komornik, kakor ti pove napis na uniformi. Posamezni kroji še zmerom nosijo trakove visokih redov v gumbnici. Njih lastniki že davno trohne v grobnicah — kako prazna in puhla je slava tega sveta. Obstaneš pred steno in izveš, da je razstavljeno tatarsko orožje daroval turjaškemu grofu ruski car Aleksander III. Poleg opreme za sabljanje zagledaš etui z dvema pištolama za dvoboj. Kdo ve, koliko krogel iz njunih cevi je reševalo čast ponosnih plemiških sinov. Zopet skrinjica s steklenim pokrovom. Tu, notri so shranjena pisma Turjačanov. Njihova privatna korespondenca in to iz let 1262, 1335, itd., z navedenim mescem in dnem pisanja. Na ovoju nekega pisma vidiš podpis: Maria Therezia, Avstrijska cesarica. Mogočni so bili Turjaški gospodje. Žalno pismo neke Turjaške grofice nosi datum: 19. december 1448. Zdaj bi pa človek le rad vedel saj nekaj od tistega pisanega, življenja v plemiških dušah, ki ga skrivajo pobledele črke stare gotske pisave. Kaj vse se je dogajalo za temile stenami skozi dolga stoletja, saj kaže rodovnik na steni letnico 1067. Prvi grof Auersperg Adolffus. In potlej dolga vrsta imen vse do 15. stoletja. Kaj pa potlej od takrat do danes! Kronika Turjaške rodovine obsega debele knjige in to so knjige romanov.

Stražni stolp

Stopamo v ogromen stražni stolp skozi prizemske sobane, ki so služile za jetniško stražo. Globoko pod teboj, šest ali osem metrov pod zemljo so bile ječe za turške ujetnike. Še danes jih lahko vidiš, dasi so napol zasute. Strašni so ti prostori, v katerih vlada večna tema, vlaga, zatohlost, brezup. Težko, če se je kdaj kdo že rešil živ iz teh zatohlih jetniških grobnic. Kakor majhna, ampak prav majhna iskrica upanja se je jetniku svetlikala na stropu in ob straneh tu pa tam ozka, zamrežena linica, skozi katero pa nikoli ni mogel prodreti sončni žarek. In zidovi stolpa so debeli preko štiri metre!

Ostali del gradu, prav tako ohranjen s svojimi neskončnimi sobanami blestečega pohištva iz let razkošja in slave je bivališče potomcev grofov Auersperg, ki so se v svoji glavni veji torej ohranili do današnjega dne. Hodiš z mladim grofom Auerspergom po križnih parketiranih hodnikih galerije prednikov, koder vise v zaporednih vrstah portreti domala vseh Auerspergov. Že davno, davno, so omahnile v grob roke slikarjev, ki so ovekovečile na portretih njihove obraze. Zamišljen postaja mladi grof pred slikami prednikov, ki vstajajo pred njim kot neme, mrtve priče stoletne zgodovine rodu, katerega kri se preteka tudi v njegove žilah. In, ko stopiš iz gradu spet na plano, te ropot avtomobila na serpentinasti cesti v trenutku spet vrže iz let petnajst sto v naš čas, v svet dvajsetega veka . . .

L. K.

Plesni večer M. Vidmarjeve

Drevi bo v opernem gledališču produkcija plesne šole ge. Mete Vidmarjeve, priznane plesne umetnice in pedagoginje, ki kljub nenaklonjenim časom z vso požrtvovalnostjo in redko ambicioznostjo gradi pot do čim popolnejše in resničnejše plesne kulture. Odlične kvalitete njenega umetniškega dela naša javnost že dobro pozna. Šolala se je pri sloviti plesni pedagoginji Mary Wigmanovi in po povratku iz inozemstva živi ves čas v Ljubljani, kjer nas vsako leto s samostojnim nastopom ali z nastopom gojencev in gojenk prijetno preseneti. Tudi nocojšnji njen večer bo brez dvoma prinesel lepo umetniško doživetje, obenem pa bo obračun celotnega vzgojnega prizadevanja v plesni šoli, katero Meta Vidmarjeva z uspehom vodi že dolga leta.

Na našo prošnjo, da nam kaj pove o plesu ter o potih in ciljih, se je umetnica radevolje odzvala in odgovorila na nekaj stavljenih vprašanj:

— O pomenu in namenu plesa se je že dosti gvorilo in pisalo pri nas. Samo ponavljam dejstvo, če trdim, da je ples polnovredna, samonikla panoga umetnosti. Ples je bil že pred davnimi stoletji gotovo najvitalnejši izraz človeškega čuvstvovanja in se je pri starih narodih najprej manifestiral v religioznem doživljanju, ki mu je dajal vsebino, njega notranji vzgon in zunanji odraz. Pozneje je človek sam, iz lastne stvarzalne moči stopnjeval plesne prvine do umetniške popolnosti in kultiviranosti. Narodni plesi nosijo v sebi dinamiko neke stalnosti, neke nepremakljive zasidranosti v narodovi mentaliteti in sili njegovega duha, dočim zavise kvalitete umetniškega plesa predvsem od osebnosti poedinca, od ustvarjalne potence, ki daje plesu nenehen prospeh in razvoj v različne smeri. — Od zgodnje mladosti se posvečam plesu, ki pomeni zame pač vse življenje. Tako rada bi — in to je tudi cilj vseh moiih prizadevanj — da bi se končno dokopali do slovenske poklicne plesne šole, ki naj bi spet pomagala ustvariti naš samonikli plesni slog. V svoji šoli gojim skupinske in samostojne plese ter skušam nuditi učencem čim več vzpodbude za samostojno ustvarjanje in oblikovanje. Seveda vse skupaj zavisi od talenta in ambicionznosti, oboje pa še od trdega, vztrajnega dela. Soloplese, ki bodo drevi izvajani, so gojenke same izoblikovale, moja je samo osnovna misel. — Kaj naj še povem? Da je velika nevarnost za plesno umetnost pri nas diletantizem, ki močno škoduje mladi rasti. Potrebovali bomo čim več dobrega plesnega naraščaja, če si hočemo v neprestanem izpopolnjevanju in v iskanju novih poti kdaj izgraditi svojo plesno kulturo.

Iz gorjuške samote

Kdo neki je vdahnil mojemu staremu prijatelju Alešu srečno misel, da si je zgradil svoj Tusculum v bregu nad gorjuško dolino? Če je bil slučaj — živel slučaj! Če je bila muha ali jajca čist juma! Tako nekako sem razmišljal, ko sem se meglenega aprilskega popoldneva s Kovačevim Tončkom približal lični kočici in segel v roko oskrbniku Petru.

Naglo sem izpraznil svojo kramo iz nahrbtnika in stopil pred kočo. Dež je rosil in megle so se vlekle čez Kosov hrib v dolino. »Nekam zgodaj ste prišli!« je opomnil Peter. »Ne bo še vremena ne!« Malo me je uplašil; ni se motil Bog vremenar je nagajal vse dni, kateri so mi bili določeni, da pokrpam svoje zdravje, ki so ga živčne bombe zadnjih mescev in dni nevarno razdejale . . .

Nu, tisto nekaj dežja in megle pač ni moglo zabrisati vtisa, ki ga je napravil name ta čudoviti planinski svet. Ko sem ob solnčnem vzhodu gledal, kako je prvi žarek obliznil šolo, počasi oblil Torkarjevo domačijo in se pomikal zlagoma sem proti Peršinovcu, kar nisem mogel verjeti, da je ta lepa dolina s skrbno obdelanimi oranincami in čistimi domovi 1000 metrov nad morjem, da je pridelek enkraten, da tu ne raste ne pšenica, ne ajda ne fižol.

* * *

Ko sem prvi večer stopil v dolino, da si poiščem hrane, koga ugledam na klopi pod staro jablano na Torkarjevem vrtu? Kdo je dolgi mož v črnem plašču? Prijatelj »Ančka«! Kar preplašil se je, ko sem stopil predenj. Tudi on je prišel semkaj, da si nabrusi skrhano zdravje in, bogme, dobro ga je restavrirala naša ljubezniva kuharica.

Francka.

Drugega dne sva se v dežju odpravila kroti Koprivniku, kjer je njega dni posel duše Valentin Vodnik. Sonce je posijalo, ko sva se odpravila proti Gospodovcu, hribcu, kjer je rad sedeval »preoblečeni menišič«, z brevirjem v roki zroč na Bohinjsko jezero pod seboj in kjer se mu je menda porodila ona o »vršacu«. K nama na skalo je prisedel star, zakrpan možak, ki si je zgradil malo kočo v senci Gospodovca Z nama vred je zrl tja proti zapadu. Že pred vojno je bil odšel njegov edinec čez morje, sreče iskat. Oglasil se ni nikoli, nikdar. E, zapad! Še je povedal, da je iz Sorice doma.

* * *

Ko me je prijatelj »Ančka« zapustil, bi se bil — posebno ob deževnih dneh — zaprl od jutra do večera v kočo, vzel v roke pero in risal venomer. Nu, »Šolov ata« Nikolaj pa me je znal izvleči vsako popoldne iz brloga na pot.

* * *

Galetovec! Iz megle je rosilo, ko sva se napotila v spremstvu nedoletnega pinčka Mufija skoz gozdove, preko senožeti, mimo samotnih Jenikov v hrib. Megla se je kadila od blejske strani čez hrib na gorjaško plat, ko sva prispela na goli vrh. »Razgleda sicer ni, rekel boš pa le lahko, da si bil tu!« me je tolažil »Šolov ata« — — prav tedaj, pa se je pretrgala meglena zavesa na dvoje . . . Edinstven pogled! Tik pod nama — stala sva na robu navpične, 300 m visoke stene — Bohinjska Bela s svojimi vojašnicami, — vis a vis Babji zob, — vijuge Save Bohinjke, Bled, vsa Gorenjska, Radovljica v daljavi — kakor zemljevid, bolje: pogled iz aviona! Omamna višina, ki vleče, sili, da bi se človek pognal čez skalovje. Deset minut užitka, zavesa pade. V megli se vračava nazaj Mali Mufi žalostno cvili. Razmetane ograde mu delajo preglavice.

* * *

»Šolov ata« mi je pripovedoval o čudni kapeli, kamor so se zatekali Podjelčani ob hudi uri. In tako smo jo mahnili nekega dež obetajočega dne čez Koprivnik — kjer se nam je pridružil Rasto — v Podjele.

Vasi Podjele — zgornje in spodnje — leže tako slikovito na prisojnem, strmem pobočju Jele, da se le čudim, da nisem zasledil o njih ne besede nikjer Hiše — čisti in lepi, bogati gorenjski domovi — se zde kakor pripeti na breg, ki dosega na mestih tudi 60 stopinj! In v teh srmih bregovih rasto mecesni, zdaj pomladi take borve, da je vert emeraude proti tej čistoti barve prava sivina. Kmetovanje v teh bregovih je težko, naporno. A glej — napis na kamnitih vratih pri imenovani kapeli, pod katero je v strm breg zasekana zelena terasa piše: Šola sadjereje! Letnica pove, da je bi, lo to pred več ko sto leti.

Kapela je prav za prav nekak dolg »vagon«, ozek, nizek, na pobočno stran lesen, sicer iz kamna — take kapele še nisem videl. Slika na steklu niso velike vrednosti, oltar tudi ne Zanimiv je kip sv. Jurija. Obleka zgradbe za je nekaj povsem svojevrstnega.

Lepega, sončnega popoldneva — pri Sport hotelu. Nikjer žive duše. Okna zastrta, zadelana s papirjem. Siesta — Vile na Ogorelku — prazne. Razumljivo. Ni pa razumljivo, kar so mi pripovedovali kmetje . . . Neki lastnik je pred dnevi odpeljal baje v Bosno iz svoje vile vso opremo in opravo, od preprog do zadnje žlice . . . Ko so mi to pripovedovali, jim je poigraval pod buki zaničljiv, da, ogorčen smeh! Takrat sem koncipiral svojo risbo »Kam-kavci« za Blazni kronos 40«!! Da da — kmet svoje bajte in njive ne prenaša, ne odpelje — on ju brani!

* * *

Deževnega večera, pri petrolejki, v sokolskem domu na Koprivniku. Smotra. Sami reski, stari možje, posestniki Sinovi — pri vojakih. Ko nam je zaigral

Jože

na harmoniko sokolsko koračnico in so stare, utrjene grče drug za drugim podpisale zaobljubo, me ni bilo prav nič sram, da sem — Slovenec!

* * *

Oče

Torkar

mi ni prav nič tožil, ko so poklicali Janeza sredi največjega dela v vojaško suknjo. Če ne bo drugače, je dejal, pojde tudi on — za nekaj bo že! Pa ima mož posestvo in šest križev in težko življenje za seboj — stopa pa kakor fant!

* * *

Javna tribuna

Prošnja mestni občini

Križišče Gledališke in Puharjeve ulice velja za tiho in nefrekventirano in v resnici bi — razen huronskega vpitja iz okolice — to veljalo, če ne bi avtobusi in predvsem tovorni avtomobili ne volili obeh cest za bližnjice z Bleiweisove na Gosposvetsko cesto in narobe. Teh težkih voz pasira to križišče vsak dan visoko nad 100 vozov, ki dirjajo kakor besni po netlakovani in neasfaltirani cesti, razširjajo smrad po slabo zažganem olju in gorivu ter povzročajo tak prah, da bližnjih hiš ni moči videti, da stanovalci in pasanti ne morejo vdihavati te prašne megle in da morajo imeti vse hiše zaprta okna, če ne marajo imeti sobe polne cestnih smeti in prahu. Če mestni magistrat že ne mara drugega dela Gledališke in Puharjeve ulice ne asfaltirati ne tlakovati, tedaj naj vsaj s primernimi vezivi veže prah in naj po večkrat na dan škropi te ceste, da reši prizadete ljudi nadloge. Predvsem pa naj se nam prepriča o teh higienskih razmerah, ki vladajo v času, ko se **toliko govoriči in pisari o tuberkulozi in drugih infekcijskih boleznih.**

—i

Še ena prošnja

Pred nekaj tedni sta se dva mlada delavca, mizarski in parketarski pomočnik, obrnila na javnost s prošnjo, kakršne redkokdaj srečamo v dnevnem tisku in bi morale prav zato po pravici vzbuditi toliko več pozornosti. Sporočila sta javnosti, da gradita najnovejši sistem pogonskega stroja, ki bi na najracionalnejši način povečal delovno silo. Prvi uspehi njunega dela, ki si zanj trgata čas od dnevne skrbi za obstanek družine, so bili presenetljivi. Ker razpolagat le s skromnimi sredstvi, na kakršna je navezan delavec, in sta v svoje podjetje vložila že mnogo čas in denarja, sta toliko izčrpana, da bi bila nujno potrebna pomoči, če naj svojo zamisel izvršita do kraja. Če bi njuno delo obrodilo sad, bi uspeh pomenil začetek nove boljše dobe v življenju družbe. Spričo velikopoteznosti načrta bi bilo v resnici prav in lepo, če bi se našel mecen, ki bi za dovršitev njunega dela žrtvoval vsotico dveh tisočakov, kolikor bi bilo treba za najnujnejše nabave. Če bi se našel kakšen plemenit človek, ki lahko tvega takšno investicijo, naj se obrne kar na naslov obeh delavcev: Kosec in Huter, Verje 97, Medvode.

Iz Bosanske krajine

V središče Bosne, Banjo Luko, so se v zadnjem času uprle oči premnogih, ki bi si v nevarnih časih radi zagotovili mirno, od vseh pretresljajev varno pribežališče. Posebno petični Zagrebčani z vnemo kupujejo posestva — največ v 17 km oddaljenem kopališču Slatini, ker vedo, da se taki nakupi izplačajo, kajti Slatinske kopeli se razvijajo in bodo zaradi svojih zdravilnih uspehov v bodočnosti dosegle zavidljiv položaj. Lansko leto je obiskalo kopališče nad 6000 bolnikov, posebno revmatičnih.

Zanimivo je, da v Slatini skoroda prevladuje slovenska govorica. So to slovenski emigranti, ki so se tam naselili še začasa svetovne vojne in se posvetili poljedelstvu. Po večini so si utrdili svoje gospodarstvo in se jim kar dobro godi. V zadnjem času so se pojavili v Banji Luki razni posredovalci, ki pomagajo interesentom pri nakupu posestev. Ti posredovalci dobro služijo, kajti marsikatero posestvo je še vedno naprodaj in cene niso previsoke.

Emigranti v Slatini imajo svoje »Emigrantsko društvo »Istra«, ki si je nadelo v zadnjem času nalogo, skrbeti, da preidejo posestva, ki so naprodaj, čim več v slovenske roke. Izdaja vsem slovenskim interesentom za nakupe hiš ali posestev vse potrebne informacije brezplačno. Kdor je tedaj interesira za to, naj se obrne za informacije na: Emigrantsko društvo »Istra «v Slatini, pri Banji Luki.

Slatničan.

Kupon za brezplačno „Minuto pomenka“ štev. 38.

Torkarjeva

Mama ...

Nič ne povem, kaj mi je včasi povedala, kako jo je zasolila Nič! Poglejte njene oči!

E, sram me je bilo, sram in —e še marsikoda bi bilo!

* * *

»Odkod pa imate te hlače?« sem vprašal možaka v gostilni

»Iz Pirota! Nek brihten fant, ki je služil tam doli vojake, jih je prinesel s seboj! Kmalu smo jih naročili — skoro vsi tu gori! Domača volna — najprimernejša za naše kraje in razmere!«

O, boga mi! — sem pomislil. — Gorjuše — Pirot! Iste moške hlače! In moške hlače nekaj pomenijo, — mar ne?! Kaj neki poreko k temu praktičnemu edinstvu učeni farizeji?

N. P.

Rože - zdravilo

Potrošnik (lat. cichorium intybus) ali cikorija se nahaja pogostoma ob poteh, poljskih robovih, po travnikih ter v pustih krajih. Je to vretenasta korenina s suličastimi, debelozobčastimi, pritličnimi listi. Hrapavodlakavo steblo je širokovejasto. Stebelni listi so suličasti, polkroglo nazobčani ter se tišče stebla. Cvetni koški so v listnih pazduhah. Cvete od julija do septembra, lepe svetlomodre cvetne koške. Nabira se (listi, cvetje in korenine) poleti. Čaj se uporablja (iz stebel in cvetja (10 do 20 g na pol litra vode, ki se pije 3 do 4 dni zjutraj in zvečer po eno skodelico proti histeriji, hipohondriji, zasluzenju želodca in zlatenici. Čaj iz korenin (15 do 20 g na pol litra vode, povret na polovico, ki se pije vsaki dve uri po eno jedilno žlico) učinkuje prav tako. Sok iz zelišča in korenin iztisnemo spomladi. Pije se dnevno po 30 do 90 g po žlicah proti zlatenici, škrofeljnom, zagačenju v jetrih in vranici, mrzlici, slabi prebavi, skorbutu in melanholiji. Zunanje se uporablja kot obkladek v blazincah proti bolestnim vnetjem ter bolečinam v želodcu. Obkladki se polagajo na boleča mesta.

Navadni slez (lat. athaea officinalis) ali ajbiš gojimo pri nas po vrtovih, tu in tam raste pa tudi divji po iglastih gozdovih. Je to do dva metra visoka rastlina z lasastimi, priostrenimi listi ter svetlovijoličastim cvetjem. Cvete od junija do septembra. Listje se nabira pred cvetenjem junija ali pa julija meseca. Plod sliči rožlinovemu plodu. Korenina se koplje v pozni jeseni ali pa spomladi. Je šibkega vonja ter pustega, sladkastosluznatega okusa. Namoči se 10 do 20 g korenin na pol litra vode ali pa se skuha 10 do 15 g korenin na pol litra vode, kar se posladka z eno polno žlico medu. Ta čaj se uporablja z uspehom proti trdovratnemu kašlju, proti želodčnemu katarju, gripi in driski, nadalje proti premočnemu izločevanju žolča, preobilnimi želodčni kislini in mehurnim boleznim. (Pije se trikrat dnevno po eno polno jedilno žlico). Proti tresavcu in belemu perilu se pije vsako uro po eno jedilno žlico. Zunanje se uporablja (cvetje) z uspehom kot sredstvo za oči, če so vnete. Namočimo platneno krpo in jo položimo na vnete oči.

Vrednik (lat. teucrium scorodonis, chamaedrys) se nahaja po sončnatih bregovih, po skalah in vinogradnem zidovju. Steblo se plazi najprej po zemlji, raste potem kvišku, ima majhne, hrastu podobne, blesteče, zgoraj temnozelene, spodaj sivozelene liste ter svetlorčede cvetne klase. Cvete julija in septembra. Vrednik je šibko blagodišečega vonja ter grenkega okusa. Čaj pospešuje potenje in močo. Zunanje se uporablja zoper gnilobo kot obara ali prašek proti revmatizmu, kožni vodenici, bolečinam v prsih in proti glistam. Sveže zmečkano zel namočimo in jo uporabljamo kot obkladek proti gnojnim, debelokožnatim in prisadnim tvorom.

Plazeči praprotnik (lat. potentilla reptans) je ilovico ljubeča rastlina in raste najrajši na vlažnih tleh ob cestah, jarkih, ob živih mejah ter zidovju. Korenika poganja na kolencih ukoreninjene pritlike z dolgopecljatimi, peteroštevnimi listi, katerih listki so klinasti in narezani. Rumeni cveti izhajajo z dolgimi peclji iz kolenc. Cvete od junija do avgusta. Korenino nabiramo spomladi. Rastlina nima nikakega vonja ter je zagoltnega okusa. Čaj se uporablja (15—20 g na ½ l vode) proti driski in griži, slabi prebavi in mrzlici. 20—25 g korenin, kuhanih na vinu, se priporoča proti bruhanju in pljuvanju krvi. Zunanje se uporablja čaj z uspehom za grgranje proti bolečinam v vratu.

Minuta pomenka

Za življenje in za vsak dan

RADO

Vi ne polagate mnogo važnosti na svojo zunanjost in prav malo vam je mar, kaj ljudje govore o vas. Vi živite svoje, po večini notranje življenje, ki se v marsičem razlikuje od življenja vaše okolice. Zato ste do nje včasih krivični in preostri v sodbah. Ne morete se sprijazniti z mislijo, da ste tudi vi člen te verige, zato vam tudi manjka prisrčnosti in daru, da bi se lahko vživeli tudi v druga življenja.

LEV

Vaš rokopis izdaja človeka, ki je nagnjen k meditacijam in ki je obrnjen bolj navznoter kakor pa navzven. Današnji čas pa je takim ljudem kaj malo naklonjen in tok sodobnega življenja bolj upošteva take ljudi, ki z bučnim tempom zunanje dejavnosti skušajo skriti svojo notranjo revščino. Zato je razumljivo, da se vas polašča občutek manjvrednosti, ko opazujete ta hrup in da se smatrate za nepomembnega v njem, ker nimate roga, da bi trobili z drugimi vred. Zavedajte se svoje notranje moči — in malodušnost bo popustila.

HVALEŽNA

Vi ste skrbni, natančni, vendar ne pedantni. Imate smisel za vse lepo. Delavnost vam je smisel življenja. Ostanite kakršni ste, in sreča mora priti k vam.

BODOČNOST 20

Vaša pastorka ni slabo dekle, le njena vzgoja jo je prisilila, da je postala nekoliko zakrknjena in da se v dosego svojih ciljev poslužuje laži, kar je pa njej sami mučno, ker je po naravi odkritosrčna. Mnogo trpi zaradi neizživetega erotičnega življenja in zaradi tega bi vam svetoval, da vajeti nekoliko popustite, samo opozoriti jo morate, kakšne so nevarnosti in kje jo čakajo. To pa, kar je pri njej podedovanega, ne boste mogli nikdar izkorenini in bolj ko boste vanjo silili, bolj bo dekle trpelo in z njo — vi sami.

JESEN 19

Vedra narava, ki si ne dela rada skrbi in ki ne mara velikih telesnih naporov. Vse stvari opravljate lagodno in brez predhodnega načrta. Vse prelahko jemljete življenje.

PETOŠOLKA

Ker imate precej volje in niste brez ambicij, bi vam svetoval, da nadaljujete svoje študije do konca. Kajti po maturi boste bolje vedeli, kam naj se obrnete.

NEUGNANA

Vaše erotično življenje le redkokdaj najde rešilnega izhoda, in ker vam zato trpijo živci, je razumljivo, da ne dosežete v življenju uspehov. Pa tudi samo sebe preveč mučite s sanjarjenjem in z neizpolnjivimi željami. Če si poiščete primerno družbo, vam bo morda laže.

NADJA

Zakaj bi ne verjeli svojim sanjam, ko ste vendar še mladi in ko je še vse življenje pred vami. Če boste hodili po poti nepokvarjenosti in dobrote, lahko upate, da se vam te sanje uresničijo.

VIDA

Precej razgibana, čustvena narava, vneta za vse lepo in plemenito, polna zanosa in mladostnega ognja. Kljub temu pa ima smisel za red in disciplino. Težave življenja premaga s svojo dobro voljo, njega suhoparno stran — z estetiko.

A. K. — 37

O nepravem času ste štedljivi in ob zgrešenih prilikah potratni. Če uredite te dve svoji lastnosti tako, da si boste v ravnovesju, lahko upate na uspeh. Nekoliko več jasnosti in odkritosti z ljudmi bi vam pomagalo k uspehu.

B. H. F.

Nikdar ne bomo mogli pozabiti človeka, ki smo z njim preživeli najtimnejše ure našega življenja, pa naj se je ta človek v naših očeh še tako spridil. To pa ne zaradi njega samega — v vsaki, še tako nesebični ljubezni je košček egoizma —, ampak zaradi tistih krasnih uric, ki jih je ta človek poteptal in oskrunil in se nam jih zdi bolj škoda kakor pa tega človeka. Zato vam odsvetujem ločitev, prav posebno pa še zato, ker je vaš mož popoln otrok in vi kot mati ga boste znali potolažiti z majhnimi pozornostmi in igračami. Posvetite se pol možu in pol otroku — in ne samo otroku! Mož potem ne bo čutil v svojem otroku konkurenta vaše ljubezni. Le na ta način ga boste lahko odvrnili od družbe in pijače.

BOGO

1.) Ker mi niste poslali dekletovega rokopisa, vam ne morem ne priporočati ne odsvetovati poroke z njo. Prav tako ne morem 2.) vedeti, ali boste srečni z njo ali ne. 3.) Iz vašega rokopisa sem razbral, da vam še mnogo manjka za zakon, zato nujno počakajte. 4.) Odgovor na to točko je že v zgornji točki.

CHS BYR.

Ni bolj zanimivega opravila, kakor odgrinjati tajnostne zavese in gledati nove svetove vseh tistih, ki mi pošiljajo svoje rokopise v analizo. Vsak človek je svet zase, je komponenta vseh premis od začetka sveta, v njem je pisana vsa prazgodovina in zgodovina vsega njegovega rodu. Veličastna, a včasih tudi strahotna je ta podoba. Koliko pretresljivih tragedij se odigra na tem majčkenem odru, ki mu pravimo človeško srce. Zato mi lahko verjamete, da me analiziranje rokopisov ne dolgočasi in vaše občudovanje ni prav nič na mestu. — Vi ste še mladi in imate vse atribute mladosti v polni meri, zato rad verjamem, da ne veste, česa vam manjka. Zdite se mi kakor ovčica, ki je vsa spočita in ki gre spomladi prvič na pašo. Polna sil skače zdaj v zrak, zdaj na levo, zdaj na desno. Ves svet se ji zdi, da je samo znajo ustvarjen. Toda le prekmalu bo našla svoj cilj, se mirno pasla kakor njene starejše druice in dajala mleka ljudem. Prav tako bo tudi z vami.

BLAZNI KRONOS 1

Vaš rokopis izdaja človeka, ki mu ni do preteklosti in do tradicij, ampak je z dušo in telesom zasidran v sedanjosti. Zato imate čudovit dar za stvarnost, v čemer vas podpira trma in nekoliko tudi samoljubje. Vendar pa včasih — živci! — te dve vaši lastnosti popustita in tedaj ste mehki, nekoliko ohlapni in se skušate umakniti vsakdanji stvarnosti.

BLAZNI KRONOS 2

Človek čudovitih domislic in asociacij, ki prehajajo druga v drugo in ki prav tako hitro izginejo, kakor so se rodile, a le malo jih zagleda beli dan. Pri vas je dolga pot od spočetja do rojstva. Imate tudi izrazit estetski čut, ki vas v marsičem obvaruje banalnosti. Bogato duševno življenje sije iz vašega rokopila, le žal, da vas volja, od življenja prestreljena, tako slabo podpira v vaših stremljenjih.

L. Azkuin.

Besede v številkah

Človek rabi v svojem življenju razmeroma malo besed. Na Angleškem so izračunali, da rabi za izražanje svojih misli:

delavec približno 1000besed
dijak približno 1500—2000 besed
trgovec približno 3.000—10.000 besed
pisatelj približno 12.000 besed
novinar približno 40.000 besed

Slavni Shakespeare je rabil za svoje drame 24.000 besed. Amerliški predsednik Wilson pa ca 60.000. Joj, koliko besed neki rabijo današnji diplomati.

Pomen fermentov

Žive celice našega organizma so laboratoriji v malem, v katerih imajo najvažnejšo vlogo fermenti, brez katerih ni ivljenja

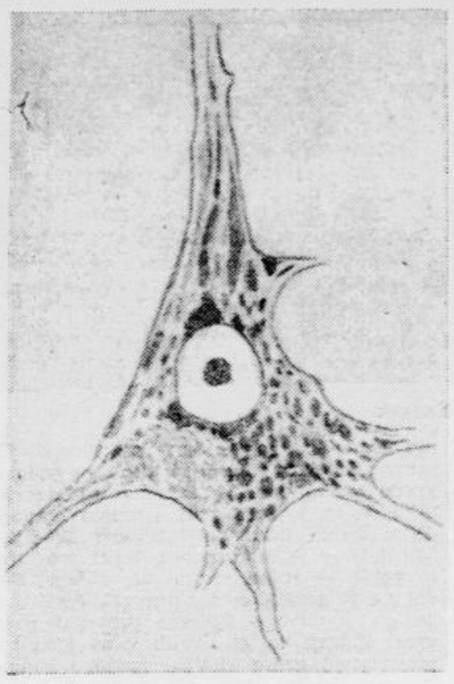

Prerez živčne celice

Kaj radi primerjajo živ organizem s kemičnim laboratorijem. In res, nikjer drugje se ne vršijo na tako ozkem prostoru tako številne in komplicirane kemične preosnove kakor ravno v živi celici organizma. Da izsilijo razne kemične preosnove, uporabljajo v laboratorijih visoko temperaturo (tudi po več tisoč stopinj), visok pritisk (po več sto atmosfer) in močne kemikalije. Vsega tega v živi celici ni, ker bi pač vsi ti pogoji organizem uničili. Kemične preosnove v celici, ki vzdržujejo v organizmu življenje in ki so za nas bistvene važnosti, se vršijo pri navadni temperaturi, pri navadnem pritisku in z zelo razredčenimi kemikalijami. Še pred sto leti so pripisovali to zapleteno kemično preosnovo v organizmu neki čudežni in tajinstveni »življenjski sili«. Toda, ko so odkrili katalizo, t. j., ko so dognali, da neke kemične snovi — imenujejo jih katalizatorji —, če jih dodamo kemičnim preosnovam, zelo pospešijo preosnovo, ali jo pa tudi otežkočijo. Katalizatorji lahko povzročijo preosnovo med dvema kemičnima spojinama, ki se med seboj sploh ne spajata. Da še bolj natanko pojasnimo vlogo in pomen katalizatorjev, vzemimo za primer poljuben stroj. Če stroja sploh ne bi mazali ali če bi ga prenehali mazati, bi nastalo tako trenje, ki bi ga ne mogla več premagovati gonilna sila in stroj bi se ustavil. Stroj vrši mehaničen proces. Mi pa obravnavamo kemičen proces, kemično preosnovo. Vlogo maže pri kemičnem procesu imajo ravno katalizatorji. Če jih ni, se neki procesi sploh ne vršijo, drugi pa bolj manj težko. Kakšno važnost imajo katalizatorji danes pri kemični industriji, se lahko vsak sam prepriča v vsakem tehničnem obratu. Spričo va so spoznali znanstveniki katalizatorje in njihov učinek samo na neživih snoveh. Kaj pa naj bi jih zadrževalo, da bi ne šli iskat katalizatorjev h kemičnim procesom, ki se vrše v živem organizmu? Na tisoče biokemičnih raziskovanj je res našlo kopico takšnih katalizatorjev v živih organizmih. Imenovali so jih — fermente.

Naše telo sprejme hrano, vodo, zrak. Vse to potrebuje za življenje. Vrši se življenjska preosnova. Organizem mora vse to privesti svojim celicam. To se pa ne vrši tako, da bi se na primer hrana, kakršna je, razdelila na tako majhne delce, ki bi jih potem porabilo milijon in milijon živih celic v našem organizmu, temveč organizem lahko sprejme snovi, ki mu jih mi dovajamo s hrano, z vodo, z zrakom, samo v določeni obliki. Na primer: v živo celico ne sme priti voda, ki bi vsebovala, pa če še tako neznatno količino vodikovega peroksida (znano sredstvo za desinfekcijo grla). Če vsebuje voda vodikov peroksid, ga mora organizem takoj razkrojiti. To nalogo izvrši poseben ferment, ki ga imenujejo katalaza. Kot drug primer, ki še bolj razjasnjuje vlogo fermentov, vzemimo eno izmed življenjsko najvažnejših preosnov v živi naravi: preosnovo škroba v sladkor. Iz ogljikovega dioskida, ki ga mi izdihamo in ki nastaja pri gorenju, in vode tvori rastlina v listih s pomočjo sončne svetlobe škrob, pri tem pa oddaja kisik. To je asimilacijski proces rastlin. Škrob, ki ga je stvorila rastlina v listih, pa potrebujejo vsi deli rastline ali se pa tudi kopiči v koreninah. Kako pa naj pridejo debela škrobova zrna po finih žilicah rastline do vseh njenih delov in do korenin? Negibljivo škrobovo zrnce se mora najprej pretvoriti z vodo v topljivi tvorni sladkor. To nalogo spet izvršuje ferment, ki ga imenujejo diostaza. Škrob v taki obliki je dostopen vsakemu delu živega organizma.

Vsak dan pojemo s kruhom in krompirjem precejšnje množine škroba, ki je potreben našemu organizmu. Skozi želodčne in črevesne stene škrob ne more prodreti do celic našega organizma. Tudi tu mora razpasti ogromni škrobovi molekuli v številne in male molekule trsnega sladkorja, ki ga lahko sprejemajo celice v našem organizmu. To kemično preosnovo vodijo fermenti in še nešteto drugih. Tukaj vidimo, kakšno važno vlogo imajo te neznatne množine snovi-fermenti v našem telesu in sploh v vsakem živem organizmu, katerega skrivnost ravno zdaj rešuje kemija. Dalje so dognali, da obstoji katalizirajoča snov iz skoro nepredstavljivo neznatne množine samega fermenta, ki je zaradi večje površine razdeljen na beljakovinah, od katerih je njegova aktivnost precej odvisna. Kakor vsi katalizatorji, tako so tudi fermenti zelo občutljivi nasproti strupom. Zastrupljenje z ogljikovim monoksidom, žveplovodikom, ciankalijem niso nič drugega kakor zastrupitve fermentov v našem telesu, brez katerih ni več življena. To je samo bežen pogled v zanimivi labirint materije, iz katere je izšel človek in kateri je bil dolgo izključno podvržen, a se je v milijonskih letih razvoja povzpel in danes že skoraj docela zagospodoval nad njo.

DOBRA PRIMERA

— Očka, zakaj si pa novoporočenca v cerkvi podasta roke?

— To je ravno tako, kakor če si rokoborca pred borbo podasta roke!

PRI POGREBU

— Jaz ne morem več jokati!

— Saj sem ti rekla, da si prezgodaj začela!

NA SVATBI

Svat: »Zakaj pa godba baš ta trenutek tako slovesno igra?«

Drugi svat: »Ker tam v stranski sobi ženinu izplačujejo doto!«

NI GA RAZUMEL

— Zakaj tolčete mojega psa?

— Ukradel mi je klobaso!

— Zakaj se ne obrnete name, ki sem njegov gospodar?

— No, dobro, drugič nabijem vas.

V ŠOLI

Katehet: »Ali mi znate našteti devet tujih grehov?«

Dijak: »Ne morem. Pri spovedi se še lastnih s težavo spomnim.«

JUNAK

»Zaprite me, zaprite me!« kriči mož, ki v največji naglici prihiti na stražnico. »V ženo sem vrgel likalnik!«

»Ali je mrtva?« vpraša stražnik.

»Ne, ali vsak čas me lahko dohiti!«

BIVŠI KAZNENEC

— Ali poznate tega gospoda?

— Samo na videz: nekoč me je za dve leti izključil iz človeške družbe.

STRUPEN JEZIK

— Da, ljubi prijatelj, nekoč sem se tudi jaz vozil v lastnem vozu.

— To je bilo gotovo takrat, ko te je še tvoja mati vozila.

UJEL SE JE

Cerkovnik: »Gospod, pazite, da ne izgubite hlač.«

Gospod: »Zakaj pa?«

Cerkovnik: »Ker ste vrgli v nabiralnik dva hlačna gumba.«

NOVA SLUŽKINJA

Gospa: »Kadar odpirate vrata, morate vedno najprej potrkati.«

Služkinja: »Če odpiram omaro, tudi?«

USLUŽNOST

Gospodična: »Kakšna tema je! Niti lastnih ust ne najdem.«

Gospod: »Dovolite, gospodična, da jih poiščem jaz?«

NA LETOVIŠČU

Žena: »Strašno dolgčas mi je na deželi.«

Mož: »Meni pa prav nič.«

Žena: »Tebi je lahko, ker imaš mene. A koga imam jaz?«

SKRB

Sinček Mihec si je raztrgal hlače in oče je uporabil palico. Ko mu jih je naštel po tistem delu telesa, na katerem sedi, se je zgodila očetu nesreča, da so tudi njemu počile hlače.

»Na, kdo bo pa tebe zdaj namlatil?« se je razjezil Mihec.

POPOLNA SLIKA

Dijakinja: »Gospod profesor, ali se mi je dobro posrečila slika moje mame?«

Profesor: »Tako dobro, draga gospodična, da je vaš oče takoj skril cigaro za hrbet, ko je sliko zagledal.«

DOBER SLUH

Ponoči stoji na cesti ob zidu posojilnice možak in pritiska uho na steno. Mimo pride znanec in začuden vpraša:

»Ali si znorel? Kaj pa tiščiš uho na zid?«

»Poslušam, kako tečejo obresti.«

O plinski vojni

Spričo presenečenj, ki nam jih prinaša sedanja bliskovita vojna, smo skoraj že pozabili na takozvano plinsko vojno, o katere grozotnosti so napisane cele skladovnice knjig, a niti vojaški strokovnjaki si niso prav na jasnem, kako je s to rečjo. Društvo narodov je uporabo plinov v vojskovanju sicer svoj čas uradno prepovedalo, a prav ta prepoved je voditelje armad šele prav pripravila do tega, da so začeli resno razmotrivati o njih uporabnosti.

Leta 1914. so bile armade evropskih držav izurjene za takozvano premikalno vojno, a ko so se boji začeli, so se znašli strategi v nerodni zadregi, ko so se sovražniki na svojih pozicijah zagrebli v jarke. Vsa umetnost vojskovanja se je strnila okrog vprašanja, kako bi bilo mogoče sovražne čete spraviti iz jarkov na plan. Nemci so bili prvi, ki so — vsaj kar se tiče premišljene metode — uporabili v haaški konvenciji prepovedani strupeni plin. Francozi pa so že v mirni dobi svoje pionirje opremili z nekakšnimi plinskimi granatami, ki so vsebovale neke vrste solzivca, toda v tako majhnih količinah, da plin na prostem skoraj ni prišel do učinka. Te granate so bile namenjene samo napadom na utrdbe, tako da bi bile streljane skozi strelne line v zaprta obzidja, kjer naj bi posadko onesposobile za borbo.

F. K.

Zračna pehota naših dni

Iz zgodovine drzne umetnosti, ki je postala eno najbolj nevarnih orožij sodobne vojne

Let med nebom in zemljo

Danes so postali padalci slavni širom po vsem svetu. »Zračna pehota« nemške oborožene sile na Poljskem, ruski padalci na Finskem in nedavno spet nemški na Nizozemskem in v Belgiji predstavljajo veliko nevarnost za zaledje še tako dobro organizirane države. Razumljivo je, da je »padalska vojska« posebej organizirana, da uporablja za svoje čudovito premikanje posebno »prometno sredstvo« — padalo in da so za ta posel izbrani ljudje najvišjih sposobnosti, hrabri in preračunljivi. O njih krožijo zdaj prave legende.

Leonardo da Vinci

Slavni Leonardo da Vinci je prvi pred več ko 400 leti opozoril na možnost, da bi človek skočil »z vsake višine« s pomočjo »šotora iz poškrobljenega platna, 12 laktov širokega in 12 laktov visokega«. Leta 1617. je Benečan Giusto Veranzino praktično preizkusil Leonardovo idejo. Skočil je baje uspešno z visokega stolpa s pomočjo — jadra. Drug tak poskus se je uspešno izvršil v Franciji 1783. leta. Prvi zračni baloni so bili sila negotovi, tako da je nujno vzklila zamisel o padalih kot rešilnem sredstvu v nesrečnem primeru. Iz takega balona je prvi uspešno skočil Garneren 1797. leta iz višine 700 m. On je izumil padalo samostojno, mimo da Vincija. Pozneje je bilo izdelanih več vrst padal, vendar so bila vsa neokretna, težka; odpirala so se s pomočjo stisnjenega zraka ali eksplozije. Pri spuščanju je bilo neizbežno vrtenje okrog osi. Na deset skokov je bilo osem smrtnih primerov.

Šele 9. novembra 1911. leta je izdelal ruski konstruktor G. E. Koteljnikov prvo pravo padalo. Vendar je bila pot mladega izumitelja mučna in težka. Svoje padalo je ponudil vojaški upravi, kjer so »specialisti«, na čelu jim general Kovanjkov, ki je bil načelnik letalske šole, odbili njegov izum, »ker sploh ni potreben . . .« Tako se je zgodilo, da so Koteljnikovo padalo leta 1912. kupili Francozi.

Ruski padalci

Istega leta je prvi skočil s padalom iz letala Američan Beary. Vojaško prednost pa je dobil novi izum v svetovni vojni. Pri Skadru se je spustil s padalom vojvoda Pečanac in organiziral za sovražno fronto upor. V svetovni vojni beležimo več primerov padalcev. Leta 1917. se je samo v ruski armadi rešilo s pomočjo padal 60

Padalci rdeče armade

ljudi. Od slavnih pilotov naše dobe si je rešil življenje s padalom Gromov, ki mu je letalo eksplodiralo v zraku za časa nekih proučevanj. Leta 1931. je skočila s padalom iz letala prva ženska na svetu — Grohovska, žena slavnega ruskega učitelja padalstva. Vzporedno se razvija padalstvo v Ameriki. Leta 1932. se je pojavilo padalstvo v velikem številu v Rusiji. Naslednje leto je organizirala padalstvo ruska vojaško-športna organizacija Osoviahim (Družba za letalstvo in kemijo), ki šteje nekaj milijonov članov. Istega leta je bila ustanovljena v Moskvi prva šola za padalstvo. Od leta 1930. je dalo rusko padalstvo vrsto svetovnih rekordov ter pustilo daleč za seboj Ameriko in ostale države. Padalo je postalo v Rusiji obvezno za vsakega pilota od 1929. leta, padalstvo pa pristopno ruski mladini kot najzanimivejši šport.

Koteljnikov je postal slaven. Že l. 1921. mu je bila dana možnost za izpopolnitev novega izuma; dobil je laboratorij in veliko denarno nagrado, nakar je izdelal celo vrsto novih modelov. Z njegovim padalom je izvršil 1930. leta organizator ruskega padalstva Minov poskusni skok v Črno je! Po uspelem skoku je vojaška oblast uvedla padalo v pomorsko letalstvo. Za Lidijo Grohovsko so skočile v avgustu 1931 s padalom še: Lidija Kulešova, Vera Fjodorova in Čirkova.

Jevdokimov in njegove sodružice

Leta 1932. je skočil Petrov s padalom z višine 5200 m (brez kisika), M. Zobeljin pa z višine 6200 m. Dne 4. avgusta 1935 je skočil Kajtanov z višine 7226 in 7445 m. Istega leta je skočil Bobicki z višine 7400 m. 2. maja 1932 je skočil N. Jevdokinov z višine 1200, padalo pa je odprl šele v višini 500 m. Dne 29. septembra istega leta je padal Apanajev z zaprtim padalom 33,5 sekunde. Skočil je z višine 2000 m in odprl padalo na 400 m. Dne 15. februarja 1933 je prosto padal Zoorigin 41 sekund, dne 15. julija pa Kajtanov 62 sekund. Dne 12. avgusta pa je Vološev odprl padalo šele 80 m nad zemljo. Po daljšem vežbanju je skočil Jevdokimov 21. avgusta 1934 in odprl padalo čez 108 sekund. V oktobru je isti skakalec dvignil številko na 132,5 sekunde. Skočil je z višini 7200 m in odprl padalo šele na 150 m nad zemjo! Istega leta je Jevdokimov zvišal svoj rekord prostega pada še za 10 sekund.

Zoja Buševa je skočila z višine 2500 m in odprla padalo na 2000 m. V letu 1934. je slavna padalka Nima Kamenjeva skočila z višine 3000 m in odprla padalo na 250 m. Padala je prosto 59 sekund. Leta 1935. je skočila Vera Fjodorova z višine 6350 m, takoj za njo pa so skupaj istočasno skočile z višine 7035 m: Nada Babuškina, Serafima Blohima. Nina Barčeva, Mura Malinovska, Aleksandra Nikolajeva in Olga Jakovljeva. Tamara Kutalova je skočila z višine 7750 m brez kisika. Dne 2. avgusta 1935 pa sta skočili Galina Pjasecka in Ana Šišmarjova brez kisika z višini 7923 m. Američanka Allice Gippson, 25letna padalka športistka, je zaman poskusila potolči zgornji rekord. Istega leta so skočile: Barčeva, Blohina, Hural, Zabuškina, Malinovska in Jakovljeva s pomočjo padal v vodo na določeno mesto.

Skoki iz stratosfere

Leta 1937. je dalo padalstvo nove blesteče rekorde. Dne 28. julija je skočil Kajtnov z višine 9800 m, 24. avgusta pa z višine 11.037 m. To je bil njegov 427. skok! Lansko leto je padalec James Williams skočil z višine 11.420 m in padal z zaprtim padalom 11.175 m celih 170 sekund. Z odprtim padalom je padal še 17 sekund tako da je trajal ves skok nekaj nad 3 minute. Dva mesca pozneje pa je njegov rekord potolkel nedosegljivi Kajtanov s svojim 637. skokom z višine 12.032 m.

Največ izvežbanih padalcev ima Rusija. Delijo se na aktivne in rezervne. Prvih je nad 100.000, drugih precej nad milijon. Številne šole skrbijo za hitro večanje kadra. »Zračna pehota pa razpolaga s posebnimi ogromnimi letali, ki morejo sprejeti po 100 do 130 vojakov v popolni bojni opremi. Prav tako imajo tudi letala za prenos tankov, topništva in drugega orožja. — Nemčija ima tudi razvito padalstvo: 30.000 ljudi prve linije. Kakor pravijo, vežbajo sedaj še nadaljnjih 300.000 za napad na Anglijo. Padalce ima še Amerika in Francija, medtem ko sta začeli Anglija in Italija z vso naglico organizirati svojo »zračno pehoto«.

Vrste skokov

Skoki s padali so tile: 1. Rešilni skoki, kamor spadajo vsi skoki, ki se vršijo v cilju rešitve življenja, če se letalo vname ali drugače pokvari. Najmanjša višina za skok je 100 m; iz manjše višine je skakanje nevarno. 2. Višinski skoki — to so skoki z velikih višin — do najmanj 5000 m. 3. Eksperimentalni skoki, ki se vršijo zaradi proučevana vtisov takih skokov na padalčev organizem in zaradi proučevanja raznovrstnih momentov skoka samega. 4. Skoki z delj časa zaprtim padalom, tako da pada padalec prosto in odpre padalo po želji. Ti skoki se prakticirajo v cilju, da se ugotovi, koliko časa more padati padalec z zaprtim padalom in v želji, da se spusti na določeno mesto. Ko je namreč padalo odprto, ga veter in zračne struje zanesejo v stran. V vojaških pogledih so taki skoki velikanske važnosti, ker omogočajo padalcu, da najhitreje preleti razdaljo od letala do zemlje in oteži sovražniku možnost, da med padanje strelja nanj. Razen tega se padalec v takem primeru teže opazi, kar je najvažnejše: more se neopazno spustiti in skriti.

Kakšno je padalo?

Padalo je sestavljeno iz kupole, majhnega padala v velikosti dežnika, ki odpre veliko padalo, ter sistema vrvi in vreče, v kateri je padalo shranjeno. Kupola je izdelana iz zelo močne in lahke svile. Premer navadnega padala znaša okrog devet metrov, tovorna padala pa so široka 30 in več metrov. Sistem vrvi, na katerih visi človek ali kakšen drug tovor, je sestavljen iz tankih, toda zelo močnih niti, ki vežejo tovor na kupolo padala. Vrvi so dolge 6 do 9 metrov. Padalo se odpre s pomočjo posebnega obročka avtomatično. Obroček je za vsak primer po gumeni vrvi zvezan s pilotovo roko. Če bi se pilot onesvestil pri padanju, mu zračni pritisk vrže roke v stran, gumena vrv se avtomatično vtrže, nakar se odpre mali padobranček, ki potegne glavno kupolo iz vreče — in nezavestni padalec je rešen!

Padalo se spušča 4 do 6 m na sekundo.

Kosta Pečanec s četniki v Skoplju

Fotoamater

Za snemanje v naravnih barvah v umetni svetlobi

so izdelale tovarne posebne emulzije. Ker je umetna svetloba zelo različna, je jasno, da nam tudi te emulzije ne morejo podajati barv v vseh primerih točno, ne da bi uporabljali filtre. Amater, ki hoče delati z barvnimi emulzijami resno, se filtrom tedaj ne more izogniti, tudi če uporablja posebno emulzijo za umetno svetlobo. Kakor hitro smo si o tem na jasnem, si lahko izračunamo, da nam za delo v različnih svetlobah sploh ni treba diferenciranih emulzij. Zadostuje nam stalna uporaba ene same emulzije, in sicer emulzije za dnevno svetlobo, ker je občutljivejša, omisliti pa si moramo raznobarvne filtre, ki nam omogočajo obvladati tudi umetno svetlobo. Le kdor dela pretežno z umetno lučjo določenega barvnega značaja bo uporabljal emulzijo za umetno svetlobo.

Pri sestavljanju razvijalcev

je pametno uporabljati toplejšo vodo, da se kemikalije hitreje in popolneje raztopijo. Voda pa, kakor opozarja 38. štev. Heeringove revije »Die Fotografie mit Spiegelreflex-Kameras« (prej »Die Fotografie mit Rolleiflex und Rolleicord«), ne sme imeti višje temperature nego 40 ali kvečjemu 45 stopinj C. Višja temperatura pospešuje oksidacijo sestavin in v nekih primerih tudi njih razkroj. Prav tako pa škoduje tud prenizka temperatura vode. Ne sme biti nižja nego 5 stopinj C, in tega seveda ne moremo določati s prstom, temveč s toplomerom.

Omenjena revija priobčuje vedno tudi polno drugih koristnih nasvetov, zlasti za imetnike zrcalnih kamer.

Fotografiranje ploskih predlog,

risb, napisov itd. ne zahteva nobene zaslonitve objektiva v primeru, da smo točno ustanovili na daljavo in da je predloga z objektivom sporedna. Le tedaj, če predloga ni sporedna z objektivom, zmanjšamo zaslonko — to pa nam podaljša seveda osvetlitev.

Neke lastnosti filtra,

ki je važna zlasti za snemanje pokrajine, se premalo zavedamo, namreč te lastnosti, da nam ločuje bližino od daljine. Po uporabi rumenice postane nebo v sliki v splošnem temnejše, ospredje pa svetlejše. S tem se nam ospredje na videz približa, nebo pa poglobi. Na podoben način ločuje filter tudi oblake od neba in povečuje plastiko v sliki. Čim temnejša je rumenica (ali tudi rdeči filter), tem močnejši je ta učinek, tako da postane na zadnje lahko nenaraven. So pa primeri, ko smelo pretirana plastika bolj koristi motivu nego naravno podajanje.

V zagrebški „Fotoreviji"

so se pojavile po dolgem času spet reprodukcije po delih fotoamaterjev iz Slovenije, in sicer vidimo na naslovni strani 5. letošnje številke mičen pomladanski posnetek kranjskega amaterja Janeza Marenčiča »V novo življenje«, v notranjosti pa je reproducirana Karla Kocjančiča »Dvigajoča se pokrajina«. V reviji je opaziti odločno težnjo po višjem nivoju in tehtnejši vsebini, od kar je prevzel njeno uredništvo znani slovenski, v Zagrebu živeči amater Ljubo Vidmajer, ki objavlja v omenjeni številki zanimiv članek o »Reporterskem razvijanju«. »Fotorevija«, ki izhaja kot mesečnik, velja polletno 30.— din, celoletno 60.— din in se naroča na naslov: Zagreb, Dalmatinska ul. 6.

Fotoklub Ljubljana: V torek slikovna kritika, v petek članski večer, v nedeljo izlet.

Na drugi razstavi jugoslovenske fotografije, ki jo je priredil Fotoklub Osijek in se je te dni zaključila, je bila ena izmed treh zlatih plaket podeljena članu Fotokluba Ljubljane, g. Janku Orancu. Čestitamo!

Irci, Anglija in vojna

De Valera

Ko so listi nedavno zabeležili, da je De Valera izdal nekatere važne ukrepe za primer, da bi Nemci skušali tudi Irsko, ki je doslej ostala nevtralna, zapiesti v vojno, je svetovni tisk sprejel to vest z živahnimi komentarji, saj je znano, da je na Irskem na delu dobro organizirana peta kolona, ki bi mogla vsak trenutek uporabiti deželo kot najpripravnejšo bazo za udar na Anglijo. Že od nekdaj so znane simpatije irskih teroristov za fašizem in hitlerizem pa je odločnost vlade po pravici vzbudila pozornost.

Menda je v resnici redek narod na svetu, ki bi bil v tolikšni meri nagnjen k političnim pustolovščinam in prekucijam, kakor so Irci. A kar je najvažnejše — kadar Irca pridobiš za kak drzen, tvegan načrt, se bo s tolikšno vnemo založil zanj, da si ne bo pomišljal, življenje staviti na kocko. Zato so se že od nekdaj vsi državniki in vojskovodje, ki so na kateremoli koncu hoteli ogroziti otoško cesarstvo, skušali pridobiti Irce za svoje zaveznike. To pot je ubral tudi španski kralj Filip II., ki se je ukvarjal z načrtom, da preko Irske pokatoličani Angleže, pri Ircih in Škotih je iskal pomoči pozneje tudi Ludvik XIV., ki bi bil rad Stuartom pomagal nazaj na prestol. V zadnji svetovni vojni je cesarska Nemčija našla po svojih posredovalcih dobrega sodelavca v irskem separatistu Siru Rogerju Casementu, ki ji je pomagal rušiti Veliko Britanijo. Zato ni čuda, da so irske teroristične organizacije tudi na začetku sedanje vojne našle novega razmaha v svojem protiangleškem delovanju. Angleška policija pa je tudi takoj zasumila, da prihajajo pobude za novi val terorizma iz inozemstva. Ko so pred letom dni v Liverpoolu aretirali nekega irskega terorista, so našli pri njem večjo zalogo bomb in večjo vsoto denarja, ki je bila nakazana po neki inozemski banki. Takrat je irski pravosodni minister Patrick Rudledge pred parlamentom v Doublinu priznal:

— Denar terorističnih organizacij izvira iz neke tuje države, ki hoče s temi terorističnimi akti diskreditirati Anglijo.

Da je zadržanje med širokimi plastmi irskega naroda v resnici precej deljeno, nam priča tudi razvoj dogodkov v času zadnje svetovne vojne. Tedaj se je kljub propagandi Rogerja Casementa prijavilo 134.000 Ircev za prostovojce britanske armade in mnogi izmed njih so se odlikovali po tveganju in požrtvovalnosti. Med njimi je bilo tudi precej odločnih pristašev ideje neodvisnosti Irske. Ko pa je skušala Anglija tudi na Irskem uvesti splošno vojaško obveznost, je odpor med prebivalstvom zavzemal zmerom nevarnejše oblike. Sir Roger Casement, ki je deloval v inozemstvu, se je takrat s podmornico pripeljal nazaj v domovino, neka ladja pa je pripeljala na Irsko 35.000 pušk. Kmalu nato je izbruhnil upor in cel teden so divjale silovite, krvave borbe po ulicah Doublina. S težavo je uspelo angleškim četam zadušiti vstajo. Sir Roger Casement je bil ujet in sodišče ga je obsodilo na smrt. Po tistem so irski aktivisti skušali svoje cilje uveljaviti z atentati in terorjem, zraven pa so sodelovali s protiangleško špijonažo. Nemški špijon Ernest Paul je v svojih spominih trdil celo, da so irski teroristi potopili angleško vojno ladjo »Hampshire«, s katero je nameraval lord Kitchener potovati v Rusijo. Angleži pa so to vest uradno demantirali, češ, da se je ladja potopila, ker je zadela na plavajočo mino.

S tem, da se je irska vlada odločno postavila na stran angleške stvari v tej vojni, se očitno začenja v borbi za umiritev te razburkane dežele nova doba, ki najbrž ne bo potekla brez pretresljajev.

MALI LEKSIKON

Rimsko leto

Prvotno so imeli Rimljani leto, ki je štelo le 10 mescev. Pričenjalo se je z marcem. Tudi pozneje, ko so dali letu 12 mescev, se je pričenjalo njihovo novo leto z marcem Šele leta 153 pr. Kr. so uvedli novo leto z januarjem.

Delavstvo Slovenije

Delavstvo Sovenije je približno takole zaposleno:

rudarjev	ca	8.600
kamenarjev	ca	5.900
kovinarjev in strojnih delavcev	ca	6.800
v kemični industriji	ca	2.500
tekstilcev	ca	17.200
v papirni industriji	ca	2.000
v usnjarski industriji	ca	5.700
v lesni industriji	ca	4.500
v živilski industriji	ca	4.000
v oblačilni ndustriji	ca	5.400
zidarjev	ca	12.000
frizerjev	ca	2.200

Živi jeziki

Na svetu je okoli živih jezikov. Poleg teh pa 3763 mrtvih jezikov, to je takih, ki so izumrli. Največ narečij je v Aziji. Najbolj razširjena je kitajščina.

Izmed modernih jezikov je vrstni red razširjenosti sledeči:

angleščina
španščina
ruščina
nemščina
francoščina
italijanščina

Število zvezd

S prostim očesom lahko vidimo le 7000 zvezd. S pomočjo teleskopa 70 milijonov in tudi do 100 milijonov.

Ladijski kotel

Stroji na velikih parnikih porabijo za vsakih 24 ur vožnje 1000 ton premoga. Za vožnjo iz Evrope v Ameriko, ki traja 5—6 dni, porabijo torej 6000 ton premoga ali 600 železniških vagonov. Parni kotel pa porabi poleg tega še vsak dan 10 milijonov litrov vode.

Možgani

odraslega in vsaj približno normalnega Evropejca tehtajo okrog 1200 do 1500 g. Še kar visoka številka, ali ne? Če bi človek sodil po novem klanju, bi dejal, da še po 5 g možgančkov ni v teh evropskih buticah.

Kjer nastopi vlada špijonaže in prešepetavanja, tam propada svoboda naroda; kjer ni svobode naroda, tam se majejo temelji etike in morale. — Milan Rakočević, »Crnogorski Prometej«.

Pred tednom smo objavili podlistek pod naslovom »Prepovedan obisk«. Ker nam poročajo, da se je vsebina podlistka med nekaterimi čitatelji krivo tolmačila, smatramo v sporazumu s piscem za potrebno izjaviti, da je vsa zgodba v celoti le plod pesniške fantazije. — Uredništvo.

G. J.

V Delavskem azilu

. . . Marjan . . .

Stotič začet, nikoli končan refren.

Do neuživnosti sentimentalen refren najnovejšega predmestnega šlagerja se je že vse ure tega dopoldneva zategnjeno izgubljal izza vrat stanovalke Delavskega azila in se raztezal po vsem samotnem, dolgem hodniku ženskega oddelka. Da bi ta bedasti sopran preglušil vsaj kak drug trušč! je zaželela št. 33. A vse je ostalo samostansko tiho.

Petje je končno utihnilo.

»Hvala bodu,« je vzdihnila pod odejo št. 33 in zahvalno k stropu zavila oči.

Po kosilu so stanovalke navadno prihajale domov iz služb na opoldanski odpočitek. Mašila si je ušesa, tako so ji šli na živce ti menjajoči se glasovi. Sovražila je vse te brezbarvne glasove deklet. Plebejski so se ji zdeli, nemelodični, brez barve.

. . . Marjan . . .

»Hudič, daj da bo dobila davico v tisto bedasto svoje grlo, sicer zblaznim.«

»Kako sovražim!« se je zaslišal šepet iz njenega srca.

»Št. 33 je še bolna?« je vprašal glas pred vrati na hodniku. Št. 33 ga je spoznala.

»O, pa ni kaj hudega?« je vprašal afektiran, izredno visok glas.

Če se domisli, da potrka, ji preprosto ne odprem, se je odločila št. 33. Dolžna ji je bila še za vedeževalko deset dinarjev in štiri za kavarno, se je spomnila in se vznejevoljila: Vraga, le zakaj so včasih ljudje dobri! Zoprno ji je bilo, da so bile dobre z njo. Sploh so bile uslužne in ona, št. 33, je bila menda še najbolj nedostopna do vseh teh soštevilk. Številka 11 ji je prinesla zadnjič pol lonca kakava in pol hleba kruha. Prejšnji večer je mimogrede, ko je zagledala luč v njeni sobi, vdrla k njej, vrgla ji na stol dve cigareti in žigice in je drvela dalje po hodniku. No, naštela bi lahko nešteto malenkostnih prijaznosti, ki so ji ž njimi prišle nasproti. Št. 31. njena soseda, jo je v njeno osramočenje nekoč na vsem lepem pogostila s torto, ki jo je dobila za god, kljub temu, da je hodila par let mimo nje po hodniku v umivalnico brez besede ogovora, dasi je v nočeh slišala šelestenje njenih rjuh in njeno dihanje. Št. 28, ta dobrodušna stara devica s celim rojem nesrečno zaljubljenih čestilcev (fiksna ideja pri 99 odstotkih žensk), jo je baje imela rada zato, ker je, kakor se ji je razkrila sama, »inteligentna«. V resnici pa jo je imela rada zato, ker je dovolj dobrodušno, dasi s prezirom v smehu, poslušala v umivalnici njena bedasta srčna razodetja. Dobro, da sem se izživela, ko je bil za to čas, si je mislila, da ne bom igrala takšne bedaste vloge: hrepenečo častitljivost, ostarelo nedolžnost. Menda ji ne bodo na stara leta fantje brenčali po glavi, ne bo lazila na nedeljske plese in ne bo stokala, da ji srce ni na mestu. Da, trdno je bila prepričana, da je bila ta častitljiva smešnost pri vseh svojih častitljivih letih še nedolžna. Vraga, bolj so ji bile simpatične pokvarjene ženske in ona bi se na

Od kdaj so Angleži trgovci?

Bili so časi, ko so Angleži smatrali trgovanje za nečasten posel in so ga zato prepuščali tujcem

London v megli

Kadar koli nanese beseda na Angleže — in kateri svetovno-strateški pogovor se more danes končati brez njih — ljudje radi omenjajo angleški trgovski čut. Bili

Henrik VIII.

pa so časi, ko so Angleži trgovce naravnost prezirali in ko so trgovino na angleških tleh opravljali pripadniki drugih narodnosti. O tem in marsikaterem drugem zanimivem poglavju iz angleške zgodovine nam ve mnogo povedati ameriški geograf in zgodovinar Hendrik van Loon (ime pove, da izvira njegov rod iz Nizozemske). Ta učenjak se odlikuje ne samo po velikem znanju, temveč tudi po svoji duhovitosti. Anglijo označuje takole:

Od Rimljanov do Normanov

»Nedvomno so Angleži iz danih naravnih okoliščin napravili vse, kar se je iz njih napraviti dalo. Anglija čepi kot pajek v mreži, od vseh vogalov skoro približno enako oddaljena, je pa za razliko od pajka zavarovana pred drugim človeštvom z globokimi in širokimi jarki, polnimi slane vode.«

In Loon nadaljuje:

»Ta posebni položaj je bil seveda tako dolgo brez pomena, dokler se je kulturni svet sukal okrog Sredozemskega morja. Do konca 15. stoletja je bila Anglija otok, ki je ležal daleč proč od sveta in ki je imel v zavesti tedanjih ljudi približno tak pomen kakor dandanes Islandska. »Ali ste že bili kdaj v Islandski?« — »Ne, imam pa teto, ki je bila nekoč tam. Komična pokrajina, prav zanimiv otok, samo malo od rok je, stane potnika pet dni morske bolezni.«

Vendar so stari Rimljani našli ta oddaljeni otok, ga zasedli in vladali na njem okrog štiri sto let, dokler jih niso presenetili saški morski roparji, ki so jih pa leta 1066. premagali Normani, ki so prijadrali iz Francije. Tako je Britanija že tretjič menjala gospodarja z druge strani morja.

Ljubezenska zgodba kralja Henrika VIII.

Tedanji Britanci so se več kakor sto let vojskovali s Francijo, kjer so končno izgubili vsa zasedena okrožja. »Končni poraz v Franciji« pravi Loon, »je Angležem samo koristil. Nehali so gledati samo na celino in se zavedati eksistence Atlantskega oceana. Verjetno bi se pa Anglija niti tedaj še ne bila podala na svojo mornariško kariero, če bi se Henrik VIII. ne zaljubil v neko damo, Ano Boleyn po imenu, ki mu je dala vedeti, da pelje pot k njenemu srcu skozi svatovsko okrašeno cerkev. Zato se je pa moral Henrik najprej ločiti od svoje prave žene, matere krvave Marije; ta ločitev je povzročila končni prelom odnosov med Anglijo in Rimom.

Papež poseže vmes

Papež je vztrajal na tem, da ima on glavno besedo nad vsem krščanskim svetom. Ker se je Španija postavila na papeževo stran, so se morali Angleži naučiti umetnosti jadranja in vojskovanja na ladjah, če niso hoteli postati španska provinca Na ta način je spor o ločitvi enega zakona dal povod, da so Angleži postali mojstri v mornarstvu. Ko so obvladali to umetnost, je vse drugo prinesla odlična zemljepisna lega njihove dežele.

Ta prevrat pa se seveda ni izvršil brez hudih domačih prepirov. Fevdalni gospodje, ki so po normanski osvojitvi sami obvladali vso deželo, so zastavili vse svoje moči, da ohranijo deželi poljedelstvo, od katerega so živeli, in se upirali vsem načrtom o svetovni trgovini. Vitezi srednjega veka so gledali na trgovski poklic ko na opravilo, ki je nečastno za svobodnega moža.

Trgovec je bil v njihovih očeh toliko kakor ropar. Uporabljali so ga, toda v hišo je smel samo pri zadnjih vratih. Tako so trgovino prepuščali tujcem, posebno Nemcem, ljudem, ki so prihajali s Severnega in Vzhodnega morja, slavnim »easterlingom«, »vzhodnjakom«, ki so Angleže prvi seznanili z novcem trajne vrednosti, ki so mu dali ime »easterling's pound«, kasnejši »sterling« pound. Jude so pregnali in držali proč od dežele tako neizprosno, da je Shakespeare poznal svojega Shylocka samo po ustnem izročilu.«

London — središče trgovskega sveta

Razvoj pa je šel svojo pot. Vrstile so se osvojitve daljnih prekomorskih krajev in ob Temzi je raslo veliko mesto London, ki je danes po površini petkrat večje kakor površina starega Babilona, največjega mesta v starem veku, in štirikrat večje od površine modernega Pariza. Kajti v Londonu prevladujejo nizke hiše; za Angleža ni nič važnejšega od njegovega privatnega življenja; nima rad, da bi kdo drug vtikal nos v njegove zadeve; ne mara prebivati v čebelnjaku — in tako London stalno raste v širino, medtem ko se ameriška mesta nagibajo bolj k temu, da rastejo v višino.

Srce Londona, tako imenovana »City«, je danes samo še delavnica. Leta 1800 je stalno stanovalo v tem osrčju 130.000 ljudi, danes jih je samo še 14.000. Toda vsak dan hiti pol milijona ljudi v to City, da upravlja milijarde kapitala in nadzira razdelitev neverjetnih množin kolonialnega blaga, nakopičenega v skladiščih, ki se vrste ob Temzi drugo ob drugem od towerskega mostu 30 km daleč do londonskega mostu.

Kdor hoče vedeti, kaj v resnici pomeni svetovna trgovina, temu svetujem, da si ogleda ta skladišča in pristaniške naprave ob Temzi. Berlin in New York sta v tem pogledu samo dve vasi, ki sta od glavnih trgovinskih poti preveč oddaljeni, da bi mogli doseči pomen Londona. To se seveda lahko izpremeni; toda še vedno je London s svojim poznanjem svetovno-trgovske umetnosti na prvem mestu, medtem ko si New York prilašča prve temelje.

Kaj bo prinesel čas?

Danes je mnogo ljudi, ki se sprašujejo, ali ni prišel tisti trenutek, ko se bo zgodba začela obračati. Čas nam bo to povedal — čas, s tem mislim prihodnjih deset let. Na vsak način bo zanimivo gledati, kaj vse se bo dogajalo.

Angleški pastir

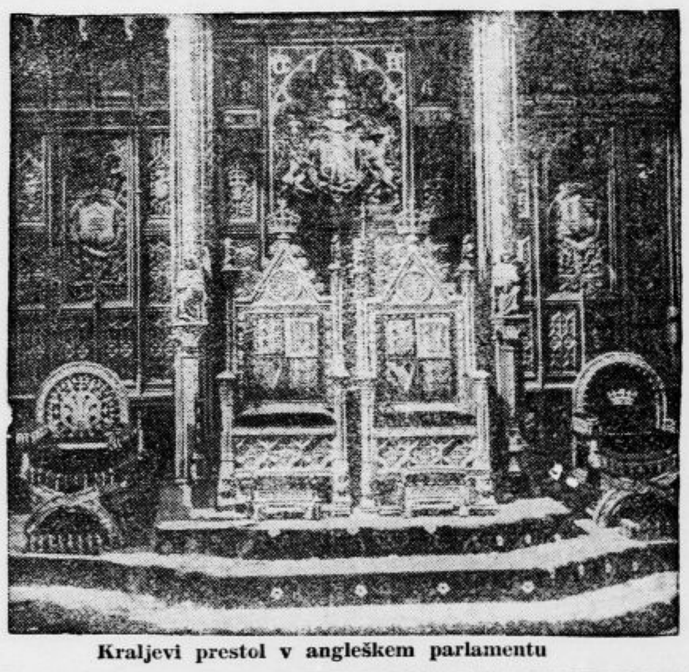

Kraljevi prestol v angleškem parlamentu

kakršen koli način že iznebila takšne večne mladosti srca.

Št. 33 ve, da je ta procesija korakov, ki topotajo po zlikanem linoleju posledujoči opoldanski šum: v službo gredo. Kako enolično je njihovo življenje! Odmerjen imajo čas: ob uri morajo biti na svojih mestih. Ona pa gre zdoma, kadar in kamor hoče. Za njo ni nikogar, ki bi ji ukazoval. In ravno to, ta široka svoboda se ji zdi najčudovitejše, kar še sploh more človeku nuditi življenje. Le ob nedeljah in praznikih in ob vsakem prvem v mesecu se spreobrne položaj: denar imajo in nedeljo. V celem domu ostane menda ona sama in največkrat brez kosila in večerje. Z zahodom nedeljskega sonca se počuti olajšano: veseli se ponedeljka: šest celih dni se bo spet počutila mogočno.

Tišina. Štiri ure blažene tišine, uspavane od zelenega sobnega somraka, opojno dišečega od košatih cvetočih lip. ki stoje pod oknom kakor zelena garda. Kosov žvižg, ki prihaja iz parka, s svojo mehkobo jemlje z nje trdoto in nervozo. Nič več ne sliši tiste prokleto melodije: ... Marjan... Samo sveženj ključev zažvenketa od časa do časa: Sobarica je to, ki v ritmičnih zagonih telesa in nog s ščetjo lika dolgi hodnik. Sobe za svetlozelenimi vrati pa molče.

... Marjan... Očividno je ni doma, se je hvaležno spominja št. 33.

Št. 33 se je vzdramila in posluhnila: da nekdo trka. Odprla je: bil je upravitelj. Zardela se je branila zdravnika.

Ostala je končno sama in se medlo nasmehnila: sama je itak, brez zdravnika vedela, kaj ji je. Presmešno bi bilo!!! Prvič: telesna oslabelost, skrčeno črevo in želodec, rahla vročina in omotica, šumenje v ušesih: obupen finančni položaj, zavoljo česar je sledila tudi odpoved sobe št. 33 Zavoljo neplačane stanarine. Še bolj važnega vzroka, ki je dal podlago za to štiridnevno bolno stanje, ne bi spoznal, če bi se počutila v nekem drugem smislu močno, samozavestno, brigala bi se za slučaj, težki finančni pritisk: stanarino in želodec! Zoprnim finančnim novicam je sledila navadno huda ura, ob kateri je snemala pas z života in ga vezala na kljuko pri oknu in primerjala zanko na glavo. Ob takšnih urah se je zapirala v omaro, da bi zadušila ihtenje, ker ni marala, da bi šepetali na hodniku: št. 33 joče. Šele nato, ko je bila od joka in togote prepotena do lasišča, je utihnila in nekako sama od sebe je zlezla vanjo odrešilna misel: In že je dirjala po cesti z načrtom v sebi: da se čimprej iznebi neprijetnega razpoloženja in ga ponižno položi v roke dobrosrčni osebi, da reši njeno težko vprašanje. Če je bilo mogoče, se je nazaj grede, odrečena vseh zemeljskih nadlog že veselila življenja.

S širokimi, lačnimi očmi, slabotno se smehljaje je strmela in se zamišljala v to, kako bi ga pričakala, če bi zdravnika poklicali k njej. Jezno je stresla glavo in se zjezila nase. Ji ni dovolj dolčno pokazal, koliko mu je do nje, kaj vedno lazi v staro! Menda ima pač dovolj klofut in dokazov, da si že enkrat, enkrat za vselej zbije iluzijo iz prsnega koša. Kaj nima možganov zato, da živi po njihovi volji! Sram jo je lahko, da ima tako malo moči nad seboj. Če bi bila kaj ponosna nase, bi si morala že davno brez poslednjega očitnega dokaza zapovedati, naj se ne ponižuje do konca. Tako: zdaj ima dovolj, dobila je klofuto v lice.

Št. 33 togotno strese rdečo grivo od sramu. Kaj res nima toliko energije, da bi usmerila svoje življenjske energije v drugo smer in se ne bi izgubljala v tem igračkanju srca? Naj bi prepustila to nežno igro srca sladkim gospodičnam, njim, ki bi jo z lahkoto dosegle. Njim ni dana grobost življenja, da bi bile stalno v bojni vlogi, kakor je ona. Naučila se je doživljati dvoje pojmov: ponižnosti in ponosa. Kakor bi z užitkom kupovala in nosila drago svilo, najdražje čevlje in rokavice, tako je s ponosom, napuhnjenimi usti nosila eno cunjo od božiča do božiča. Kakor saten, srebrnozlat maroken, prav tako z dvignjeno glavo nosi vse to uboštvo na sebi. Toda sovraži te cunje in vse siromašne ljudi. Nič več ji niso ideal drobni, izsušeni obrazi s pergamentno kožo, izstopajočimi ličnimi kostmi, prozornimi uhlji, globoko, v očesne jame potisnjenimi očmi. Strah jo je teh znakov življenja, ki ga dajejo takozvani višji cilji.

Najbolj nesmiselno je pač življenje po kvaliteti le majhnega umetnika. Njegovo delo je plačano s stradanjem. Njegovo delo je prav na isti vrednostni stopnji kakor vsako vsakdanje delo pisarniškega pomagača, cestnega pometača, služkinje in gospodinje. Ta pometa to, počisti, pomije to, kar se je nabralo in se bo spet nabralo. Delo tretjevrstnega umetnika pomete čas, da končno lahko zazija z usti: čemu pa je delal? Vse eno bi bilo, če bil bil, ali če bi delal kaj drugega. Vse njegovo delo je bilo v tem: naučil je samega sebe. Če mu je šlo za tisto piškavo priznanje in čast, ki mu ga je izkazovala peščica ljudi in ki si ga je izkazoval sam, je bilo to vse, kar je imel od svojega dela. Da, za tisto mu je šlo, bil je obseden od misli, da bi se njemu samemu ne splačalo več živeti, če bi ne delal svojega dela — ustvarjal. Ustvarjajoč človek je hotel biti. Če se slučajno zaveda, da je kot ustvarjalec majhen, ga žre zavest, toda rajši obdrži na sebi cunje, ko da bi si napolnil želodec. Ne menja. Šele kadar ne zmore več, tačas največkrat kmalu pogine: življenje je zanj mrtva materija, ker je tudi on svetu mrlič.

Strahotne so bile ure, ko so se zajedli vanjo ti zajedalci: čemu, zakaj, kako naj živi. Ubila bi se, zakaj zavest, da ne bo postala drugi Gorkij, ji je šepetala: nesmisel, nesmisel. Toda ker je pač takšna zapoved življenja: vsak zdrav član človeške družbe naj prispeva k splošnemu človeškemu delu, kar je v njegovi moči — se je vdala temu principu življenja in dela po svojih močeh.

No, in če bo temu zlu, življenju, kos, potem bo pač ukazovala tudi oni drugi nepotrebni zadevi: ljubezni...

Zdravje iz slovenske zemlje

Naša dežela je bogata zdravilnih izvorov kakor malokatera dežela na svetu

Razen ostalih prirodnih bogastev ima naša zemlja toliko različnih zdravilnih izvorov kot redko katera druga zemlja. Z ozirom na njen geografski položaj leži Slovenija v zmerni coni in ima mnogoštevilne geografske položaje in klimatske prilike. Razen skrajnega polarnega in skrajnega tropičnega podnebja, ki pa za zdravljenje ne pride v poštev, nam je na razpolago vse, kar je zdravniška veda spoznala kot zdravilno. Te pokrajinske in klimatične razlike so jako važne, ker nam nudijo veliko izbiro zdravilnih sredstev. Že nazivi »blago« ali »ostro« podnebje, ki jih danes rabimo, karakterizira laiku različno delovanje podnebja. Utrujene in nadražaja potrebne ljudi pošiljamo v planine, otroke pa, ki ne bi prenesli ostrega podnebja, v blago sredogorje. Od sončnih žarkov v atmosferi, od izvora telesc, od množine padavin, od oblačnosti, megle in snežnih razmer, od sestavine zraka in temperature, od gostote zraka, od menjave pritiska, od izolacije in njene jačine — od vsega tega zavisi delovanje podnebja na človeški organizem. Danes smo v stanju, da za vsak kraj odredimo mikroklimo, ki tam vlada in tako indikacije in kontraindikacije dotičnega kraja. Nova »biološka orientacija« v medicini, ki gleda na organizem kot na celoto in na njegov odnos do okolice, nam omogoči, da odredimo za vsak bolezensko stanje ustrezajoče podnebje. Kronična obolenja krvi in dihalnih organov, konstitucionalne anomalije otrok in pojave starosti, nevroze, astma in mnoga druga bolezenska stanja lahko poboljšamo, če ne ozdravimo, v ustrezajočih krajih naše zemlje.

Različna geološka formacija naše domovine je osnova različnih zdravilnih vrelcev. Z malimi izjemami imamo vse vrste voda in lahko rečemo, da ni — tu z malimi izjemami — kroničnega obolenja, ki se ne bi lahko zdravilo z našimi vodami. Za strašno narodno zlo, za revmatizem, katerega obsega in bistva še ne moremo točno ustanoviti, so zdravilne terme, enostavne in kombinirane. Takih imamo več na razpolago, tako da lahko za vsako vrsto revmatizma odredimo ustrezajočo balneoterapijo. S pomočjo pitkih voda, ki vsebujejo železo, arzen, litij, radium in druge redke sestavine, pride opešana kri spet do svoje moči. V drugih vodah spet najdemo zemeljske, grenke, salinične, sulfatne in druge sestavine, ki povoljno delujejo na obolenja jeter, žolča, črevesja in obisti. V telesu pride do tako zvane transmineralizacije, to se pravi do alternacije soli ki je bolj uspešna, bolj trajna in prirodna, kakor jo dosežemo z umetnimi sredstvi. Znana je zdravilna moč kopeli z ogljikovo kislino, ki izvira iz zemlje v različnih oblikah. Oslabljeni krvni obtok se okrepi, zaradi revnatizma, izgube krvi itd. bolno srce pridobi na udarni moči, krvni pritisk se normalizira. V kopališča pa ne spadajo obolenja, ki ne bi prenesla balneoterapije, kar lahko odloči samo zdravnik.

Zdravljenje v kopališčih in klimatskih krajih je sploh najstarejša metoda zdravljenja, ki ni nikdar popolnoma prestala, medtem ko so se vsi drugi načini menjali. Menjal se je samo način razlage delovanja. Razlage so bile prilagojene vsakokratnemu duhu medicine, ki je pa bil spet izraz časovnega svetovnega nazora. V mističnem srednjem veku so verjeli v neki »živi duh« izvora, katerega so v poznejši tehnični dobi videli v radiumu. Ko je napredovala kemija, so polagali na analize voda glavno in edino važnost v upanju, da bi v sestavini vode našli rešitev zagonetke. Kmalu se je pa pokazalo, da poedine kemične sestavine niso tako učinkovite, če jih uporabljamo izven kopališča. V takih prilikah je bilo razumljivo, da je medicinska veda pripisovala uspeh balneoterapije sploh še samo sugestiji. Dejanski uspehi so pa ostali in nastal je globok prepad med znanstveno in prirodno medicino. Tu je pa balneologija prevzela nalogo, premostiti oba tabora s tem, da poskuša utemeljiti uspehe balneoterapije s pomočjo eksaktne, znanstvenoeksperimentalne medicine. Odstranjeni so bili marsikateri pogrešni, prirodi tuji predsodki in tako zedinjena znanstvena medicina z narodnim, prirodnim občutkom. Točne metode proučavanja so odkrili tajno balneoterapije v tem, da delujejo prirodni vrelci, podnebje, kopeli na bolni organizem v tej ali pa nasprotni smeri, kakor pač zdravljenje to zahteva. Balneoterapija normalizira torej organizem.

Klimatsko-balneološko zdravljenje obstoji v biološkem, kompleksnem delovanju, ki ne izhaja samo iz pitja mineralne vode ali kopanjem v termi, temveč iz skupnega delovanja vseh sredstev kraja, ki pa morajo biti harmonično povezana. Na tem spoznanju leži temelj uspešnega napredka naših kopališč in klimatskih krajev v interesu bolnikov in narodnega gospodarstva.

Dr. Trauner

»Polaribil«

Izumitelj Fritz Dockhorn iz Berlina je zgradil vozilo za vožnje v polarnih krajih, ki premaguje brez težave velike ledne plošče in se lahko premika tako po vodi, kakor na ledu. Imenoval ga je »Polaribil«. To vozilo se lahko vzpne naravnost iz vode na strme bregove ali ledne plošče, in sicer s pomočjo posebne naprave, ki ga dvigne. Na kopnem in na ledu se giblje kakor tank z gosenicami, in sicer zelo mirno, naj si bodo tla še tako nevarna. Izumitelj hoče svojo napravo preizkusiti v Arktidi sam.

Kaznilnica brez kalilcev nočnega miru

V kaznilnicah Novega Južnega Walesa so obesili na hodnike napise: »Prosimo za največji mir — tu stanujejo kaznenci!« Jetniki so se bili namreč pritožili, da kolovratijo pazniki večinoma z velikim hrupom in grdim rožljanjem ključev skozi hodnike. To naj bi se v bodoče ne dogajalo več, ker gre kaznencem na živce.

Vsi pazniki so dobili navodilo, naj nosijo ponoči klobučevinaste copate, da bi kaznencem ne motili nočnega miru. Kadar dežuje, so dolžni obuti si čevlje z gumastimi podplati.

Skrivnostni sodelavec

Neka ameriška založba, ki je pripravljala novo izdajo nekega slovarja, je dobivala nekoliko mesecev številne prispevke neznanega sodelavca. Založba je dragocene prispevke rada sprejemala in ni skušala ugotoviti, kdo bi bil ta sodelavec. Pošiljala mu je samo honorar poštno ležeče. Čim pa je bilo delo dovršeno, so ga hoteli povabiti na banket za vse sodelavce. Šele tedaj je vodstvo založbe v svoje presenečenje zvedelo, da je bil skrivnostni sodelavec neki morilec, ki je že 15 let sedel v kaznilnici. Šlo je za nekega vojaškega zdravnika, ki mu je kaznilniška uprava dovolila baviti se z znanstvenim delom.

Londonska četrt ministrskih palač

Med tekmami za prvenstvene naslove

Gradjanski, BSK, Slavija...

V včerajšnjem predzadnjem kolu za drž. prvenstvo si je BSK z visoko zmago nad Slavijo pomagal na drugo mesto, prvi pa je še ostal Gradjanski

Včerajšnje predzadnje kolo v tekmah za državno ligo se je nehalo skoraj, kakor smo računali in kakor tudi ni bilo prav težko uganiti. Malo visoko je izpadla zmaga, s katero si je BSK pomagal na drugo mesto v tabeli, in majhno presenečenje je tudi remis v Splitu, kar pomeni, da je Jugoslavija s svojimi mladimi močmi res stalno na poti navzgor. Gradjanski je dobil svoji dve točki proti Hašku, čeprav ne lahko, in se je tako s točko naskoka še obdržal v vodstvu pred BSK-om.

Končni vrstni red bo torej prinesla šele zadnja nedelja z naslednjim sporedom: BSK - Hajduk in Jugoslavija - Gradjanski v Beogradu ter Slavija in Hajduk v Sarajevu. Raznih kombinacij, ki so iz teh treh srečanj še možne, je mnogo, rešitev pa prepuščamo iznajdljivosti čitateljev. Da bodo imeli lažje delo, objavljamo sedanjo tabelo, ki je takale:

Gradjanski	9	7	0	2	23 : 10	14
BSK	9	6	1	2	24 : 5	13
Slavija	9	6	0	3	14 : 15	12
Jugoslavija	9	3	2	4	18 : 17	8
Hajduk	9	1	3	5	10 : 26	5
Hašk	9	1	0	8	12 : 28	2

O tekmah samih objavljamo naslednja poročila:

BSK : Slavija 6:0 (3:0)

Beograd, 9. junija.

Pred 6000 gledalci sta danes nastopila dva sportna nasprotnika, ki sta sicer na sportno-političnem polju odlična prijatelja — BSK in Slavija iz Sarajeva, oba do danes kandidata za nogometni prestol Jugoslavije. Po današnjem porazu Slavija ni več tekmec za ta naslov, v tolažbo pa bo sigurno zasedla tretje mesto.

Igra je bila po zaslugi BSK-a v prvem polčasu na prav dostojni višini, le da BSK ni znal izrabiti mnogo lepih pozicij. Izvedel je celo vrsto krasnih akcij in v kratkem času s svojimi preciznimi kombinacijami popolnoma razbil sarajevsko četo. Zlasti po prvem golu so gostje popolnoma popustili in so skoraj do konca igre predstavljali le še zelo slabega nasprotnika. Edino vratar Krstulović in branilec Zagorac sta bila dobra, čeprav gre prvi gol na račun slednjega. Slavija danes ni zaigrala s srcem in tudi brez volje do zmage, kar je sicer bila njena odlika. Njen nevarni strelec Rajlić je bil onemogočen po odlični igri Dragičevića. V BSK-ovi enajstorici je najbolj ugajal Božović v napadu, ki je zabil tudi serijo golov. Po odmoru je popustil tudi BSK, tako da je bila igra v tem delu skoraj ves čas malo zanimiva.

Nekaj poteka. V 13. min. zabije Valjarević po krivdi Zagorca prvi gol. Dve minuti kasneje odda Nikolić na levo krilo Glišoviću, ta pa z glavo v sredino, kjer pošlje Božović wolley v mrežo. 2 : 0. V 18. min. ustreli Božovič tretji gol, ki ga pa sodnik zaradi ofsida ne prizna. V 30. min. je Božović še enkrat uspešen in že je 3 : 0. V 33. min. je žoga še enkrat v Slavijini mreži, toda zaradi offsida gol ni priznan in do odmora ostane pri 3 : 0. V drugi polovici nivo igre precej pade. BSK ne kaže mnogo zanimanja, da bi dvignil rezultat, in šele v 33. min. dobi po lepem centru Nikolića žogo Božović in zviša na 4 : 0. 10 minut pred koncem zapusti Rajlić igrišče, očitno ozlovoljen zaradi svojega osebnega neuspeha in slabe igre vsega moštva. V 35. min. strelja Vujadinović iz daljave 35 m visoko žogo in že je 5 : 0. V 40. min. dobi po lepi kombinaciji med Vujadinovićem in Božovićem žogo Nikolić, ki potrese še šestič mrežo Sarajevčanov.

Sodil je madžarski sodnik Antalics.

Gradjanski : Hašk 2:1 (1:0)

Zagreb, 9. junija

Gradjanski je težko osvojil današnji dve točki v tabeli za državno ligo. »Purgerji« so sicer nastopili z Glaserjem in Wölflom, toda obema se je še poznala nedavna blesura, zaradi česar je trpelo vse moštvo.

V prvi polovici je G. igral zelo slabo in mlačno, pa tudi H. ni mogel pokazati posebnega. Vodilni gol je že v 3. min. zabil Lešnik po krasnem predložku Cimermančića. V drugi polovici igre se je H. lotil dela z vso vnemo in res je že v 3. min. izenačil. Koceić je šel po odmoru v levo zvezo in se je tamkaj obnesel prav dobro. Po stanju 1:1 je H. še ojačil svoje napade, toda nasprotna obramba je bila na mestu in žoga nikakor ni hotela v mrežo. Sredi polčasa se je potem spet razigral G. in močno pritisnil na zmago, bil pa je pri tem vse preveč nervozen. Podobno je bilo na tribuni, kjer se je vnela tudi publika in je morala posredovati policija. V 35. min. je po karambolu med Koceićem in Brozovićem prvi moral zapustiti igrišče. Dve minuti kasneje je padel zmagonosni gol za G. iz silne gneče pred vrati, v kateri je Antelković našel odprtino in postavil piko na i.

Gledalcev je bilo okoli 2000, sodil pa je to tekmo v odličnem stilu madžarski sodnik Palassty.

Hajduk : Jugoslavija 1 : 1 (1 : 1)

Split, 9. junija.

Ob res zelo lepem vremenu, toda ob precej skromnem številu gledalcev, sta danes Hajduk in Jugoslavija podelila točke v državni ligi. Z napadi je začela Jugoslavija, toda kmalu je prevzel pobudo Hajduk in že v 9. min. je Sobotka iz daljave 25 m z neubranljivim strelom dosegel vodstvo za domače. Hajduk je bil še dalje v napadu in igra je bila prav lepa in fair. Toda v 41 min. je leva zveza gostov Panić iz 20 m daljave pogodil prečko, od katere se je usnje odbilo v gol. Rezultat je bil izravnan.

Po odmoru je Hajduk močno igral na zmago in je imel tudi mnogo lepih pozicij, toda vse se je nehalo ob odlični igri beograjskega vratarja Lovrića, ki je bil sploh najboljši mož na terenu. Tako v tem delu igre ni bilo nobenega gola več in rezultat je ostal, kakor je bil.

Zmagi obeh moštev iz Maribora

V prvih dveh semifinalnih tekmah sta zmagala ISSK Maribor in Železničar ter sta tako na pol poti do vstopa v finale

Ljubljana, 9. junija.

Vzporedno s tekmovanjem za naslov državnega prvaka se bliža zaključni fazi tudi tekmovanje za nogometno prvenstvo Slovenije, v katerem sta bili danes prvi dve polfinalni tekmi s sodelovanjem obeh mariborskih kandidatov ter onih dveh iz Kranja in Čakovca.

Mariborski moštvi, ki jima od vsega začetka pripisujemo največ nad, da bosta imeli zadnjo besedo pri odločitvi, kdo bo naš domači prvak, sta danes tudi potrdili to naziranje. ISSK Maribor je spravil zmago nad ČSK — škoda, da pač na domačih tleh in ne preveč prepričevalno — Železničarji pa so se uveljavili na tujem terenu in pridobili gol naskoka v Kranju, ki bo verjetno dovolj, da bodo oni eden obeh finalistov v SNZ. Tekmovanje se bo nadaljevalo že prihodnjo nedeljo z obema povratnima tekmama, v katerih pojde Kranj po odločitev v Maribor, Čakovečki pa bo doma sprejel enajsterico Maribora.

O tekmah so nam poročali:

Maribor : ČSK 4:2 (2:2)

Maribor, 9. junija

Za današnjo semifinalno tekmo za prvenstvo SNZ med Mariborom in ČSK je bilo v krogih mariborskih sportnikov še dovolj zanimanja in se je zbralo na Železničarjevem stadionu okoli 500 gledalcev, ki so bili priča zelo razburljive nogometne borbe.

Maribor je bil danes primoran nastopiti z več rezervami in zato ni mogel pokazati igre kakor v prejšnjih tekmah. Napadalna vrsta je bila v danih razmerah še dovolj dobra, toda preveč navezana sama nase. Krilska vrsta je bila večjidel zaposlena v obrambi, kjer se je uveljavila z uspehom. Branilca nista bila na običajni višini, ter sta sem in tja kazala znake obupne nesigurnosti, menda zato, ker sta imela za seboj rezervnega vratarja, ki mu še manjka rutine za tekme.

ČSK je danes zaigral z elanom in požrtvovalnostjo. Dečki so prav hitri, toda premalo disciplinirani. Prerekanje s sodnikom in nasprotnimi igralci je napravilo slab vtisek. Gostje so operirali večinoma s prodori, dovolj nevarnimi, toda pokazali so tudi, da nimajo nikogar, ki bi znal izkoristiti zrele situacije. Najboljšo formacijo so imeli v obrambi, kjer sta se odlikovala z lepimi odbojnimi udarci oba branilca. Krilci so bili predvsem požrtvovalni. V napadu je bila dobra desna stran, vendar je igrala preveč egoistično. Start nekaterih igralcev pa je bil preoster, kar je imelo za posledico, da je bila tekma prepletena s številnimi sabotažnimi akcijam in neprijaznostmi in je bila slaba propaganda za nogometni sport.

O poteku samem ni povedati mnogo. Mariborčani so v prvem polčasu krepko napadali in dali nasprotni obrambi mnogo posla, medtem ko so gostje prihajali le sporadično do gola. Podobna je bila slika tudi v drugi polovici igre, kjer pa je bilo proti koncu že mnogo razburjanj, ki pa jih je sodnik sproti likvidiral. Mariborska enajstorica v celoti ni mogla zadovoljiti, ker se ni poslužila svoje tradicionalne kombinacijske igre, in bojimo se, da je naskok dveh golov, s katerim mora prihodnjo nedeljo odigrati povratno tekmo na čakovskih tleh, premajhen, da bi se mogla dokopati do finala.

Vrstni red zgoditkov je bil naslednji: V 23. min. je Weble zabil vodilni gol za Maribor, 4 minute pozneje pa je Megla izenačil. V 32. min. je ČSK po Megli prišel v vodstvo, toda v 39. min. je ta gos izravnal Miloš in ob odmoru je bilo 2:2. V drugem delu igre je v 21. min. Janžeković iz enajstmetrovke, ki jo je sodnik prisodil zaradi roke, postavil 3:2 za M., v 37. min. pa je M. dobil prisojeno še eno enajstmetrovko, iz katere je Gomol zabil četrti gol in postavil končni rezultat.

Tekmo je sodil ljubljanski sodnik g. Deržaj.

Železničar : Kranj 3 : 2 (0 : 2)

Kranj, 9. junija.

Težko pričakovano srečanje v polfinalnem tekmovanju za prvenstvo SNZ med Železničarjem in Kranjem se je končalo z zmago moštva iz Maribora. Po odigrani tekmi sodeč sta obe moštvi precej enakovredna nasprotnika, tako po požrtvovalnosti, kakor po tehniki in taktiki. Tekma je potekala ves čas v napetih situacijah zdaj pred tem, zdaj pred onim golom. Do odmora je bila na prav lepi višini. V 20. min. je iz gneče pred vrati padel prvi gol za Kranj. Železničar je s hitrimi akcijami prenašal igro na nasprotno stran, tamkaj pa ni bil nič kaj uspešen ter so vsi njegovi streli zgrešili cilj. Iz lepe akcije po krilu je prišel Kranj spet v območje gostov in Slokan je z desne strani neubranljivo poslal žogo v vrata. 2 : 0 za Kranj — in tako je ostalo do polčasa.

V drugi polovici igre je bila v 20. min. nerodna situacija pred kranjskimi vrati. Vratar je žogo ujel na levem koncu vrat in jo obdržal, eden Železničarjevih igralcev pa se je obregnil vanj in v tem hipu je sodnik priznal gol. Igra je za hip zastala, po daljših pogajnjih pa je pri stanju 2 : 1 za Kranj šla spet dalje. Proti koncu se je položaj močno poslabšal za domačine in 7 minut pred koncem so gostje rezultat izravnali, prav pred zaključkom pa so zabili še tretji gol in tako spravili zmago.

Gledalcev je bilo precej, sodnik pa je bil g. Erlich iz Ljubljane.

Prijateljska tekma v Celju

Celje, 9. junija

Popoldne sta odigrali ljubljanska Slavija in celiska Jugoslavija prijateljsko tekmo na Glaziji. Gostje so pokazali soliden nogomet ter so ves čas igrali požrtvovalno. Zlasti se je izkazal vratar. Moštvo Jugoslavije je nudilo dobro tehnično igro. Napad je izvršil mnogo lepih akcij, spremljala pa ga je precejšnja smola. V prvem polčasu je bila igra izenačena in odprta. V 15. min. je Škrjanc s solakcijo potresel mrežo Jugoslavije. Pri tem je ostalo do odmora. V drugem polčasu je prešla Jugoslavija v premoč in dolgo ni mogla izenačiti. V 25. min. je diktiral sodnik kazenski strel proti Slaviji in je Vedlin poslal žogo v Slavijino mrežo. Jugoslavija je napela vse sile, da bi povišala rezultat, kar pa ji zaradi dobre volje Slavije in deloma tudi zaradi smole ni uspelo. Sodil je g. Hobacher.

V predtekmi je kombinirano moštvo Jugoslavije premagalo mladino Jugoslavije z rezultatom 7 : 0 (3 : 0).

Ostale nogometne tekme

Novi Sad: Vojvodina : Bat'a 4 : 1 (1 : 0). Tekma za dunavski pokal.

Subotica: Sand : Krajišnik (Banja Luka) 2 : 1 (1 : 1). Tekma za vstop v srbsko ligo.

London: Westham United : Blackburn Rowers 1 : 0 (1 : 0). Prvi vojni finale za angleški pokal pred 93.000 gledalci. Dramatična borba z edinim golom dneva, s katerim je drugorazredno moštvo premagalo finalista iz prve profesionalne lige.

Atletsko prvenstvo akademikov

Prvenstvo univerze je osvojila JASO, najboljši rezultat tekmovanja ima Oberšek (JASO)

V soboto popoldne in nedeljo dopoldne je bilo na stadionu tekmovanje za atletsko prvenstvo ljubljanske univerze. Kakor se je pričakovalo, se je vršila posebno huda borba za prvo mesto med JASO-m in ASK-om, kakor tudi med tehniki in juristi, tako da skoraj vse do zadnje discipline ni bil znan zmagovalec. Dočim je bilo prvi dan tekmovanje še na precejšnji višini in je prisostvovalo tekmam tudi kakih 100 gledalcev, se je včeraj zaradi premajhnega števila tekmovalcev in zelo slabe — lahko bi rekli tudi nikake — organizacije, tekmovanje vleklo v nedogled in ni bilo preveč zanimivo. Rezultati tekmovanja pa so kljub temu še precej dobri. V tekmi za najboljši rezultat tekmovanja je zmagal Oberšek s svojim rezultatom 2:04,4 na 800 m, drugi najboljši rezultat pa je postavil Slanina, ki je skočil 170 cm v višino. V borbi med JASO-m in ASK-om se je atletom prvega posrečilo, čeprav je bilo zaradi študija zadržanih nekaj najboljših, da so sicer tesno, toda zasluženo porazili ASK-ove atlete. Med atleti JASO so se posebno odlikovali Slanina, Kajfež, Vilar, Pohar, Oberšek in Banko, ki so se res držali odlično. Med atleti ASK-a pa je bil najboljši Lužnik, ki je nastopil kar v 9 disciplinah, tako da se je nekdo izrazil, da tekmuje JASO proti Lužniku in ne proti ASK-u. V borbi med tehniki in juristi so sicer zmagali za eno točko tehniki, toda brez teka štafete 4 × 100 m, ki bi verjetno obrnila zmago v korist juristov, ki so se pokazali za boljše tekače. Tudi v tej borbi so se juristi v glavnem morali boriti proti Lužniku, ki je zastopal tehnike.

Tehnični rezultati tekmovanja:

(Okrajšave pomenijo J - JASO, A - ASK, I - jus, T - tehn.)

Sobota: 100 m: 1. Vilar (I - J) 11.9, 2. Smolej (I - A) 12.1, 3. Sodnik (T - J) 12.2, 4. Hafner (T - A) 12.2, 5. Pohar (T) 12.3. Točke: JASO 7, ASK 4.

Višina: 1. Slanina (filozofija - J) 170, 2. Lužnik (T - A), 3. Dimnik (T - A) 155, 4. Kraner (J. - A) 155. Točke: JASO 13, ASK 9.

400 m: 1. Oberšek (I - J) 55.1, 2. Vilar (I - J) 56.1, 3. Pohar (T - J) 56.8, 4. Hafner (T - A) 66.2,. Točke: JASO 30, ASK 25.

Kladivo: 1. Banko (T - J) 29.15, 2. Skaza (I - J) 28.85, 3. Kajfež (I - J) 25.85, 4. Safošnik (I - A) 22.15. JASO 38, ASK 28.

NEDELJA: Disk: 1. Lužnik (T - A) 36.21, 2. Kajfež (I - J) 35.26, 3. Skaza (I - J) 34.33, 4. Banko (T - J) 32.71, 5. Drovenik (I - A) 31.20. Točke: JASO 43, ASK 34.

110 m zapreke: 1. Lužnik (T - A) 18.3, 2. Vilar (I - J) 20.0, 3. Pohar (T - J) 21.0, 4. Šalehar (T - A). Točke: JASO 48, ASK 40.

Troskok: 1. Smolej (I - A) 12.47, 2. Drenik (I - A) 12.06, 3. Kraner (I - A) 11.73, 4 Skaza (I - J) 11.39. JASO 51, ASK 48.

200 m: 1. Vilar (I - J) 24.0, 2. Sodnik (T - J) 25.6, 3. Kraner (I - A) 25.8, 4. Lotrič (I - A). JASO 59, ASK 51.

Palica: 1. Brunet (T - A) 270, 2. Lužnik (T - A) 270, 3. Pohar (T - J) 260, 4. Banko (T - J). JASO 62, ASK 59.

1500 m: 1. Pohar (T - J) 4:55.2, 2. Vilar (I - J) 5:00.8, 3. Lozar (I - A) 5:00.8, 4. Sehar (T - A) 5:02. JASO 70, ASK 62.

800 m: 1. Oberšek (I - J) 2:04.4, 2. Jereb (I - A), 3. Babnik (T - A), 4. Pohar (T - J). JASO 76, ASK 67.

Kopje: 1. Lužnik (T - A) 43.97, 2. Kajfež (I - J) 41.40, 3. Brunet (T - A) 40.38, 4. Drenik (I - A) 39.28, 5. Dular (T - A) 38.05.

Končno stanje po točkah: JASO : ASK 89 : 74, TEHNIKA : JUS 75 : 74.

Čeprav ni bilo v razpisu določeno, se je nato vršila še stafeta 4 × 100 m, kjer so tekači JASO v postavi Kajfež, Sodnik, Vilar in Oberšek v napeti borbi za prsa porazili tekače ASK-a in sicer s časom 49.0 proti 49.1.

V soboto se je vršilo tudi nekaj tekem v odbojki. Najprej je JASO sigurno in nadmočno porazil ASK 15 : 8, 15 : 5. V drugi tekmi je JASO porazil JNAD Jugoslavijo 15 : 6, 15 : 4 in končno še Jugoslavija : ASK II. 15 : 9, 16 : 14.

Izenačen jugoslovenski rekord v Zagrebu

Lepi rezultati slovenskih atletov na mitingu Concordije

Zagreb, 9. junija.

Concordia je včeraj in danes izvedla lepo uspelo atletsko tekmovanje, na katerem so startali tudi nekateri odlični atleti iz Ljubljane in Maribora.

Sobotni rezultati so bili: **200 m:** 1. Čičar (Ilirija) 22.7, 2. Urbič (Maraton) 22.9. — **Krogla:** Kovačević (Concordia) 14.08. — **800 m:** Srakar (C) 2:00.4. — **Kopje:** Markušić (C) 62.82, 2. Mausar (Planina) 61.45. — **Skok ob palici:** Ivanuš (Železničar) 335.

Današnji glavni izidi so bili naslednji: **100 m:** Čičar (I) 11.4, 2. Urbič (Mt) 11.6. — **Skok v daljino:** 1. Urbič (Mt.) 6.56. — **1500 m: Kotnik (C) 4:01.2 (izenačen jugoslovenski rekord Gorška), 2. Srakar (C)** 4:08.4, 3. Glonar (I) 4:22. — **Disk:** 1. Čučić (C) 42, 2. Kovačević (C) 41.42. — **400 m:** 1. Rem (Hašk) 53.9. — **Skok v višino:** Abramović (H.) 180. — **10.000 m:** Krajcar (C) 36:22.4, 2. Knez (Amater, Trbovlje) 37.01.

JZSS je zdaj — ZSSJ

Včeraj je bila na občnem zboru JZSS izvedena tudi reorganizacija v smučarskem sportu — Sedež centrale ostane v Ljubljani

Ljubljana, 9. junija

Za XVIII. redni občni zbor JZSS, ki pomeni zaradi reorganizacije našega vrhovnega zimskosportnega foruma v zvezi z novo politično ureditvijo države važen mejnik v bodočem razvoju te sportne panoge, prav za prav ni bilo onega zanimanja, ki ga je ta dogodek zaslužil. Od 109 včlanjenih klubov je poslalo svoje delegate na občni zbor samo 53 klubov, medtem ko je vse klube srbske zimskosportne zveze zastopal njen predsednik g. Linić, ki pa iz formalnih razlogov ni dobil pravice glasovanja. Sicer pa se tudi ostalim delegatom ni bilo nikoli treba te pravice poslužiti, ker so bili vsi predlogi sprejeti soglasno, kar je bilo mogoče predvsem zaradi tega, ker je bilo glavno delo za ta važni občni zbor opravljeno že na konferencah v teku sobotnega večera.

Občni zbor je vodil predsednik dr. Ivo **Pirc**, ki je po opravljenih otvoritvenih formalnostih v svojem govoru kratko omenil velik pomen tega občnega zbora, potem pa predlagal razne vdanostne in pozdravne brzojavke, med njimi Nj. Vel. kralju Petru II., vojnemu, zunanjemu, resornemu ministru itd. Ker so bila poročila posameznih funkcionarjev razmnožena in razposlana klubom, se je o njih takoj začela razprava, v katero so posegli zastopniki posameznih podsavezov deloma s pohvalami, deloma s kritikami, kakor je pač že kazalo razpoloženje zadnjega časa posameznih zimskosportnih središč nasproti JZSS. Slednjič so bila vsa poročila soglasno sprejeta in na predlog dr. Kuhlja je bila odstopajočemu odboru izrečena razrešnica s pohvalo.

O glavni točki dnevnega reda — reorganizaciji JZSS — so bile glavne razprave že prejšnji dan, tako da je referent g. Joso **Gorec** predložil v razpravo samo one točke, glede katerih do tedaj še ni bilo mogoče doseči soglasja. Glavna sporna točka je bilo razmerje sil v bodoči vrhovni zimskosportni zvezi po narodnih zvezah. Zastopniki »Hrvatskega skijaškega saveza« so bili v tem vprašanju precej dolgo nepopustljivi, slednjič pa so le pristali na sporazumni predlog glavnih predstavnikov vseh treh narodnih zvez, da naj bo razmerje sil v upravnem odboru3:3:3 za vsako narodno zvezo, za dobo 3 let pa dobijo Slovenci še 3 odborniška mesta. Naziv bodoče zveze bo: Zimskosportni savez kraljevine Jugoslavije ali skrajšano: ZSSJ. Ko se je že zdelo, da so pravila dokončno pod streho, sta zastopnika beograjskega in sarajevskega podsaveza sprožila vprašanje teritorialne razmejitve med področji hrvatske in srbske zveze, glede katerega pa občni zbor kot nepristojen ni hotel zavzeti nobenega stališča. V znak protesta sta nato oba delegata zapustila občni zbor.

V reševanju ostalih točk dnevnega reda je bila nato določena višina članarine za ZSSJ, in sicer din 3000 letno za vsako narodno zvezo. Občni zbor je razen tega pooblastil upravni odbor, naj zaradi olajšanja dela vse potrebne pravilnike sam prilagodi novim pravilom, in sicer najkasneje do konca septembra t. l.

Ker je občni zbor sprejel tudi predlog upravnega odbora, da se na tem občnem zboru izvoli začasna uprava, ki bo po odobrenih pravilih avtomatično prevzela vodstvo novo ustanovljenega ZSSJ, so bile po kratkem odmoru še volitve in so bili v ta začasni odbor odn. bodočo novo upravo izvoljeni:

Za predsednika dr. Ivo **Pirc**, za tajnika I Joso **Gorec**, za tajnika II. Lado **Kosec**, za blagajnika Bogo **Šramel**, za tehničnega referenta Ante **Gnidovec** ter za odbornike Janez **Kveder**, dr. Zdenko **Švigelj**, **Šetina**, inž. **Badovinac**. V nadzornem odboru sta za enkrat Fran **Pečar** in Zvonko **Križič**. Tri podpredsednike bodo določile posamezne narodne zveze, za srbsko zimskosportno zvezo pa sta ostali prosti dve odborniški mesti in eno v nadzornem odboru. Za načelnika zbora smuških učiteljev je bil izvoljen Jernej **Jelenič**, za sodniški zbor pa stane **Predalič**.

Ob 12.45 je predsednik dr. Pirc zaključil to važno zborovanje z ugotovitvijo, da novi red v našem smučarskem sportu obeta spričo razumevanja vseh, ki jim je razvoj te panoge na srcu, najlepše nade za bodoče. To je bil v zgodovini občnih zborov JZSS eden najkrajših, pa morda tudi najpomembnejših, ki je pokazal, da so zimski sportniki predvsem sportniki, potem šele sportni politiki...

Sporazum s srbsko zvezo

Zastopniki ZSSJ so se pred odhodom beograjskega in sarajevskega delegata gg. Limića in Tadića še enkrat sestali z obema ter ponovno proučili možnost sporazumne ureditve spornega vprašanja teritorialne pristojnosti posameznih narodnih zvez, zaradi česar sta dopoldne oba delegata zapustila občni zbor. Delegata iz Beograda in Sarajeva sta zastopnikom upravnega odbora izjavila, da pristaneta na vse sklepe glede reorganizacije JZSS in ostale zaključke občnega zbora s pristavkom, da bodo dokončno stališče glede teritorialne razdelitve med zvezami še zavzeli pri svojem forumu. Obenem so določili svoje zastopnike v upravni odbor ZSSJ.

SZSZ pojde na Jesenice

Popoldne ob 16.15 je bil v beli dvorani Uniona še ustanovni občni zbor Slovenske zimskosportne zveze v duhu dopoldne sprejetih novih pravil ZSSJ. Zborovanje je vodil predsednik ZSSJ dr. Pirc, glavne referate pa je spet podal g. Joso Gorec. Ker so se glede pravil delegati posameznih podzvez in klubov — zastopanih jih je bilo 33 do 61 — do zadnjega sporazumeli že v soboto zvečer, so bila pravila brez razprave soglasno sprejeta. Prav tako je bil gladko odobren tudi novi verifikacijski pravilnik in pa znani sklep, da se lahko tekmovalci, ki želijo biti člani kluba v kraju, kjer prebivajo, brez karenčne dobe lahko prijavijo temu klubu, in sicer do vključno 15. oktobra t. l. V nadaljnjem je bil sprejet še pravilnik o sodnikih ter je bila določena vpisnina in članarina v enaki višini, kakor je bila doslej v veljavi pri JZSS. Za službeno glasilo je bilo med ostalimi listi določeno tudi »Jutro«.

Na predlog delegata SmK Ljubljane g. Zupana, naj vodstvo SZSZ spričo znanih razmer med starim JZSS in GZSP prevzamejo zdaj Jeseničani, je eden jeseniških delegatov predložil tudi listo novega uprav nega odbora, ki je bila soglasno sprejeta. S tem je bil obenem sedež SZSZ prenešen na Jesenice. Novi odbor sestavljajo:

Predsednik mr. Jože **Žabkar**, tajnik I. Jože **Činkovič**, tajnik II Drago **Ažman**, blagajnik **Stržinar**, gospodar **Razinger**, načelnik mladinskega odseka inž. **Poženel**, načelnik tehničnega odseka **Langus**, načelnik zdravstvenega odseka dr. **Hafner**, načelnik propagandnostatističnega odseka Savinšek, načelnik zbora smuških učiteljev **Praček** (ali Smolej), in načelnik sodniškega zbora **Ravnik**. V nadzornem odboru je Tomaž **Godec** iz Bohinja, v razsodišču pa dr. **Potočnik** z Jesenic in ing. Lah iz Maribora. Nezasedena mesta treh podpredsednikov so pridržana vsem trem podzvezam, prav tako pa tudi po tri odborniška mest iz Ljubljane in Maribora.

Ustanovni občni zbor je nato pod predsedstvom drugega podpredsednika g. Zorzuta iz Maribora izvolil še delegate za skupščino in v dobri uri končal vse delo. Tako se je danes uresničila tudi želja in zahteva Jeseničanov, da so dobili v svojo sredo vrhovni forum za ves smučarski sport v Sloveniji.

30 dirkačev je bilo na Jesenicah

Jesenice, 9. junija.

Na 5 km dolgi progi s hudimi vzponi in ostrimi ovinki od Jesenic do Sv. Križa je danes I. Gorenjski motoklub izvedel svojo prvo letošnjo prireditev z lepim uspehom in v splošno zadovoljstvo tekmovalcev in gledalcev. Cesta je bila v odličnem stanju, za kar se je prireditelj trudil že ves minuli teden. Start je bil pri Čuferju, cilj pa pri »Jerci« na Prihodih. Vreme je bilo zelo ugodno in je dirkam prisostvovalo okoli 5000 gledalcev. Vodstvo tekmovanja je bilo v zelo dobrih rokah in je vsa organizacija funkcionirala brezhibno. Vozačev, med katerimi je bila konkurenca zelo huda, je bilo 30. Tekmovanje je vodil načelnik sportne komisije inž. Miklavčič v vseh pogledih vzorno.

Podrobni rezultati so bili:

Turni motorji do 200 ccm: 1. Kavčič (Monet - Hermes) 3:30.2, 2. Žagar (Puch - Hermes) 4:00, 3. Derganc (DKW - Hermes) 5:05.4.

Turni motorji do 350 ccm: 1. Zajc (Puch - Avtoklub) 3:25.4, 2. Kovačič (Monet - Hermes) 3:36, 3. Ziherl (DKW - Avtoklub) 3:38.

Turni motorji nad 350 ccm: 1. Pengov (DKW - Avtoklub) 3:20.4, 2. Ziherl (DKW - Avtoklub) 3:36.2, 3. Kos (IGMK) 3:44.

Sportni motorji do 250 ccm: 1. Lapajne (Puch - Ilirija) 3:16.2, 2. Inglič (NSU - IGMK) 3:36.4, 3. Magušar (IGMK) 3:41.8.

Sportni motorji do 350 ccm: 1. Trampuž (AJS - Hermes) 3:03, 2. Šiška (NSU - Ilirija) 3:08.2, 3. Sušnik (NSU - IGMK) 3:30.

Sportni motorji nad 350 ccm: 1. Šiška Janko (NSU - Ilirija) 3:04.4, 2. Trampuž (AJS - Hermes) 3:07.4, 3. Koritnik (IGMK) 3:08.4.

Prikolice: 1. Pogačnik (NSU - IGMK) 3:43.4, 2. Vidmar (NSU - IGMK) 4:11.4.

Zvečer je bila v restavraciji pri Novaku razglasitev rezultatov in razdelitev številnih daril, častnih in praktičnih, med katerimi je bilo tudi krasno darilo za najboljšega vozača IGMK, za katerega se bo konkurenca še nadaljevala v prihodnjih letih.

IGMK je lepo startal v letošnjo sezono, svojo drugo prireditev pa bo imel sredi julija na Jezerskem vrhu.

Drž. prvenstvo v slalomu s kajaki

Državni prvak je postal član KKL — Rudi Malahovsky

Rezultati so bili naslednji:

1. Malahovsky Rudi (KKL) 731.05 točke, 2. Mikuš Adolf (KKL) 793. točke, 3. Plan Drago (KKZ) 805 točk. 4. Močnik Cveto (KKL) 817.07 točke, 5. Drovenik Branko (KKL) 821.03 točke, 6. Plan Ivo (KKZ) 840.05 točke, 7. Sabljič Zvonko (KKZ) 907.03 točke, 8. Vincenc Mirko (KKM) 911 točk. Satler (KKM) 1045.06 točke, Lukšić (KKM) 1145.06 točke.

Kratice pomenijo: KKL (Kajak klub Ljubljana), KKZ (Kajak klub Zagreb), KKM (Kajak klub Maraton).

— **Slovenska atletska zveza** bo imela v torek, 11. t. m. ob 20. pri Mikliču nujno in važno sejo.

— **Izbirni miting za sestavo reprezentance** v Ljubljani v soboto in nedeljo, 15. in 16. t. m., na kar se atleti in klubi opozarjajo že danes. Podrobna navodila bo še izdala SAZ.

O uspeli boksarski prireditvi ŽSK Hermesa, ki je bila v soboto zvečer, in o sestanku pripravljalnega odbora za ustanovitev Slovenske boksarske zveze bomo poročilo objavili v redni izdaji »Jutra«.

Na vse se je treba pripraviti

Kratek sprehod po vzorni razstavi obrambe pred letalskimi napadi

Ljubljana, 9. junija

Mestni zaščitni urad je pripravil s sodelovanjem organizacij, ki jim je naloženo, da v primeru potrebe sodelujejo pri obrambi pred letalskimi napadi, v prostorih ljubljanskega velesejmskega paviljona »N« razstavo zaščite pred letalskimi napadi. O otvoritvi razstave smo poročali že včeraj. Sodeč po obisku prvega in drugega dne pa smo tudi že prepričani, da bo za današnji čas izredno važna prireditev dosegla najboljši moralni uspeh. O tem bo pa dosežen tudi njen propagandni namen, ki ni samo, kako se more poedinec v zaledju na najcenejši način in hkratu tudi najučinkoviteje zaščititi pred nevarnostjo sovražnih letalskih napadov, temveč tudi, kako se mora z natančnim izpolnjevanjem vseh dolžnosti podrediti ukrepom vodstva skupne obrambe, da s svojo malomarnostjo in brezglavostjo ne povzroči usodnih posledic zase, za svojo družino, narod in državo. Prav zaradi tega moremo vsakomur le priporočiti, da si ogleda dobro zlasti tiste dele razstave, kjer je prikazano, kaj lahko posameznik iz svoje pobude pripravi za svojo in svojih bližnih zaščito. Čeprav ne kaže, da se bo tudi naša država morala braniti proti napadalcem, je že ob sami možnosti, da se to lahko zgodi, naša dolžnost, da s hladnokrvno in pravočasno pripravo pokažemo našo nezlomljivo voljo, upreti se vsakemu pohlepu po naši zemlji in svobodi.

Razstava, ki ji je kakor rečeno namen pokazati način uspešne obrambe proti letalskim napadom, je razdeljena v več manjših oddelkov. Uspešna obramba se oslanja na aktivno obrambo (lovska letala, protiletalski topovi, strojne puške) in na pasivna (umetna megla, evakuacija, maskiranje objektov, zaklonišča za prebivalstvo, samopomoč, gasilska služba, odkop ruševin, reševanje ponesrečencev, prva pomoč, ugotavljanje in uničevanje bojnih strupov in drugo), a zvezni člen med obema tvori obveščevalna služba (opazovalnice, radio, brzojav, telefon, sli na kolesih in motociklih, sirene, zvonovi in drugo). Kako je vse to med seboj povezano, predočuje na razstavi velika risba v oddelku obveščevalne službe. Poleg raznih vrst telefonov so tam razstavljene razne sirene, ki so predmet največje pozornosti. Takoj zraven tega oddelka je sobica, katere okno je prevlečeno z zatemnjevalnim, za svetlobo nepropustnim tvorivom. V sobici sami pa je mestna elektrarna razstavila žaromete za avtomobile, svetilke za kolesa, žepne svetilke, žarnice za zatemnitev, svetilke za cestne železnice in avtobuse, svetilke za cestno razsvetljavo, za stopnišča in prehode. Vse te svetilke so izdelane točno po zadevnih zakonitih predpisih in so namenjene uporabi med zatemnitvijo, da se sovražnemu letalu onemogoči vsaka orientacija.

Toda še preden pride do napada in zatemnitve, morajo biti pripravljena zaklonišča, ki so bodisi naravna zavetja ali umetno zgrajeni prostori. Namen zaklonišč je zaščita človeškega življenja, in to proti učinkom razstrelilnih bomb. Proti vžigalnim bombam, ki so naperjene predvsem uničenju imetja, pa je treba drugih ukrepov. S podstrešij, kamor navadno prodre taka bomba, je treba odstraniti vse lahko gorljive predmete, a obenem organizirati samopomoč: pripraviti vodo, mivko, gasilno orodje in hišno gasilstvo. Takoj pri vhodu na razstavo opozarjata dve risbi nazorno, kako mora biti hiša pripravljena za obrambo in kakšen red naj vlada med napadom (okna zastrta, prebivalci v zakloniščih, na podstrešju požarna straža). Razstavljeno je tudi orodje, ki ga moramo imeti pri roki ob požaru. Da so pravilno zgrajena zaklonišča — primerki teh so ob zunanji steni paviljona prikazani v naravni velikosti in z vso potrebno opremo — učinkovita obramba, nas pouči nazorno prikazan učinek razstrelilne bombe na 100, 25 in 15 m. Čeprav bomba popolnoma podre hišo, ostanejo ljudje v zakloniščih pod njo nepoškodovani.

V oddelku splošne gasilske službe je razstavljeno najrazličnejše orodje: priprave za kemično gašenje, vrsta raznih brizgaln, ročni gasilni aparati, gasilske svetilke, maske, omara za razkuževanje oblek in mask, gasilske obleke iz azbesta, lestve in drugo. Pridružena so temu oddelku tudi nekatera sredstva za prvo pomoč: samarijanske torbice raznih velikosti, aparat za oživljanje in reševalna nosila.

Medtem ko polovica razstave kaže obrambo proti učinkom razstrelilnih in vžigalnih bomb, je druga polovica posvečena najnevarnejšemu in najzahrbtnejšemu sodobnemu orožju: obrambi proti učinkom strupenih in plinskih bomb. Te bombe, ki so napolnjene s trdnimi snovmi, tekočinami ali plini, vsebujejo manjšo količino razstreliva. Zaradi tega se razpočijo le s slabim pokom, nato pa se vsebina razprši in učinkuje škodljivo na ljudi in živali. Edino uspešna obramba proti strupenim bombam so plinska maska, dihalni aparat s kisikom in zaščitna obleka. Vsi ti predmeti so na razstavi prikazani v številnih podrobnostih. Razstavljene so obleke, škornji, nosila za reševanje, vozila za ranjene, zaščita za otroke civilne in vojaške maske, kakršne izdeluje pri nas tvrdka Bat'a. Zanimiva je primerjava raznih vrst mark, kakor jih uporabljajo Angleži, Francozi, Nemci, Belgijci in drugi. Oddelek Bat'e je organiziran do najmanjših podrobnosti. Obiskovalec dobi vpogled v ves postopek izdelovanja mask, spozna lahko vse sestavne dele, način uporabe maske, na ogled so mu maske za konje z naočniki, pasje maske itd. Zlasti zanimiv je detektor za ugotavljanje bojnih strupov.

Poseben oddelek je posvečen strašnim učinkom iperita in drugih strupov na človeško telo. Prikazani so še načini, kako učinkovito zaščitimo razna živila, sredstva samarijanske službe, prva pomoč in delo javnih zdravstvenih zaščitnih oddelkov. Na posebnej mizici so naloženi tudi vsi predmeti, ki jih mora imeti otrok s seboj ob evakuaciji.

Razstava v celoti morda res še ni popolna, toda že to, kar obsega, daje precej temeljit vpogled v način, sredstva in organizacijo zaščitne službe proti letalskim napadom na zaledje. Zaradi tega ne bi smelo biti Ljubljančana in bližnjega okoličana, ki bi si je ne ogledal. Ob zavesti, da se tudi pri nas resno pripravljamo na razne možnosti in da ne prepuščamo naključju svoje usode, bo gotovo vsem laže prenašati deprimirajoče učinke podtalne propagande. Še posebno pa nas mora dvigniti pogled na dve protiletalski strojnici najmodernejše tipe, s kakršnimi je opremljena naša vojska, ki zbujata ob vhodu v paviljon največje zanimanje vseh obiskovalcev.

Poročilu o otvoritvi razstave, ki smo ga objavili v nedeljski številki, naj dodamo še, da so poleg mestnega fizika dr. Rusa obiskovalcem tolmačili razstavljene predmete še ravnatelj Bat'eve podružnice Kavec, ravnatelj mestne elektrarne inž. Šonc, vodja mestne gasilske postaje Furlan in mestni arhitekt Spinčič, kakor je vobče vse dni strokovno vodstvo na razpolago.

Huda ura nad Ljubljano in okolico

Gosta toča je oklestila drevje in stolkla rast na vrtovih in njivah

Ljubljana, 9. junija

Po današnjem razmerno solnčnem dopoldnevu se je kmalu popoldne začelo nebo oblačiti. Že okoli 13. ure so kazale motnje v radiu, da so bile nekje v daljavi hude nevihte. Okoli pol 17. ure pa so se od kamniške strani začeli bližati Ljubljani črni hudourni oblaki, ki so obetali hud naliv. Kakšne četrt ure nato pa se je vsula na Ljubljano in okolico toča, da so se v nekaj trenutkih pobelila tla kakor sredi zime. Toča je bila spočetka drobnejša in je padala skoro suha, nato pa je prevladoval dež z bolj redko, a zato debelejšo točo. Posamezna zrna so bila debela ko grehi.

Kakšne četrt ure je udarjalo po ljubljanskih strehah, kakor bi bilo padalo nanje kamenje. Trušča pa ni povzročila le toča, temveč tudi dež, ki je kar v curkih lil izpod neba.

Vse kaže, da je toča menda najhuje prizadela prav mesto Ljubljano in njeno vzhodno okolico, saj je bila po strehah, da so leteli z njih koščki opeke. Posebno je bil po toči žalosten pogled na ljubljanske vrtove in okoliške njive. V Trnovem, Mostah in drugod je ogolila mnogo drevja in zbila povrtnino v tla. Sadno drevje je težko okleščeno in brez sadu, kolikor ga še ni bila vzela minila huda zima. Kolikor smo mogli ugotoviti, je huda ura prizadela ozemlje proti Devici Mariji v Polju in proti Krimu. Iz Rožne doline so nam sporočili, da tam toča ni bila tako huda. Pod Šmarno goro in tam okoli sploh ni bilo neurja in je padlo le nekaj kapelj dežja.

Tako silne nevihte s tako debelo točo Ljubljana že nekaj časa ne pomni. Huda ura je prišla za Ljubljančane, ki ne gledajo mnogo v oblake, tako rekoč nepričakovano. Ljudje, ki so bili v trenutku, ko se je vsula toča, na prostem, so prav prestrašeni iskali zavetja ne toliko zaradi mokrote kakor bolj zaradi neprijetnih udarcev toče. K sreči je neurje trajalo le dobre četrt ure.

Zvečer nov naliv z grmenjem in treskanjem

Zvečer po 20. uri je nastal nad Ljubljano nov naliv, ki pa je bil znatno milejši in pa brez toče. Zato pa je močneje grmelo in treskalo, medtem ko med popoldansko hudo uro skoro ni bilo čuti grmenja. Drugi naliv je trajal le kratko časa in se je nebo nato zjasnilo.

Sijajno uspela akademija obmejnega sokolstva

Prisrčna povezanost sokolstva, nacionalnega občinstva in narodne vojske

Maribor, 9. junija

Prvotno širokopotezno zamišljeni zlet našega obmejnega sokolstva, mariborske sokolske župe, ki slovi zaradi svoje delavnosti in uspehov na narodnoprosvetnem in telesnovzgojnem torišču, je spričo razglašene odredbe moral ostati okrnjen v svojem obsegu. Naš obmejni Maribor ni odmeval danes od strumnih korakov disciplinirane sokolstva, toda moč sokolske in nacionalne misli je s tem večjim sijajem triumfirala ob priliki snočne sokolske akademije v natlačano polni dvorani Sokolskega doma, ki se je pretvorila v veliko manifestacijo nacionalne in sokolske misli v Mariboru. Večtisočglava množica, ki se je zgrnila v matični Sokolski dom, je navdušeno vzklikala nastopajočim oddelkom in je z zbrano pozornostjo sledila poteku slikovite akademije, pri kateri so brezhibno izvajali posamezne točke matični Sokol, Maribor I, Maribor II (Pobrežje), Ptuj in Slovenji Gradec. Prazničen in dostojanstven potek sokolske akademije je povzdignila navzočnost odličnih predstavnikov našega mariborskega nacionalnega in javnega življenja, predvsem številnih predstavnikov naše narodne vojske in našega oficirskega zbora.

Ob skladnem sodelovanju železničarske godbe »Drave« pod vodstvom dirigenta g. Žebarja se je razvijal pester program, ki je razodeval smotrnost sokolskega telesnovzgojnega prizadevanja. Uvodnemu pozdravu ob dviganju zastave in zvokom državne himne, ki so jo poslušali vsi stoje, je sledilo ljubko rajanje ženske dece matičnega Sokola. Pogumna sigurnost je odlikovala višji moški naraščaj pobreškega Sokola ob »Šestoricic« in odlično je podal ženski naraščaj pobreškega Sokola »Prebujenje sveta«. V nastopu ptujskega moškega naraščaja sta se simbolno odražala »Volja in hrepenenje«. Živahna in skladna je bila »Ritmika« slovenjegraških članic. Moški naraščaj matičnega Sokola je strumno podal svojo točko »Razgibajmo se«. Ženski naraščaj Sokola Maribor I je bil deležen toplega priznanja za svojo »Polko«. Prav tako člani, ki so nastopili na drogu, in članice za »Borbo in zmago«. Ptujski moški naraščaj se je sijajno izkazal s svojo »Pesmijo sokolskih legij« in ubrano je nato nastopil ženski naraščaj matičnega Sokola na dvovišinski bradlji. Vihamo pozdravljeni so bili gojenci tukajšnje šole za rezervne oficirje, katerih vzorno izvajanje točke »Jaz sem Slovan« je zbudilo občudovanje množice, ki je nenehoma vzklikala stasitim dijakom vojakom. Ob zaključku je bilo snemanje državne zastave s sokolsko himno. Priznati je treba, da so se vsi sodelujoči oddelki temeljito pripravili za snočnjo svečano akademijo. Toplo priznanje gre zlasti tudi tehničnemu vodstvu, ki je spored odlično sestavilo in mu že vnaprej zagotovilo uspeh.

Posebno značilna poteza snočnje akademije je prisrčna bratska povezanost sokolskega in nacionalnega občinstva s predstavniki naše narodne vojske. Vse skupaj združuje sila tople ljubezni, ki jo posebno čutimo v današnjih časih do ljubljenega kralja in skupne domovine Jugoslavije.

+

Danes so bile v okviru okrnjenega obsega sokolskih prireditev bojne in strelske tekme našega sokolstva, ki so zbudile veliko zanimanje in priznanje našega nacionalnega in sokolskega občinstva, ki se je v velikem številu zbralo na radvanjskem strelišču, kjer so bile tekme za članstvo in naraščaj, in na letnem telovadišču matičnega Sokola, kjer so nastopili ženski oddelki. Tudi bojne in strelske tekme so izpričale strumno pripravljenost in odlično izurjenost našega sokolstva v obviru vzvišenih Tyrševih idealov.

Samomor zaradi sinčkove smrti

Maribor, 9. junija

Poročali smo že o najdbi neznane utopljenke ob desnem dravskem bregu v bližini šempetrskega otoka. Zdaj so ugotovili njeno identiteto na podlagi izjave njenih staršev. Gre za 36letno posestnikovo hčer Marijo Oslovnikovo iz Dravograda. Bila je dalje časa bolna. Razen tega je bil nedavno konj brcnil njenega 6letnega sinčka Ivana tako hudo, da je za posledicami umrl. Smrt ljubljenega sinčka jo je tako pretresla, da se je odločila za prostovoljno smrt. Vzela je sinčkovo srajčko, jo vtaknila v nedrje in skočila v Dravo. Pokopali so jo včeraj popoldne na pobreškem pokopališču.

Za dvajset dinarjev v smrt

Za ta znesek je hotel preplavati naraslo Vrbanjo, a je utonil

Banja Luka, 9. junija

V petek popoldne je stalo več vaščanov iz vasi Srebrenika ob reki Vrbanji in ugotavljalo, da Vrbanja še ni bila nikdar tako visoka kakor tokrat. Med kmeti je bil tudi 30-letni Josip Ošap, ki je nenadno ponudil vaščanom stavo, da preplava naraslo Vrbanjo za 20 dinarjev. Stava je bila sprejeta. Mladi vaščan se je slekel in skočil v mrzlo vodo. Toda plaval je samo nekaj metrov, nato pa je izginil v valovih. Ker se ni več pojavil na površini, so ga začeli vaščani iskati, a so našli njegovo truplo šele čez dve uri kakšne tri kilometre oddaljeno od kraja nesreče.

»Kaj vse ljubezen stri...«

Z revolverjem in železno palico nad tekmeca

Poljane, 9. junija

Marjana stanuje v Volakah. Štiri križe nosi na svojem hrbtu, pa se še zmerom zanjo vnemajo moška srca. Luka ima že nad leto dni ljubezensko razmerje z njo. Pogosto jo je obiskoval. Vselej mu je bilo okence odprto. Vse je potekalo tako lepo in v redu, da je dobri Luka že kar napravil načrt, da mu postane Marjana prej ali slej prava zakonita žena.

Oni dan pa so se Luki vse te lepe sanje razpršile v nič, kajti zasledil je Marjano v objemu drugega. Zgodilo se je takole:

Po običaju je hotel Luka k Marjani. Ob dveh zjutraj je prispel pod okno in nič ni pomišljal. Sam je odprl okno in posvetil z električno žepno baterijo v sobo, da pogleda Marjano, ki spi le meter proč od okna. Skozi temo so zasvetili žarki in Luki je skoro zastalo srce. Ni mu ušlo, da se je z bliskovito naglico umaknil v temo moški, ki je Luko ta večer prehitel. Luka je bil kakopak do dna svojega srca razžaloščen, pa tudi razburjen in povedal je nezvesti Marjani nekaj svojih, ne baš izbranih misli. Sicer pa kaj prida ni utegnil zinniti, ker so medtem počili trije revolverski streli od postelje sem naravnost proti Luki. Streljal je neznanec, ki si je zadnje tedne priboril Marjanino naklonjenost. Eden izmed strelov je švignil tik mimo Lukove glave, drugi pa se je zaril v zunanja vrata. V takem vzdušju Luka seve ni čakal. Pobral je šila in kopita in odšel, kar je le hitro mogel, v vas. Ustavil se je potem pri posestniku Štrenflju Tomažu, kjer so še imeli luč. Luko so Štrenfljevi ljubeznivo sprejeli kljub nenavadni uri. Nekaj minut za Luko je potrkalo spet po vratih Štrenfljeve hiše. Luka je šel odpirat, a ko je stopil korak naprej, je že dobil udarce z železno palico po glavi. Na mah je bil njegov obraz v krvi in kdo ve, kako bi bilo z njim, da nista na razbijanje in tepež prišla zakonca Štrenfljeva in napadalca odgnala. Pa tudi spoznala sta ga. Luko je napadel delavec Tone, ki je bil prej stanoval pri Štrenflju.

Krvavega Luko so odvlekli Štrenfljevi v kuhinjo in mu nudili pomoč. Nesrečnemu ljubimcu so zavezali glavo in ga umili. Luka je ostal pri Štrenflju vse tja do jutrnjih ur. Ob 4.30 je hotel s kolesom vendarle domov. Komaj pa je bil kakih 100 korakov od Štrenfljeve hiše, je sledil tretji napad. Na Luko je Tone ponovno navalil in spet je pela železna palica svojo pesem. Ljudje so ljubimca ločili, da ni prišlo do česa hujšega.

Luka je moral iskati zdravniške pomoči. Nudil mu jo je zdravnik dr. Milan Gregorčič, ki je rane oprat, očistil in zašil. Napadalca Toneta so prijeli. Odvzeli so mu revolver in tudi pol metra dolga železna palica se je našla. Tone pravi, da se hoče on z Marjano poročiti, a Luko je hotel le zastrašiti, ker mu grozi. Svojo zastrašitev je opravil seveda preveč temeljito, kajti sam pravi, da ne ve, kolikokrat je udaril s palico. Zadevo bo obravnavalo sodišče.

Pisana roba Hinka Smrekarja

Ljubljana, 9. junija

»Samo za to vas prosim: oglejte si te reči neposredno, zdravega instinkta in podzavestne intuicije vam za to ne manjka, bodite prepričani stvarno...«

S temi besedami predstavlja Hin. Smrekar v Obersnelevi galeriji nekaj nad 100 raznih del, ki vsa pričajo o glavni umetnikovi »devizi« v njegovem ustvarjanju: »življenje za življenje«. Dela Hinka Smrekarja so popolnoma v skladu z današnjim časom: nič sentimentalnosti, krepka ironija, satira. Prvi obiskovalci so se smehljaje zvrstili danes dopoldne na svojevrstni razstavi. Razstavljenih je tudi nekaj oljnatih del, s katerimi se je Smrekar začel baviti šele v zadnjem času; svojega razvoja v tem še ni zaključil. Ta oljnata dela so nekak kažipot njegovega bodočega ustvarjanja. Med ostalimi je nekaj lovskih motivov, risbe za otroške sobe, tihožitja, portreti in karikature; med temi vzbuja zlasti zanimanje »36. obletnica mature«, kjer se po toliko letih vsi profesorji odlično zadeti po spominu.

Pomešan med gledalce je stal Smrekar in živahno razkladal svoje nazore in poglede na slovensko umetnost.

»Današnja kritika je povprečno preveč odvisna od tujih vzorov in je graje vredno, da se Slovenci vedno oziramo le na tuje vzore in nikoli ne verjamemo samim sebi. Bolj kakor vsa Župančičeva dela mi ugaja njegova beseda, ki jo je zapisal v »Zvonu«: »Kdaj pride tisti, ki bo blagoslovil naše stvari takšne, kakršne so?«

A le malokdo je prisluhnil njegovim besedam. Zdaj so bila tu njegova dela, ki so govorila glasneje od njega, govorila s svojim posebnim jezikom, s svojo satiro, šegavostjo in bridko resnico, zastrto v pravljico. V pravljico Devete dežele, kjer je vse ljudstvo veselo, samo eden v žalosti poveša glavo — dvorski norec...

Velika poneverba na senjski občini

Zagreb, 9. junija

Na prošnjo senjske mestne policije je zagrebška policija te dni aretirala senjskega trgovca Ladislava Krajača, ki je v zadnjem času bival v Zagrebu. Krajač je bil svoječasno senjski župan. Aretiranca so odvedli v Senj, kjer je zdaj v preiskovalnem zaporu.

Kakor piše zagrebško časopisje, je bila ta aretacija izvršena zavoljo poneverbe senjskega občinskega denarja. Ladislav Krajač je baje osumljen, da je poneveril kar tri milijone dinarjev v času, ko je predsedoval senjski občini. Krajač je prej, preden še ni bil župan, živel zelo skromno. Njegove gmotne razmere pa so se naglo izboljšale, ko je začel opravljati županske funkcije, a se niso prav nič poslabšale, ko je bil razrešen županskih dolžnosti.

Časopisje prinaša to vest z rezervo, češ da so nastale takšne govorice, ki pa jih uradno še niso potrdili. Destvo pa je, da je bil Krajač aretiran in da se zdaj vrši preiskava.

Objave

Posetnike nocojšnjega cerkvenega koncerta, ki ga priredi pevski zbor Ljubljanskega zvona pod vodstvom zborovodje Doreta Matula in s sodelovanjem prof. Pavla Rančigaja (orgle) opozarjamo, da bo začetek točno ob pol 21. uri v frančiškanski cerkvi. Vstopnice se prodajajo v naprej v knjigarni Glasbene Matice, od 20. ure dalje pa bo poslovala blagajna tudi pred glavnim vhodom v frančiškansko cerkev. Vhodi za koncert bodo pri glavnih vratih, na porti in pri stranskih vratih na Miklošičevi cesti. Koncertni spored obsega pregled cerkvene glasbe našega naroda.

Ponedeljska križanka

1	2	3	4		5	6	7	8
9				■	10			
■	11		■	12	■	13		■
14		■	15		16	■	17	18
	■	19				20	■	
21				■	22			
	■	23		24			■	
25	26	■	27			■	28	
■	29	30	■		■	31		■
32			33	■	34			35
36								

BESEDE POMENIJO

Vodoravno: 1. poldnevnik, 9. pameten, razumen, 10. zarja, 11. obrazilo, 13. veznik, 14. kratica, ki pomeni oznako starosti, 15. oblika osebnega ali kazalnega zaimka, 17. kratica v zvezi z ministrskim naslovom, 19. opoj, 21. veznik, 22. snop, 23. sveta podoba, 25. prvi del oznake za rusko sovjetsko zvezo, 27. žensko krsto ime, 28. kratica v uradnem naslovu, 29. kratica za utežno mero, 31. kemičen znak za iridij, 32. bolestno stanje v snu, 34. poklic, položaj, 36. zdravniško delo.

Navpično: 1. oblika osebnega zaimka, 2. moško krstno ime, 3. izrek, 4. veznik, 5. predlog, 6. plač, 7. judovski prvak, 8. predlog, 12. žensko krstno ime, 14. dolžinska mera, 15. vrsta jedi, 16. staro ime za Ljubljano, 18. razbojnik, 19. sovražim v latinščini, 20. oče, 24. vrsta pesmi, 26. neradodaren, 28. mesto, konec, 30. oblika glagola iti, 31. druga oblika istega glagola, 32. kratica za vrsto občine, 33. ploskovna mera, 34. kratica za vedi, znaj v latinščini, 35. veznik.

REŠITEV ZADNJE KRIŽANKE:

Vodoravno: Arena, Kamil, baron, deva, civilen, hiba, SA, meja, Aden, se, AA, gon, RUR, rop, do, bogat, vogel, obilo, on, da, osama, lečen, lemež, as, med, SOS, nem, ta, al, nebo, uhat, re, umen, Nepomuk, sito, poper, Sedan, roman.

Navpično: A. D., resa, Eva, na, ki, Avar, mi, led, ah, ris, obed, na, cena, Nero, mogočen, nogomet, aroma, Golem, um, pesem, obala, bil, ton, val, laž, eden, do, enak, samo, sope, suma, teta, lep, bes, Hun, Rim, up, ne, od, so, on.

Troje knjižnih nagrad

si po naklonjenosti žreba dele: Jože Napast, Ljubljana, Oražnova 7, Jelka Selanova, Beograd VII, Nova Sazonova 43, in Ivan Rehar, Vipava 132, Julijska Krajina.

†

Dotrpela je naša dobra teta, gospa

EVGENIJA ENDLICHER

POŠTNA URADNICA V POKOJU

Pogreb drage pokojnice bo v torek, dne 11. junija l. 1940. ob 16.30 na pokopališče v Ribnici.

Ribnica, Ljubljana, 9. junija 1940.

Žalujoči ostali

100 uspehov na en oglas v »JUTRU«

†

Po daljši bolezni nas je danes za vedno zapustila naša sestra, gospa

ANICA KRUŠIČ

roj. MÜLLER

Pogreb bo v ponedeljek 10. junija ob 16. v Mariboru.

Maribor, Domžale, Ljubljana, 9. junija 1940.

Žalujoči bratje ANTON, VINKO in JANKO ter sestra FANI MÜLLER z rodbinami.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za [illegible] »Jutras« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.